

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Barbara Rednak

Mentorica: izr. prof. dr. Dana Mesner – Andolšek

MEDIJI IN KORUPCIJA

Diplomsko delo

Ljubljana, 2006

*Za vso podporo, ljubezen, spodbudo in potrpežljivost v dolгих študentskih letih se zahvaljujem svojim čudovitima staršema Dragici in Toniju ter prijateljem Klari, Mateju, Petri in Urši.
Rada vas imam.*

Zahvalila bi se tudi mentorici, dr. Dani Mesner Andolšek, za pomoč in usmerjanje pri pisanju diplomskega dela.

MEDIJI IN KORUPCIJA

Korupcija, pogosto poimenovana 'rak sodobne družbe' ali celo 'bolezen, ki se širi z vrha navzdol', je bila vrsto let potisnjena na rob raziskovanja in tako še dandanes zanjo ne obstaja enotna definicija. Čeprav vseskozi obstaja, se o njej tudi ni veliko poročalo. Analiza člankov, ki se nanašajo na korupcijo, kaže, da so Delo, Mag in Mladina v prvih treh mesecih leta 2005 več poročali o korupciji kot v enakem obdobju leta 2001. V idealnem kontekstu naj bi mediji zadostili pravici javnosti do obveščeniosti, delovali kot nadzorniki vladnih in ostalih institucij ter s svojim preiskovalnim delom raziskovali korupcijske primere. Vendar pa lahko slednji kljub svoji vlogi 'psa čuvaja' in opozarjanju na neprimerno obnašanje funkcionarjev v realnosti mnogokrat tudi sami postanejo žrtev korupcije ali se ujamejo v past korupcijske skušnjave. Raziskave z visokim odstotkom anketiranih, ki menijo, da je korupcija *neizbežen del slovenskega ekonomskega sistema* ter da so *podkupnine popolnoma normalen del življenja* in da *jih morajo dajati tisti, ki želijo normalno živeti*, potrjujejo, da bo za premik v zavesti ljudi o tem, da je korupcija res nekaj slabega in nemoralnega, potrebno še veliko postoriti.

MASS MEDIA AND CORRUPTION

Corruption, which is often called the 'cancer of modern society' or even the 'disease that spreads from the top down' has been for a number of years put to the side of research activity, which is the reason why even today there is no common definition regarding corruption. Although corruption has always existed, there has not been much reporting on it. The analysis of newspaper articles concerning corruption shows that Delo, Mag, and Mladina reported more on the matter in the first three months of the year 2005 than in the same period of 2001. In ideal circumstances media should ensure the right of the public to be informed, they should supervise the work of governmental and other institutions and should by means of investigative journalism investigate cases of corruption. But it is important to know that regardless of their 'watch dog role' which encompasses pointing out the improper behaviour of state officials, in real life the media themselves many times become subject to corruption or feel tempted to give in to corruption. Surveys that included a large number of respondents who are of the opinion that corruption is an inevitable element of the Slovene economic system, and that bribes are a natural part of life such that those who want to live normally have to give them, are a confirmation that a great deal will still have to be done in order to raise the awareness of people that corruption is bad and immoral.

KLJUČNE BESEDE: korupcija, množični mediji, odgovorno novinarstvo
KEY WORDS: corruption, mass media, responsible journalist reporting

KAZALO:

1. UVOD	5
1. 1 Hipotezi diplomske naloge.....	6
1. 2 Struktura diplomske naloge	7
2. KORUPCIJA	8
2. 1 Definicije in vrste korupcije	10
2. 2 Vzroki in razlogi, ki vodijo v korupcijo in jo pospešujejo	16
2. 3 Institucije, ki se ukvarjajo s proučevanjem korupcije	18
2. 4 Raziskave o korupciji v Sloveniji	20
3. MNOŽIČNI MEDIJI	27
3. 1 Odgovornost novinarskega poročanja	27
3. 2 Množični mediji v demokratični družbi.....	28
3. 3 Funkcije medijev v demokratični družbi	30
3. 4 Stanje v slovenskem prostoru tiskanih medijev	31
4. MNOŽIČNI MEDIJI IN KORUPCIJA	33
4. 1 Mediji kot nadzorniki ali kot nadzorovani.....	38
4. 2 Ovire svobodnega poročanja o korupciji in omejevanje novinarske avtonomije ..	41
4. 3 Vpliv medijske konkurence in koncentracije na korupcijo ter stanje v Sloveniji ...	44
5. ANALIZA POROČANJA TISKANIH MEDIJEV	47
5. 1 Metodologija.....	47
5. 2 Analiza poročanja tednika Mag	49
5. 2. 1 Obseg poročanja.....	49
5. 2. 2 Nivo pojavljanja korupcije v prvem trimesečju 2001 in 2005.....	49
5. 3 Analiza poročanja tednika Mladina.....	52
5. 3. 1 Obseg poročanja.....	52
5. 3. 2 Nivo pojavljanja korupcije v prvem trimesečju 2001 in 2005.....	53
5. 4 Analiza poročanja dnevnika Delo	55
5. 4. 1 Obseg poročanja.....	55
5. 4. 2 Nivo pojavljanja korupcije v prvem trimesečju 2001 in 2005.....	55
5. 5 Primerjava poročanja izbranih tiskanih medijev	57
6. SKLEPNE MISLI O RAZISKAVI IN REZULTATIH	58
7. ZAKLJUČEK.....	61
8. VIRI IN LITERATURA	64
8. PRILOGE	68
Priloga A: Seznam obravnavanih člankov tednika Mag.....	68
Priloga B: Seznam obravnavanih člankov tednika Mladina	71
Priloga C: Seznam obravnavanih člankov dnevnika Delo	74

1. UVOD

Korupcija, pogosto poimenovana 'rak sodobne družbe' ali celo 'bolezen, ki se širi z vrha navzdol', je bila vrsto let potisnjena na rob raziskovanja. Čeprav vseskozi obstaja, se o njej nikoli ni veliko poročalo. V sodobnem času, ko se množičnim medijem pripisuje, da konstruirajo realnost¹, pa postaja tema korupcije vedno manj tabuirana. V **Resoluciji o preprečevanju korupcije v RS**² je navedeno da tako kot povsod po svetu tudi v Sloveniji korupcija po definiciji škoduje državljanom in državi, ogroža vladavino prava in zaupanje ljudi v najpomembnejše državne institucije, zmanjšuje politično stabilnost in socialni mir ter z omejevanjem proste konkurence in zmanjševanjem učinkovite razdelitve sredstev ovira ekonomski razvoj. Število korupcijskih kaznivih dejanj v Sloveniji, je po uradnih podatkih relativno nizko, vendar empirične ankete kažejo, da je korupcije v državi več - sicer še vedno ne toliko, da bi to terjalo uvedbo izrednih ukrepov, nesporno pa toliko, da je potrebno usklajeno in odločno ukrepanje, tako države kot vseh njenih prebivalcev.³ Pri tem pa ne gre pozabiti tudi na ukrepe množičnih medijev, ki jim želim v tej nalogi zaradi njihove posebne narave - vloge oblikovalca realnosti in vira, preko katerega se posameznik lahko sooči s korupcijo - nameniti posebno pozornost. Pogosto so namreč imenovani 'četrti veja oblasti'. Pri tem je presenetljivo, da premorejo na eni strani moč in oblast, na drugi strani pa si jih slednja pogosto želi podrediti.

V idealnem kontekstu naj bi mediji zadostili pravici javnosti do obveščenosti, delovali kot nadzorniki vladnih in ostalih institucij ter s svojim preiskovalnim delom raziskovali korupcijske primere. Težava pa nastopi takrat, ko še sami postanejo žrtev korupcije ali se ujamejo v past korupcijske skušnjave.

¹ Medijska realnost sveta je velikokrat edina realnost, ki jo večina ljudi sploh pozna (Dobovšek 2005: 265).

² Junija 2004 sprejeta Resolucija o preprečevanju korupcije v RS.

³ Ministrstvo za javno upravo: sprejeti zakoni/akti. "Resolucija o preprečevanju korupcije v Republiki Sloveniji." http://www2.gov.si/zak/Akt_vel.nsf/zakposop/2004-01-3792?OpenDocument (vpogled 21. 3. 05).

1. 1 Hipotezi diplomske naloge

S tem, ko postaja svet vse bolj podoben globalni vasi, se ljudje vedno bolj zavedajo posledic korupcije. Mediji imajo kot pomemben vir informacij in kot tisti, ki lahko vplivajo na javno mnenje, pri tem poglavitno vlogo. Predvsem zadnja leta velja prepričanje, da se več piše o korupciji. Zanima me, ali je to res. S kvantitativno analizo bom poskušala ugotoviti, koliko medijskega prostora so izbrani mediji namenili poročanju o korupciji leta 2001 in koliko 2005. Zaradi dejstva, da kvantitativne analize ne povedo ničesar o smislu preučevanih člankov o korupciji in odnosu novinarjev do te, želim nadalje z analizo diskurza ugotoviti, ali se je leta 2001 v primerjavi z letom 2005 pri pisanju spremenil odnos novinarjev do korupcije. Članke Dela, Moga in Mladine bom analizirala glede na ravni korupcije, ki jih bom pred tem ponazorila v posebni tabeli v teoretičnem delu. Raziskati želim, kaj vse so v izbranih dveh letih novinarji obravnavali kot korupcijo; so članki leta 2005 na primer zajemali širšo definicijo korupcije kot leta 2001, ali so bili osredotočeni samo na višje ravni korupcije ali tudi na administrativno oziroma manjšo korupcijo.

Hipoteza 1: Leta 2005 so tiskani mediji⁴ korupciji namenili več medijskega prostora kot leta 2001.

Hipoteza 2: Pozornost izbranih tiskanih medijev je bila leta 2001 usmerjena le na manjšo korupcijo⁵, leta 2005 pa so ti korupcijo obravnavali tudi širše, na makro nivoju⁶.

⁴ Analiza vključuje tednika Mag in Mladino ter osrednjepolitični časnik Delo.

⁵ Manjša korupcija označuje korupcijo na mikro nivoju, ki zajema predvsem pojem 'modrih kuvert', t. i. administrativno korupcijo, pri kateri gre navadno za podkupovanje v obliki majhnih daril javnim uslužbencem, višina korupcije pa obsega manjše zneske, ki navadno ne dosegajo povprečne mesečne plače uslužbenca. Najbolj razširjena je med posamezniki, ki imajo opravka z dokumentacijo in izdajo dovoljenj (Dobovšek 2002: 46).

⁶ Korupcija na makro nivoju je v vseh družbah bolj ali manj tabu tema, njen vpliv na družbo pa je velik. Ker se dogaja na 'državni ravni' in je povezana z vladnimi naročili, sklepanjem večjih pogodb, večjimi deli v državi, kot so ceste in infrastruktura, ter ostalimi večjimi investicijami, pa je tudi težje dokazljiva. Tisti, ki odloča o danem pooblastilu, lahko s korupcijo zasluži doživljenjsko plačo. V korupcijo so vpleteni vodilni v večjih podjetjih ali monopolih, najvišji, ki odločajo v državnih institucijah, in politiki (Dobovšek 2002: 49).

1. 2 Struktura diplomske naloge

Prvi del zajema predstavitev teoretičnih izhodišč, ki so temelj te diplomske naloge in se nanašajo na pojem korupcije, njene elemente, značilnosti, povode ter učinke in osebe, vpletene vanjo. Zaradi številnih dilem in različnih mnenj strokovnjakov, kaj vse pojem korupcije zajema, jo bom opredelila tudi glede na različne nivoje, kjer se pojavlja. Nadalje želim primerjati, kako se je stanje korupcije v Sloveniji gibalo glede na empirične raziskave in glede na statistične podatke policije.

V naslednjem poglavju se bom osredotočila na množične medije - na njihovo vlogo v demokratični družbi, na njihove funkcije ter uresničevanje le-teh - in opisala trenutno stanje v slovenskem prostoru tiskanih medijev. Na koncu teoretičnega dela, v četrtem poglavju, se bom dotaknila povezav med mediji in korupcijo - predvsem ovir, na katere mediji naletijo pri svobodnem poročanju o korupciji, vpliva medijske konkurence nanjo in vloge lastništva medijev pri zagotavljanju svobode poročanja.

Zadnji, raziskovalni del bo vključeval pregled člankov v Delu, Mladini in Magu, ki so bili v zvezi s korupcijo objavljeni v izbranem obdobju. Prispevke bom najprej uvrstila v posebno 'konceptualno mrežo' (razdelano že v teoretičnem delu), in sicer glede na vrsto korupcije, akterje, višino korupcije, raziskave o korupciji in prihodnje delovanje. Sledila bo analiza medijskega poročanja in preverjanje hipotez.

2. KORUPCIJA

»Ko danes govorimo o problemu in pojavu korupcije,« ugotavlja **Komisija za preprečevanje korupcije**, »je potrebno poudariti, da to ni nov negativni pojav sodobne družbe. Korupcija je namreč stara skoraj toliko kot človeštvo samo«. ⁷

»Pojem korupcije je v različnih zgodovinskih obdobjih zajemal različne pomene. V klasičnem pojmovanju je bila politična korupcija razumljena kot izprijenost političnega sistema na splošno,« razlagata **Della Porta** in **Vanucci** (1997: 231). Slednje potrjujeta z avtorji, kot so **Machiavelli**, ki korupcijo razume kot 'propad vrlin državljanov', **Montesquieu**, ki jo vidi kot 'preobrazbo iz krepostnega političnega sistema v pokvarjenega', in **Rousseau**, ki korupcijo označi kot 'neizogibno posledico močne borbe za oblast'. **Friederich** (v della Porta in Vanucci 1997: 231) dodaja, da je kasneje politična korupcija veljala bolj za 'patologijo' kot pa za 'splošno bolezen' in je bila prej 'določena vrsta vedenja posameznika' kot pa 'sistemska bolezen'. **Della Porta** in **Vanucci** še poudarjata, da se v tem pogledu korupcija v splošnem nanaša na zlorabo javnih virov za zasebno korist.

Korupcija je v Sloveniji zelo razširjen pojav, ki je obstajal že v prejšnjem sistemu in se je z nastopom tržnega gospodarstva in erozijo moralnih vrednot v Sloveniji, kjer sta največji vrlini postala materializem in komolčarstvo, zelo povečal. ⁸

Vendar pa **Kaminski** in **Kaminski** (2001: 6) poudarjata, da so skoraj vsa gospodarstva v tranziciji po propadu komunizma soočena s težko nalogo graditve popolnoma novih vodstvenih struktur in mehanizmov.

Tako kot ni enotnega mnenja o tem, koliko korupcije se v Sloveniji dejansko pojavlja, obstajajo bistvena razhajanja tudi med empiričnimi raziskavami, statističnimi podatki in mnenji strokovnjakov, ki se ukvarjajo s tem pojmom. Prav tako ni sprejeta enotna definicija o tem, kaj je korupcija, saj je pojem mnogo širši in ne obsega le podkupovanja, kot je veljalo sprva. Poleg dajanja podkupnine se

⁷ Komisija za preprečevanje korupcije. "Korupcija." <http://www.kpk-rs.si/index.php?id=45> (vpogled 3. 11. 2005).

⁸ Dossier korupcija. "Uvod." http://www.dossierkorupcija.com/uvodni_tekst.html (vpogled 21. 3. 2005).

pri korupciji namreč lahko pojavijo tudi drugi motivi (preprečitev izgube ugleda, napredovanje ipd.), ki ne vključujejo nujno jemanja podkupnin, temveč se usluge lahko vrnejo čez čas. Če gledamo še širše, pa zajema tudi t. i. *state capture*, vpliv podjetij na zakonodajno delo državnih organov, ki je še toliko težje dokazljiva. **Dobovšek** (2005: 57) posebej izpostavi korupcijo v politiki, ki je že sama po sebi naravnana tako, da temelji na dogovorih, obljubah in uporabi moči, zaradi česar je mejo med legalnim, legitimnim in korupcijo izjemno težko postaviti.

Ravno zaradi tega, ker korupcija navadno poteka med osebami, ki jim ni v interesu, da se dejanje razkrije, oziroma se usluga lahko vrne tudi čez daljši čas, je korupcijo precej težko odkriti. Še posebno takrat, ko je v omenjeno elito vpletenih več posameznikov, ki tvorijo zapleteno, dobro organizirano, tajno skupino, v kateri ima vsak svojo funkcijo in se med seboj ne družijo.⁹ Kot trdi **Klemenčič** (2004: 9) »korupcijska kazniva dejanja /.../ praviloma potekajo med osebami, ki se ne čutijo žrtve v kazenskoopravnem pomenu besede in niso pripravljene dejanja prijaviti ali sodelovati z organi odkrivanja in pregona; toliko bolj, ker je inkriminirano dejanje obeh oziroma vseh udeležencev (aktivna in pasivna korupcija)«. Korupcijsko dejanje pa se poleg vsega mnogokrat ne zgodi na očeh javnosti in ne pušča nobenih sledi, razen če je naključno nadzorovano in opaženo. Slednje ugotavlja tudi bivši direktor nekdanjega vladnega urada za preprečevanje korupcije **Boštjan Penko** (*Mladina*, 14. 11. 2003: 27), ki pravi: »V Sloveniji ni praktično nihče tako nor, da bi na visokem nivoju storil kaznivo dejanje jemanja in dajanja podkupnine. Pri naših koruptivnih procesih so metode mnogo bolj sofisticirane. Tem metodam je težko priti do konca.«

Vsi ti predstavniki oblasti in denarne oblasti tvorijo nekakšen organiziran sistem, primerljiv z organiziranim kriminalom v svetu, ki zaradi zasidranosti na določenih mestih predstavlja absolutno oblast, ki je ni moč odpraviti s pravnimi mehanizmi, saj ti na žalost v nasprotju z zakoni takšne koruptivne in kriminalne strukture

⁹ Dobovšek (2005: 259) navaja, da se organizirane kriminalne skupine pojavljajo kot peta neodvisna veja oblasti, ki lahko vpliva na vse ostale veje. Pri tem slednja uporablja izsiljevanje in korupcijo, politika pa je zaenkrat še ni zmožna kontrolirati.

ščitijo.¹⁰ Poleg že navedenih pa med najbolj pogoste poklice, vpletene v korupcijo, sodijo še: policija, sodstvo, zaposleni v javni upravi, direktorji podjetij, novinarji - skratka tisti, ki želijo na nedovoljen, moralno vprašljiv način uveljaviti svoj interes.

2. 1 Definicije in vrste korupcije

Viri navajajo različne definicije korupcije. Nekateri se nagibajo k ožjemu pomenu, po katerem je korupcija razumljena predvsem v okviru podkupovanja, spet drugi jo razumejo širše - kot dejanja, ki so etično in moralno nedopustna in škodijo predvsem splošni družbeni dobrobiti.

Slovar tujk (Verbinc 1994: 383) razlaga korupcijo na naslednji način:

KORUPCIJA -e ž [lat. corruptio]: 1. kvarjenje, največ nravi (tudi tekstov ipd.); ponarejanje listin, zlasti, 2. npravna pokvarjenost; nepoštenost; (pod)kupljivost; podkupovanje, npr. politikov; korupcijski -a -o ki se tiče korupcije

KORUPCIONIST -a m [angl. corruptionist] kdor širi korupcijo (npr. sprejema ali daje podkupnino), zlasti v javnem življenju

KORUPTEN -tna -o [lat. corruptus] pokvarjen, (npravno) izprijen; podkupljiv; koruptnost -i ž pokvarjenost, izprijenost; (pod)kupljivost

Urad za preprečevanje korupcije¹¹ je le-to definiral kot »vsako kršitev dolžnostnega ravnanja zaradi neposredno ali posredno obljubljene, ponujene ali dane oziroma zahtevane, sprejete ali pričakovane koristi zase ali za koga drugega«. Predstavniki urada so še povedali, da je »novost te definicije ta, da ne ločuje med javnim in zasebnim sektorjem, pojmovanje dolžnostnega ravnanja pa vsebuje tako ravnanje v skladu z zakonodajo kot tudi v skladu z etičnimi in moralnimi pravili«. ¹²

¹⁰ Dossier korupcija. "Koruptivnost oblastniških struktur - širši pogled na korupcijo." <http://www.dossierkorupcija.com/sirsi.html> (vpogled 21. 3. 2006).

¹¹ Urad za preprečevanje korupcije je definicijo korupcije oblikoval na podlagi Zakona o preprečevanju korupcije (Zakon o preprečevanju korupcije, Ur. L. RS, št. 2/2004, vpogled 30. 4. 2005).

¹² 24ur.com. "Naloge urada za preprečevanje korupcije." http://www.24ur.com/bin/article.php?article_id=2003668 (vpogled 3. 5. 2005).

Resolucija o preprečevanju korupcije dodaja še, da so »s pojmom 'vsaka kršitev' razumljene vse oblike ravnanj, tako storitve kot opustitve. Gre za ravnanja v javnem in zasebnem sektorju ter tudi na področjih, ki jih ne moremo uvrstiti v javni ali zasebni sektor oziroma tam, kjer meja med obema sferama ni jasna in točno določena. Glede kršitev velja načelo univerzalnosti, tako da so koruptivna ravnanja možna v lastni državi ali tujini. 'Dolžno ravnanje' je ravnanje, kot ga določajo s strani države sprejeti zakonski in podzakonski predpisi ter zapisani kodeksi ravnanja v poslovnih ali poklicnih združenjih. 'Uradne osebe' so osebe, ki so kot takšne določene v Kazenskem zakoniku«. ¹³

Civilnopravna konvencija o korupciji Sveta Evrope opredeljuje korupcijo kot »neposredno ali posredno terjanje, ponujanje, dajanje ali sprejemanje podkupnine oziroma katere koli druge nedovoljene koristi ali obljubo le-te, ki moti pravilno opravljanje dolžnosti,« **Kazenskopravna konvencija Sveta Evrope** pa preganjanje korupcije navezuje na »kazniva dejanja javnih uslužbencev, ki jih naklepno storijo tako, da za nedovoljene koristi, neposredne ali posredne obljube zanje ali kogar koli drugega opravijo uradno dejanje ali da ga ne opravijo«. ¹⁴

GRECO, skupina držav za preprečevanje korupcije pri Svetu Evrope, korupcijo razume kot »podkupovanje in katero koli drugo obnašanje v povezavi z osebo, ki so ji zaupana pooblastila v javnem ali zasebnem sektorju in ki krši svoje dolžnosti, ki izhajajo iz položaja javnega uslužbenca, osebe, zaposlene v javnem sektorju, neodvisnega zastopnika ali iz katerega drugega položaja in ki ima za cilj pridobiti si kakršne koli prednosti zase ali za druge osebe«. ¹⁵

Transparency International (TI) ¹⁶ korupcijo definira kot »zlorabo javne funkcije za zasebno korist«. Enako ohlapno jo razume tudi **Svetovna banka** ¹⁷.

¹³ Ministrstvo za javno upravo: sprejeti zakoni/akti. "Resolucija o preprečevanju korupcije v RS." http://www2.gov.si/zak/Akt_vel.nsf/zakposop/2004-01-3792?OpenDocument (vpogled 21. 3. 2005).

¹⁴ 24ur.com. "Korupcija v Sloveniji." http://24ur.com/bin/story.php?story_id=211§ion_id=2&cl=z1 (vpogled 6. 12. 2005).

¹⁵ Greco. "Programme of action against corruption." <http://www.greco.coe.int/> (vpogled 23. 3. 2005).

¹⁶ Transparency International. "Frequently asked questions about corruption."

Svetovna banka je poleg 'male, administrativne korupcije', ki jo definira kot »zasebna plačila javnim uslužbencem za izkrivljenje predpisane implementacije uradnih pravil in politik«, identificirala še dve obliki 'velike korupcije', ki kažeta vpliv podjetij na državo. Prva je '**ujetost države (state capture)**', ki je opredeljena kot »oblikovanje osnovnih pravil igre /zakonov in podzakonskih predpisov/ preko nezakonitih in netransparentnih zasebnih plačil javnim uslužbencem,« druga pa '**vplivanje (influence)**', ki zajema »zmožnost podjetja, da vpliva na oblikovanje osnovnih pravil igre, brez potrebe zatekanja k zasebnim plačilom javnim uslužbencem« (Marinko 2002: 34).

Po mnenju **Kaminskega** in **Kaminskega** (2001: 6) šibka državna struktura podpira tako centralizirano 'state capture' korupcijo kot tudi decentralizirano administrativno korupcijo, medtem ko naj bi močno centralizirane države imele izoblikovano boljšo podlago za 'state capture' kot pa za administrativno korupcijo.

O korupciji govorimo tudi v primeru nepotizma, ki ga **Slovar tujk** definira kot »podeljevanje visokih služb, dobro plačanih mest ipd. sorodnikom« (Verbinc 1994: 480). **Miro Cerar** s Pravne fakultete (*Mladina*, 2. 9. 2002: 42) ugotavlja, da nepotizem sicer ni pravni termin, saj »/g/re za različne zlorabe položajev oziroma kršitev prava ali neetično delovanje, kjer sorodnikom omogočiš službo ali napredovanje«. Kot korupcijo pa lahko obsodimo še klientelizem (prijateljske zveze), izsiljevanje, poneverbe, zlorabo avtoritete in moralno pokvarjenost v medosebnih menjavah.¹⁸

Sutherland (v Haralambos in Holborn 1999: 410) definira »kazniva dejanja, ki so jih storile osebe z višjim družbenim statusom in ugledom znotraj svojega poklica«, kot »**kriminal belega ovratnika**«. Takšno kaznivo dejanje po avtorjevem mnenju vključuje podkupovanje in korupcijo v poslovanju in politiki, kršenje profesionalne etike med npr. zdravniki in pravniki, kršenje trgovinskih

<http://www.transparency.org/faqs/faq-corruption.html> (vpogled 6. 5. 2005).

¹⁷ Transparency International. "Frequently asked questions about corruption."

http://www.transparency.org/news_room/faq/corruption_faq#faqcorr1 (vpogled 5. 3. 2006).

¹⁸ Dobovšek (2005: 6) opozarja, da nekaterih oblik korupcije v najširšem smislu ni moč zakonsko opredeliti in prepovedati.

predpisov, prehrabnih zakonov in zakonov o zdravilih, varnostnih predpisov v industriji, zlorabo patentov in zaščitnih znamk ter lažno predstavljanje v reklamih.

Haralambos in **Holborn** (1999: 411) navajata, da se od časa do časa razkrije tudi kriminal belega ovratnika, v katerega so vpleteni politiki in državni uslužbenci, in kot enega najbolj znanih primerov omenjata afero 'Watergate', v kateri je moral ameriški predsednik Nixon zaradi svoje vpletenosti v vlom in poskus prisluškovanja v pisarni političnih nasprotnikov ter nelegalne uporabe denarnih virov za financiranje politične kampanje zapustiti svoj položaj.

Kot je razvidno iz zgornjih definicij, je pojem korupcije težko strpati v eno samo togo definicijo. Zaradi večje nazornosti jo želim opredeliti tudi glede na nivo, na katerem se pojavlja (mikro, srednji in makro nivo). **Dobovšek** (2002: 46-49) pravi tako:

Korupcija na **mikro** nivoju se pojavlja v obliki majhnih daril javnim uslužbencem, za doseganje zelenih uslug, ki pa bi jih ti morali storiti že po svoji dolžnosti. Najbolj razširjena je med uslužbenci, ki imajo opravka z dokumentacijo in izdajo dovoljenj. Takšna korupcija zajema javne uslužbence nižjih nivojev, višina podkupnine ne dosega povprečne mesečne plače uslužbenca, darilo pa je ponavadi bolj osebne narave. Nevarnost je, da lahko postane zelo razširjena, ljudje pa so do takšne korupcije tolerantni, zato postane del vsakdanjih običajev. Moralno se takšna korupcija opravičuje z nizkimi plačami in prizadevanjem uslužbencev za rešitev zadeve.

Korupcija na **srednjem** nivoju zajema javne uslužbence na višjem nivoju. Najbolj je razširjena na lokalni ravni, kjer se s pooblastili lokalnih veljakov kreira politika lokalne skupnosti. Korupcijo ponujajo manjši podjetniki ali interesne skupine, z njo se dosegajo ustrezni predpisi in rešitve, ki so v pristojnosti javnih uslužbencev srednjega nivoja. Za zlorabo pristojnosti dobijo uslužbenci večja darila, ki dosegajo velikost nekaj do več deset povprečnih plač, odvisno od tega, koliko oseb je vpletenih in koliko dokumentacije ali uslug je potrebno pridobiti. Javnost takšno korupcijo označuje/vidi/razume kot nepošteno in nemoralno, zato do nje tudi ni tolerantna.

Na **makro** nivoju je korupcija povezana z vladnimi naročili, sklepanjem večjih pogodb, večjimi deli v državi, kot so ceste in infrastruktura, ter ostalimi večjimi investicijami. Tisti, ki odloča o danem pooblastilu, lahko s korupcijo zasluži doživljenjsko plačo. V korupcijo so vpleteni vodilni v večjih podjetjih ali monopolih, najvišji, ki odločajo v državnih institucijah in politiki. Takšne vrste korupcija je v vseh družbah bolj ali manj tabu tema, njen vpliv na družbo pa je velik. Stroški se enormno povečujejo, kvaliteta pa je slaba. Tako se namesto zdrave konkurence, temelječe na kvaliteti, ceni in inovaciji, pojavljata korupcija in nepotizem, kar vodi v razpad gospodarstva.

Dobovšek še pojasnjuje, da medtem ko so druge oblike korupcije ponavadi velikokrat omenjane v medijih in razpravah in si vlade prizadevajo za njihovo izkoreninjenje, je makro nivo korupcije še vedno tabu tema, in to kljub temu, da je njen učinek na družbo zelo velik predvsem na ekonomskem področju. **Dobovšek**

ugotavlja, da kot rezultat takšne korupcije namesto pravične konkurence, zasnovane na ceni, kvaliteti in inovacijah, dobimo stanje, v katerem korupcija vodi do tekmovanja v podkupovanju in stroškovno neučinkovitih procesov. To škodi trgu in odvrta nove investicije (prav tam).

V Sloveniji, ugotavlja **Penko**, direktor nekdanjega Urada za preprečevanje korupcije, gre za »korupcijo, ki jo je težko prepoznati - odvija se namreč na visokih nivojih, zato jo je ob tako neučinkovitih institucijah in odsotnosti pritiska civilne družbe tudi težko obravnavati«. ¹⁹ **Penko** ugotavlja še, da je slednja običajnim državljanom »praktično neprepoznava, ker jih ne udari neposredno po žepu, se pa seveda pojavi morda v naslednjem letu, pri višjem davku, ki ga morajo plačati, ali pa pri cestah, ki niso popravljene, in gre namesto tega denar ali pa premoženje v zasebne žepe«. ²⁰

Po podatkih **Evropske banke za obnovo in razvoj** (European Bank for Reconstruction and Development - EBRD) pa je stanje v Sloveniji ravno nasprotno, saj znaša skupni **state capture indeks**, ki istočasno predstavlja tudi delež podjetij, oškodovanih zaradi takšnega nezakonitega vplivanja, 0,07, kar je v bistvu eden najboljših rezultatov. ²¹

Kljub vsemu pa »povprečen državljan praktično ne sodeluje v koruptivnih praksah, ki se odvijajo na višjih ravneh sistema, zato raziskovalci sklepajo, da gre na tem področju za vzorec, ki je značilen tudi za moderne zahodne družbe, kjer prevladuje predvsem korupcija političnih in ekonomskih elit,« kaže raziskava, ki jo je izvedel Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij v letih 2002 in 2003. ²²

¹⁹ 24ur.com. "Penko o korupciji v Sloveniji." http://24ur.com/bin/article.php?article_id=2032747 (vpogled 1. 4. 05).

²⁰ 24ur.com. "Boštjan Penko: Najbolj kritična je velika korupcija." http://24ur.com/bin/article.php?article_id=2020850 (vpogled 1. 4. 2005).

²¹ Ministrstvo za javno upravo: sprejeti zakoni/akti. "Resolucija o preprečevanju korupcije: Vrste in obseg korupcije v Republiki Sloveniji." http://www2.gov.si/zak/Akt_vel.nsf/zakposop/2004-01-3792?OpenDocument (vpogled 21. 3. 2005).

²² 24ur.com. "Penko o korupciji v Sloveniji." http://24ur.com/bin/article.php?article_id=2032747 (vpogled 1. 4. 2005).

Zaradi lažje preglednosti nivojev korupcije prilagam naslednjo tabelo, ki jo bom uporabila tudi pri analizi diskurza v empiričnem delu naloge.

Tabela 2. 1: Nivoji korupcije

NIVO	MIKRO	SREDNJI	MAKRO
Akterji	Državljeni nasproti najnižjim državnim uslužbencem v institucijah, kot so: zdravstvo, šolstvo, policija, upravne službe ...	Mali in srednji poslovneži nasproti srednjemu nivoju vladnih uslužbencev, lokalnim avtoritetam in funkcionarjem ...	Najvišji menedžerji nacionalnih in mednarodnih podjetij nasproti najvišjim državnim uslužbencem, politikom, državnim komisijam, nadzornim telesom...
Pomen in oblike	Znesek denarja, primerljiv s plačo nižjega državnega uslužbenca, darila za individualne usluge ali olajšave ...	Količina denarja variira od nekaj sto do tisočev dolarjev, lahko tudi provizija od pogodb, poslovnih namigov, nezakonitih licenc ...	Delež v pogodbi, delnice korporacij, elitne štipendije za otroke uslužbencev, omogočanje delovnih mest, partnerstva, dostop do vladnih strok ...
Raziskave o korupciji	Javno mnenje, razpravljanje v skupini o točno določenih temah v različnih tematskih krogih ...	Študije po posameznih področjih, okrogle mize, študije primerov, anketiranje poslovnežev, razprave o izboljšavah in sodelovanju institucij, promoviranje kodeksov obnašanja ...	Okrogle mize s sodelovanjem strokovnjakov, ocenitve obstoječih procesov s strani neodvisnih strokovnjakov, s predhodno listo sodelujočih; možnost spraševanja vpletenih, sodelovanje z mediji...
Prihodnje delovanje	Skrbna in podrobna izdelava primernega spodbudnega sistema govorjenja in prijavljanja korupcije, izgradnja standardov in kodeksov za javne uslužbenca ...	Prejšnji ukrepi in uskladitev predpisov, revizija sistemov, uvajanje transparentnosti ...	Prejšnji ukrepi in razkritje povezav med gospodarstvom, politiko in upravo, pregled nad sredstvi in odločitvami, prijavljanje premoženjskega stanja ...

Vir: Prirejeno po **Jandosova** (v Dobovšek 2002: 48)

2. 2 Vzroki in razlogi, ki vodijo v korupcijo in jo pospešujejo

Kot navaja **Dobovšek** (2004: 6), je razlogov, ki vodijo v korupcijo, mnogo: revščina, kjer pa gre v večini primerov za pohlep in izrabo oblasti, medtem ko so revni žrtve korupcije; preveč zakonov in neizvedljivost le-teh; neustrezen nadzor institucij; preveč diskrecijskih pravic pri odločanju in velik obseg državnega gospodarstva. Hkrati je **Dobovšek** tudi mnenja, da so družbene spremembe v državah v tranziciji prinesle prevrednotenje vrednot in pohlep po ekonomski moči in uspešnosti, takšno stanje je zbrisalo meje med ekonomijo in državo, stremenje za ekonomskih uspehom pa je prineslo tudi korupcijo in pranje denarja.

Pranje denarja, ki je sicer samostojno kaznivo ravnanje, je eno od ravnanj, pri katerem storilci korupcijskega kaznivega dejanja prikrijejo njegov pravi izvor. Slovenska policija je v zadnjem obdobju pri razkrivanju teh dejanj večkrat sodelovala z evropskimi in drugimi varnostnimi organi²³.

Korupcija se vedno pojavlja takrat, ko so ustvarjeni pogoji zanjo, in »če ni korakov pristojnih institucij, neizogibno prihaja do delegitimizacije oblasti. Državni organi izgubljajo verodostojnost, državljani pa postajajo cinični in apatični,« meni nekdanji direktor Urada za preprečevanje korupcije, **Penko** (*Mladina*, 14. 11. 2003: 27).

Po navedbah **Transparency International** se korupcija razvija tam, kjer se skušnjava pojavlja skupaj s pretirano tolerantnostjo. Kjer ni zakonske kontrole moči, kjer oblikovanje odločitev ostaja skrito, kjer je civilna družba plitka in kjer velika nesorazmernost v porazdelitvi bogastva ljudi obsodi na življenje v revščini – tam korupcijske spletke cvetijo. Vseeno pa je potrebno poudariti, da je prisotna

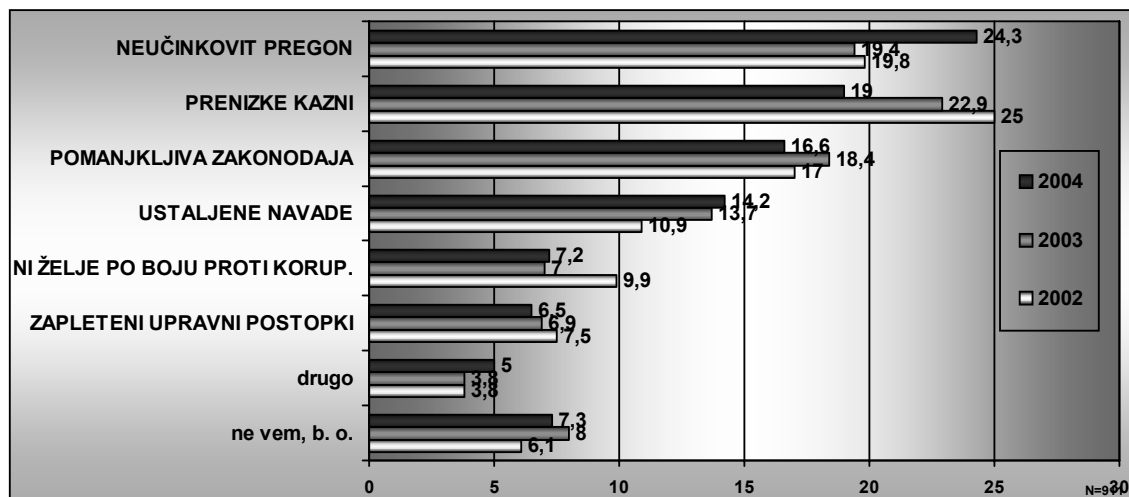
²³ Policija Slovenije. "Statistične informacije: Podatki o ilegalnih migracijah, kriminaliteti, boju proti korupciji in boju proti terorizmu." <http://www.mnz.gov.si/index.php?id=5416&type=98> (vpogled 29. 3. 2006).

tudi tam, kjer so politične, ekonomske, pravne in družbene institucije dobro utrjene.²⁴

Ikram Sehgal, odgovorni urednik revije *Defence Journal*, kot enega izmed glavnih vzrokov za korupcijo navaja javnosti zatajene informacije pod pretvezo zaupnosti.²⁵ Tudi v Sloveniji je najbolj aktualen način omejevanja novinarske avtonomije pregon novinarjev zaradi domnevne izdaje državne, uradne ali vojaške skrivnosti, poudarja **Erjavec** (1997: 143).

Strokovnjaki kot faktorje, ki pospešujejo korupcijo, pogosto navajajo pomanjkanje ustrezne zakonodaje, šibko uresničevanje le-te, kulturne zahteve, pomanjkanje vladne spodbude za boj proti korupciji, nizke plače državnih uslužbencev itd., navaja **Čabelkova** (2001: 1). Avtorica pa pri tem opozarja, da se na eno stvar pogosto pozablja, oziroma se je ne artikulira dovolj jasno: na korupcijo lahko vpliva percepcija le-te, ki je kot taka proizvod virov informacij o korupciji in utegne neustrezno označiti njeno raven (prav tam).

Graf 2. 1: Najpomembnejši vzrok za korupcijo v Sloveniji

Vir: Prirejeno po raziskavi Stališča o korupciji (2004)²⁶

²⁴ Transparency International. "Frequently asked questions about corruption." <http://www.transparency.org/faqs/faq-corruption.html> (vpogled 5. 5. 2005).

²⁵ Sehgal, Ikram. "Articles by the managing editor: Media and combating corruption". *Defence Journal*. Avgust 2000. <http://www.defencejournal.com/2002/august/media.htm> (vpogled 6. 3. 2006).

²⁶ Raziskava Stališča o korupciji. Ljubljana: Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij, Fakulteta za družbene vede, 2002-2004.

Glede na zgornji graf sta v Sloveniji najpomembnejša vzroka za korupcijo neučinkovit pregon in prenizke kazni. Kljub vsemu pa menim, da ne glede na zakonsko podlago, množični pregon in etične kodekse korupcije verjetno ne bo mogoče nikoli popolnoma izkoreniniti, saj končna odločitev kljub vsemu sloni na posamezniku ali skupini, ki se za takšno dejanje odloči (ali pa je vanj prisiljen/-a). Vsi zgoraj naštetih ukrepi namreč ne morejo nadomestiti pomanjkanja ali celo odsotnosti etičnih in moralnih načel ter ignoriranja osnovnih načel poslovne etike.²⁷ Poleg vsega se je nujno osredotočiti predvsem na vzroke in ne zgolj na odpravo posledic korupcije, na dvig etičnih standardov pa lahko kot nekakšna vest med drugim vplivajo tudi mediji.

2. 3 Institucije, ki se ukvarjajo s proučevanjem korupcije

Kot navaja **Komisija za preprečevanje korupcije**, so zadnja leta prejšnjega stoletja mednarodne institucije, vlade in gospodarstva pričele pojavu korupcije namenjati vse več pozornosti. Večja pozornost in zavedanje o obstoju korupcije pa izhajata predvsem iz zavesti, da korupcija družbi škoduje ter za sabo pušča hude posledice in škodo, ki jo lahko tudi konkretno izmerimo.²⁸

Dobovšek (2004: 4) ugotavlja, da je korupcija na mednarodnem svetovnem tržišču postala realnost in da se s tem problemom ukvarja vedno več mednarodnih organizacij. Med najpomembnejše uvršča **Organizacijo združenih narodov, Svet Evrope, OECD (Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj), Neodvisno komisijo proti korupciji Hong Konga, Interpol, ICPO²⁹** in **Transparency International**, poudarja pa tudi, da je bila korupcija tema več mednarodnih konferenc, na katerih je bila sprejeta cela vrsta priporočil, kar govori tudi o resnosti te problematike.

²⁷ Psiholog moralnega razvoja Kohlberg (v Lambeth 1997: 211) trdi, da človek ne more upoštevati moralnih načel, če jih ne razume ali vanje ne verjame.

²⁸ Komisija za preprečevanje korupcije RS. "Korupcija." <http://www.kpk-rs.si/index.php?id=45> (vpogled 3. 11. 2005).

²⁹ ICPO - International Criminal Police Organization

V Sloveniji se je v zadnjih letih stanje na področju protikorupcijskih organov precej spreminjalo. Leta 2001 ustanovljeni **Urad Vlade RS za preprečevanje korupcije** je oktobra 2004 nadomestila z Zakonom o prepričevanju korupcije ustanovljena neodvisna **Komisija za preprečevanje korupcije**, katere najpoglavitejša naloga je bil med drugim nadzor nad premoženjskim stanjem funkcionarjev. V začetku leta 2006 je Državni zbor RS v skladu z Zakonom o nezdržljivosti opravljanja javne funkcije s pridobitno dejavnostjo slednjo ukinitel, nasledila pa naj bi jo **parlamentarna komisija**, ki bo prevzela nekatere naloge svoje predhodnice, ni pa pristojna za nadzor nad premoženjskim stanjem funkcionarjev sodne veje oblasti.

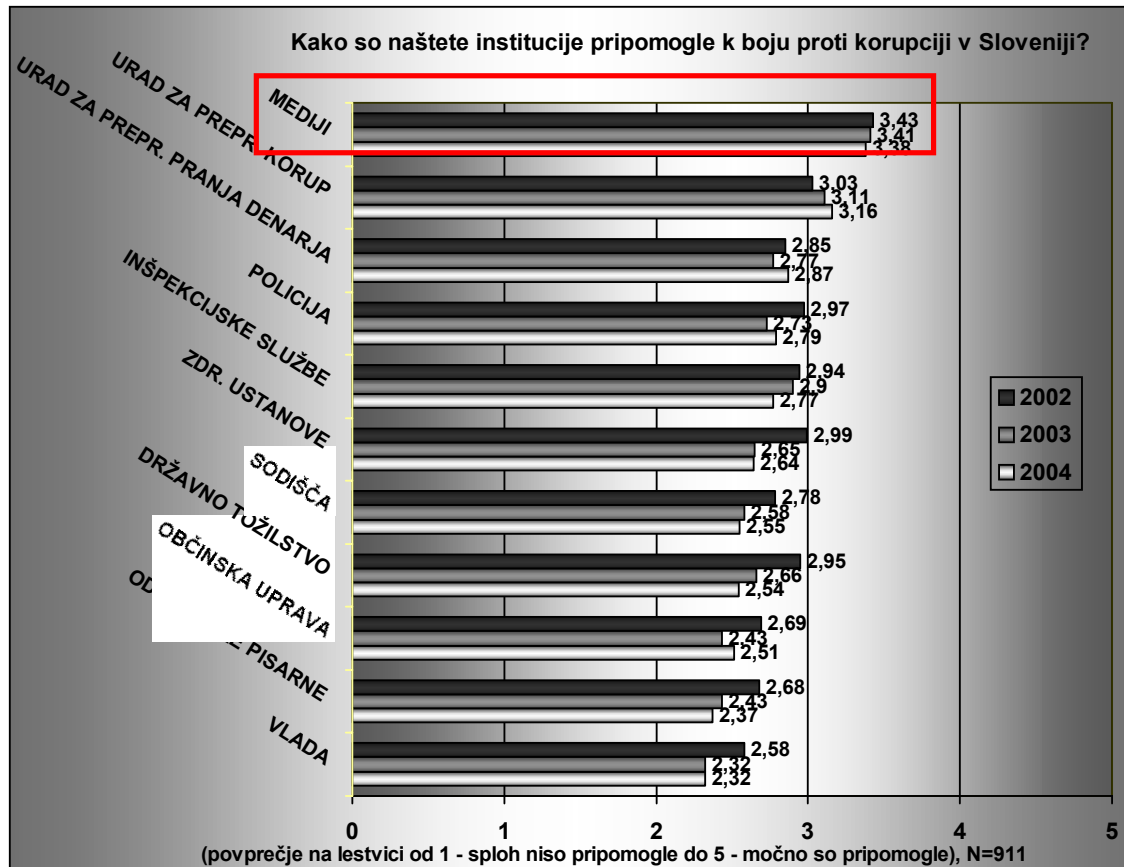
Medtem ko je protikorupcijski urad, kot je za dnevnik 24 ur povedal **Penko**, direktor, zanimalo predvsem »sistemsko obravnavanje vzrokov za korupcijo in vzpostavitev sistema, ki bo korupcijska dejanja preprečeval, ne pa obravnavanje in vrednotenje konkretnih primerov,«³⁰ pa so za preučevanje teh med drugimi pristojni: **Policija Slovenije**³¹, **Vrhovno sodišče RS (oz. Računsko sodišče)**, **Vrhovno državno tožilstvo**, **Urad RS za preprečevanje pranja denarja**, **Davčna uprava RS** ter **Državna revizijska komisija**. Slednja kot »samostojen in neodvisen državni organ zagotavlja pravno varstvo ponudnikov in javnega interesa na vseh stopnjah postopkov oddaje javnih naročil« (Bukovec-Marovt 2004: 53).

Rezultati empiričnih raziskav, ki jih je po naročilu Urada Vlade RS za preprečevanje korupcije v letih 2002 do 2004 izvedel Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij (CJMMK), pa so pokazali, da državljani glede na pomembnost v boju proti korupciji vodilno vlogo pripisujejo **množičnim medijem**, ki so s tem prehiteli drugouvrščeni urad oz. komisijo za preprečevanje korupcije. Na tretjem mestu se nahaja urad za preprečevanje pranja denarja, najmanjše zasluge pa državljani pripisujejo sodiščem, odvetniškim pisarnam, upravnim enotam in vladi.

³⁰ 24ur.com. "Naloge urada za preprečevanje korupcije."
http://www.24ur.com/bin/article.php?article_id=2003668 (22. 2. 2006).

³¹ Policija Slovenije, Sektor za gospodarsko kriminaliteto, Oddelek za korupcijo.

Graf 2. 2: Opredelitev, v kolikšni meri so institucije pripomogle k boju proti korupciji v Sloveniji

Vir: Prirejeno po raziskavi Stališča o korupciji (2004) CJMMK

Nezadovoljstvo državljanov z vladnim pregonom korupcije kažeta tudi raziskavi ugotavljanja korupcijske klime, ki ju je v letih 2001 in 2004 izvedel Gral Iteo. Tako je leta 2004 kar 76 odstotkov anketiranih menilo, da vlada nima nobenega resnega razloga za boj proti korupciji, kar je za 18 odstotkov več kot leta 2001. Visoka večina (95 odstotkov anketiranih) pa je mnenja, da je ravno država (vlada), in ne ljudje, tista, ki bi se morala boriti proti korupciji in podkupovanju.

2. 4 Raziskave o korupciji v Sloveniji

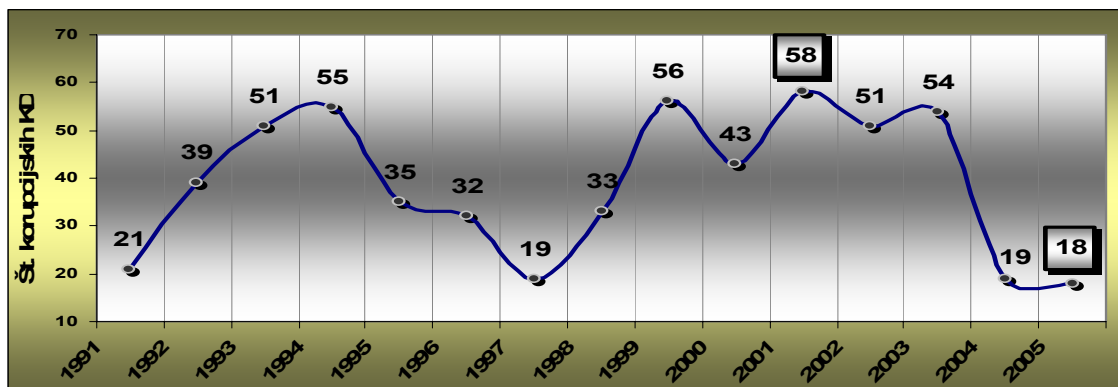
Po mnenju **Komisije za preprečevanje korupcije** so »/t/isti, ki se ukvarjajo s preprečevanjem in zatiranjem korupcije, enotnega mnenja, da Slovenija velja za

dokaj nekorumpirano državo, čeprav zanemarljivo število kazenskih ovadb s tega področja še zdaleč ne kaže realnega stanja». ³² Komisija tako navaja:

»Osnovna težava Slovenije je ravno v tem, da ne vemo, v kolikšnem obsegu se je korupcija pri nas razrasla. Samo policijski podatki ne zadoščajo za prikaz dejanskega stanja, treba je izvesti vrsto drugih raziskav. Razlika med uradno ugotovljeno korupcijo in njenim zaznavanjem na strani državljanov je namreč izredno velika. Vsekakor je ni tako malo kot jo prikazujejo uradne statistike, predvsem organov odkrivanja in organov pregona, niti ne tako veliko kot nanjo kažejo javno mnenjske raziskave. Odgovor na vprašanje, koliko korupcije je v Sloveniji, je torej nekje vmes«.

Statistični podatki policije ³³ kažejo, da se je v letih 1991 do 2005 število vseh obravnavanih korupcijskih kaznivih dejanj (KD) gibalo med 18 in 58 primerov letno.

Graf 2. 3: Korupcijska KD, obravnavana s strani policije v letih 1991 do 2005

Vir: Povzeto po Poročilu o delu policije za leto 2004 ³⁴, Poročilu o delu policije za leto 2005 ³⁵ in Resoluciji o preprečevanju korupcije v Republiki Sloveniji ³⁶.

V letu **2001** je bilo obravnavanih največ, in sicer **58** kaznivih dejanj korupcije. Poročilo o delu policije za leto 2001 ³⁷ navaja, da se je v tem letu povečalo število

³² Komisija za preprečevanje korupcije. "Korupcija v Sloveniji." <http://www.kpk-rs.si/index.php?id=48> (vpogled 4. 11. 2005).

³³ Ministrstvo za javno upravo: sprejeti zakoni/akti. "Resolucija o preprečevanju korupcije v Republiki Sloveniji." http://www2.gov.si/zak/Akt_vel.nsf/zakposop/2004-01-3792?OpenDocument (vpogled 21. 3. 05).

³⁴ Policija Slovenije. "Poročilo o delu policije za leto 2004." <http://www.policija.si/si/statistika/lp/2004/lp2004.html> (vpogled 24. 11. 2005).

³⁵ Policija Slovenije. "Poročilo o delu policije za leto 2005." <http://www.policija.si/si/statistika/lp/2005/lp2005.pdf> (vpogled 5. 8. 2006).

³⁶ Ministrstvo za javno upravo: sprejeti zakoni/akti. "Resolucija o preprečevanju korupcije v Republiki Sloveniji: letna poročila policije." http://www2.gov.si/zak/Akt_vel.nsf/zakposop/2004-01-3792?OpenDocument (vpogled 21. 3. 05).

kaznivih dejanj jemanja in dajanja podkupnine, kar je posledica intenzivnejše dejavnosti policije pri odkrivanju kaznivih dejanj zoper uradno dolžnost. V letu **2005** je policija obravnavala najmanj, in sicer **18** korupcijskih kaznivih dejanj, pri čemer je prevladovalo jemanje podkupnine.³⁸ Vendar pa **Resolucija o preprečevanju korupcije RS** poudarja, da v nasprotju s policijskimi podatki javnomnenjske raziskave, ankete in študije kažejo večji obseg problematike.

Uradni podatki policije o korupciji obsegajo sedem kaznivih dejanj iz Kazenskega zakonika pred spremembo v letu 2004: kršitev proste odločitve volilcev iz 162. člena, sprejemanje podkupnine pri volitvah iz 168. člena, neupravičeno sprejemanje daril iz 247. člena, neupravičeno dajanje daril iz 248. člena, jemanje podkupnine iz 267. člena, dajanje podkupnine iz 268. člena in nezakonito posredovanje iz 269. člena.³⁹

Kot za Slovenijo v svojem poročilu iz leta 2000 navaja **GRECO - Skupina držav za preprečevanje korupcije pri Svetu Evrope**, »/n/i popolnoma jasno, ali gre nizko stopnjo odkritih korupcijskih dejanj pripisati dejstvu, da je Slovenija relativno 'čista' družba, le zmerno obremenjena s tem tipom kriminalnih dejanj. Grecova skupina za ocenjevanje⁴⁰ je mnogokrat slišala razlago, da majhnost slovenske družbe deluje zaviralno, saj je v njej korupcijo težko skriti«. Druga razlaga pa bi lahko bila, da se »veliko število primerov korupcije, posebno tistih, v katere so vpleteni visoki državni uradniki, vrši, ne da bi jih pristojne avtoritete opazile«. ⁴¹

Po policijskih podatkih korupcijska kazniva dejanja zadnja leta upadajo. Upad v

³⁷ Policija Slovenije. "Poročilo o delu policije za leto 2001." <http://www.policija.si/si/statistika/lp/2001/lp2001-ii.html> (vpogled 24. 11. 2005).

³⁸ Policija Slovenije. "Poročilo o delu policije za leto 2005." <http://www.policija.si/si/statistika/lp/2005/lp2005.pdf> (vpogled 5. 8. 2006).

³⁹ Ministrstvo za javno upravo: sprejeti zakoni/akti. "Resolucija o preprečevanju korupcije v Republiki Sloveniji: Vrste in obseg korupcije v RS." http://www2.gov.si/zak/Akt_vel.nsf/zakposop/2004-01-3792?OpenDocument (vpogled 21. 3. 2005).

⁴⁰ GET – GRECO evaluation team

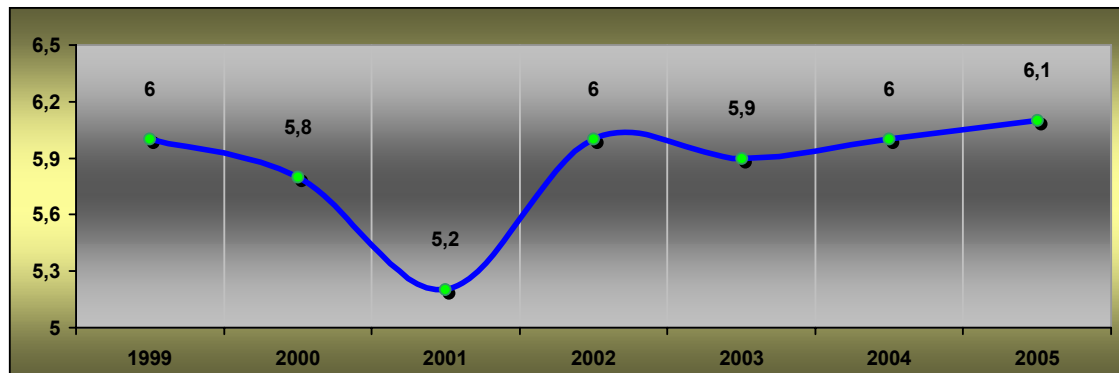
⁴¹ Greco. "Evaluation report on Slovenia adopted by the GRECO at its 4th Plenary Meeting (12-15 December 2000)." [http://www.greco.coe.int/evaluations/cycle1/GrecoEval1Rep\(2000\)3E-Slovenia.pdf](http://www.greco.coe.int/evaluations/cycle1/GrecoEval1Rep(2000)3E-Slovenia.pdf) (vpogled 5. 5. 2005).

tem času pa kažejo tudi empirični podatki, pridobljeni s strani mednarodne nevladne organizacije **Transparency International** (TI). Tako se je percepcijski indeks zaznavanja korupcije TI (CPI - Corruption Perceptions Index)⁴², ki je leta 2001 znašal zaskrbljujočih 5,2, zadnja leta gibal med 5,9 in 6,1, (pri čemer pomeni ocena 0 visoko skorumpiranost, 10 pa čistost oziroma popolno odsotnost korupcije).

Čeprav niti omenjeni indeks niti statistični podatki policije ne kažejo dejanske stopnje in obsega korupcije v Sloveniji – prvi namreč zajema predvsem mnenja državljanov, policijski podatki pa le obravnavano število korupcijskih dejanj, ne pa tudi dejanskega stanja le-teh – se podatki v letih 1999-2005 vseeno precej razlikujejo. Z izjemo leta 2001, ko je bilo obravnavanih največ korupcijskih kaznivih dejanj (58) in je tudi indeks znašal borih 5,2, so v ostalih letih odstopanja precejšnja. Tako je na primer leta 1999, ko je bilo s strani policije obravnavanih kar 56 kaznivih dejanj korupcije, znašal 6,0, enako kot leta 2004, ko jih je bilo obravnavanih le 19.

⁴² Percepcijski indeks zaznavanja korupcije (CPI), ki ga Transparency International (TI) dobi glede na stopnjo zaznavanja korupcije med javnimi uslužbenci in politiki. Gre za sestavljeni indeks, zasnovan na podlagi več raziskav, izvedenih tako med poslovniki kot ostalimi državljani s strani več neodvisnih institucij. TI se s CPI osredotoča na korupcijo v javnem sektorju in jo definira kot zlorabo javne funkcije za zasebne namene. /Transparency International. "Corruption Perceptions Index." <http://www.transparency.org/cpi/2001/qanda.html> (vpogled 30. 3. 2005)./

Graf 2. 4: CPI Transparency International za Slovenijo v letih 1999-2005

Vir: Prirejeno po Resolucija o preprečevanju korupcije v RS⁴³, Transparency International Corruption Perceptions Index 2004⁴⁴ in Transparency International Corruption Perceptions Index 2005⁴⁵

Glede na **CPI TI** je bilo v Sloveniji stanje glede korupcije posebno zaskrbljujoče med letoma 1999 in 2001, ko sta se tako položaj na lestvici držav po percepcijskem indeksu kot ocena vztrajno slabšala. V teh letih je namreč CPI s 6,0 postopoma pristal na 5,2. Leta 2002 se je položaj začel izboljševati in tako je bila Slovenija leta 2005 z oceno 6,1 ocenjena najvišje doslej. Podatkom o mestu, na katerega se je uvrstila v skladu s percepcijskim indeksom v primerjavi z ostalimi državami, se ne bom posvečala, saj je bilo vsako leto upoštevano različno število držav.⁴⁶

Nekoliko višje pa v svoji raziskavi svetovne konkurenčnosti v letih 2001-2002 Slovenijo glede na **GCI** (Growth Competitiveness Index) uvršča **Svetovni ekonomski forum**⁴⁷, ki jo je med 75 državami glede na obremenjenost s

⁴³ Ministrstvo za javno upravo: sprejeti zakoni/akti. "Resolucija o preprečevanju korupcije v Republiki Sloveniji: Javnomenjske raziskave in druge ankete." http://www2.gov.si/zak/Akt_vel.nsf/zakposop/2004-01-3792?OpenDocument (vpogled 21. 3. 2005).

⁴⁴ Transparency International. "Transparency International Corruption Perceptions Index 2004." http://www.transparency.org/pressreleases_archive/2004/2004.10.20.cpi.en.html (vpogled 30. 3. 2005).

⁴⁵ Transparency International. "Transparency International Corruption Perceptions Index 2005." <http://www.transparency.org/cpi/2005/2005.10.18.cpi.en.html> (vpogled 30. 3. 2005).

⁴⁶ Slovenija je na primer leta 1999 (CPI 6,0) bila med 90-imi državami s 25. mestom uvrščena višje kot leta 2004 (CPI enak, 6,0) in 2005 (CPI 6,1), ko je z boljšim korupcijskim indeksom zavzela nižje, 31. mesto. Leta 2004 je bilo obravnavanih 145 držav, leta 2005 pa 158.

⁴⁷ World Economic Forum

korupcijo z rezultatom 5,29 (ocene od najslabše 1 do najboljše 7) uvrstil na 31. mesto.⁴⁸ V letih 2004 in 2005 je bila ocenjena nekoliko slabše, in sicer z GPI 4,75 oziroma 4,59.⁴⁹

Drugačno stanje, torej da je v Sloveniji *veliko korupcije*, pa odsevajo rezultati raziskav z naslovom Ugotavljanje korupcijske klime v vzhodni in srednji Evropi, ki ju je v letih 2001 in 2004 izvedlo podjetje Gral Iteo. Leta 2004 je namreč odstotek anketiranih, ki menijo, da je v Sloveniji veliko korupcije, narasel za 11 % (s 77 % na 88 %). V navedenih letih se je za 5 % povečalo tudi število državljanov, ki menijo, da so *podkupnine popolnoma normalen del življenja in da jih morajo dajati tisti, ki želijo normalno živeti*. Hkrati je za 12 % (s 34 % na 46 %) narasel še odstotek anketiranih, ki verjamejo, da *brez podkupovanja javna uprava ne bi delovala niti toliko kot sedaj*.

Primerjano s statističnimi podatki policije pa je stanje ravno nasprotno, saj je bilo leta 2004 obravnavanih skoraj 70 % manj korupcijskih dejanj kot leta 2001.

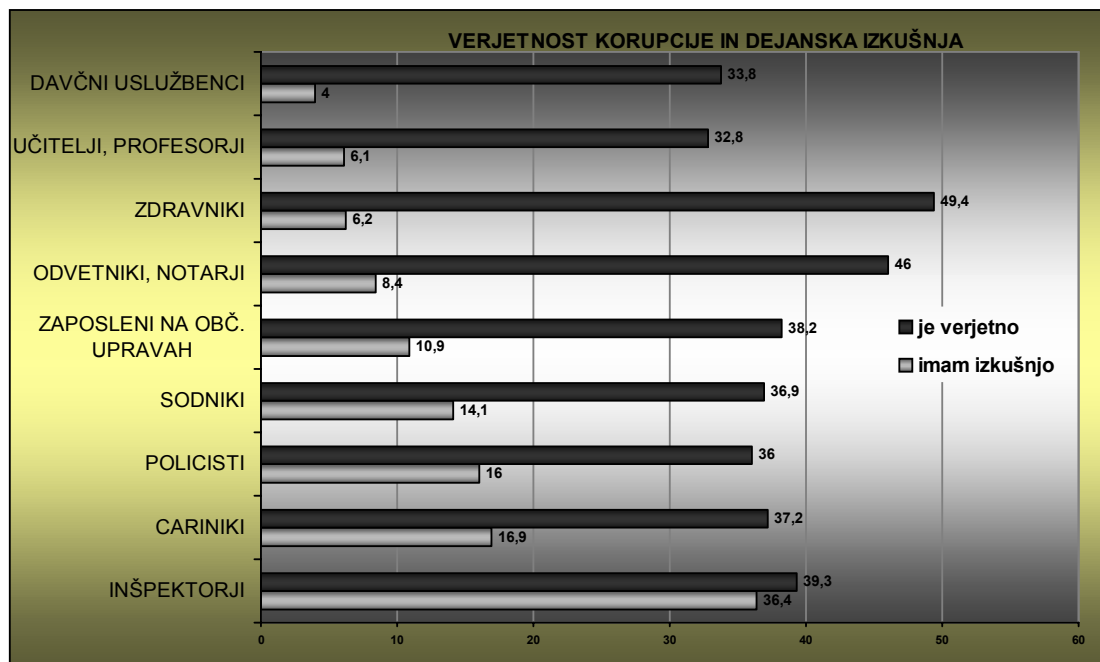
Da je tudi v gospodarstvu zaznati dokaj slabo mnenje o stanju na področju korupcije, je leta 2002 v **Raziskavi o gospodarskem in poslovnem okolju, poslovni etiki in neuradnih plačilih na Slovenskem** ugotovil Urad za preprečevanje korupcije v sodelovanju s podjetjem Ninamedia. Skoraj polovica (48,3 %) anketiranih menedžerjev meni, da je korupcija *neizbežen del slovenskega ekonomskega sistema*, več kot 39 odstotkov vprašanih pa je mnenja, da *korupcija v Sloveniji predstavlja velik problem*. Ankete kažejo tudi nizko stopnjo pripravljenosti anketiranih gospodarstvenikov, da bi sami kaj storili za povečanje etičnosti poslovanja, saj jih kar polovica meni, da v njihovem podjetju ne potrebujejo etičnega kodeksa.

⁴⁸ Ministrstvo za javno upravo: sprejeti zakoni/akti. "Resolucija o preprečevanju korupcije v Republiki Sloveniji." http://www2.gov.si/zak/Akt_vel.nsf/zakposop/2004-01-3792?OpenDocument (vpogled 6. 12. 2005).

⁴⁹ World Economic Forum. "Growth Competitiveness Index rankings 2005 and 2004 comparisons." <http://www.weforum.org/site/homepublic.nsf/Content/Growth+Competitiveness+Index+rankings+2005+and+2004+comparisons> (vpogled 6. 12. 2005).

Razhajanja pa se ne pojavljajo le med statističnimi podatki policije in empiričnimi raziskavami. Kot je v svoji raziskavi leta 2004 ugotovil **Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij**, prihaja do velikih odstopanj tudi med percepcijo prebivalcev o razširjenosti korupcije ter dejansko izkušnjo z njo. Kar **49,4** odstotka anketiranih je namreč mnenja, da bi morali pri obisku zdravnika kaj ponuditi, da bi dobili določeno storitev, ki jim pripada. Delež anketiranih, ki so imeli neposredno izkušnjo na tem področju, pa je občutno nižji - **6,2** %. Do velikih nesorazmerij med percepcijo o razširjenosti korupcije in dejansko izkušnjo z njo prihaja tudi pri ostalih storitvah javnih uslužbencev (carinski, policijski, sodni, odvetniški in notarski postopki, postopki na občinskem uradu itd.). Ti sta skladni le pri postopkih inšpekcijskih služb, kjer prihaja do odstopanja v 2,9 %.⁵⁰ Graf 5 ponazarja, da se le manjšina lahko sklicuje na osebno izkušnjo s korupcijo, ki je nenazadnje najbolj zanesljiv vir soočenja z njo.

Graf 2. 5: Primerjava dejanske izkušnje s korupcijo in njena verjetnost

Vir: Povzeto po raziskavi Stališča o korupciji (2004) CRJMMK

⁵⁰ Raziskava Stališča o korupciji. Ljubljana: Komisija za preprečevanje korupcije RS, izvedba: Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij, Fakulteta za družbene vede – Inštitut za družbene vede, 2004.

Tudi raziskava podjetja Gral Iteo izkazuje podobno: odstotek tistih, ki pravijo, da *nikoli ne dajejo podkupnine*, je precej visok – 85 % in se v letih 2001 in 2004, ko je bila raziskava ponovljena, ni spremenil.⁵¹

To pomeni, da sta občutljivost in raven osveščenosti prebivalstva, ki sta zelo pomembna dejavnika pri odpravljanju pogojev, okoliščin in vzrokov za nastanek korupcije, zelo visoki. To potrjuje vrsta raziskav, iz katerih izhaja tudi to, da so za to zaslužni predvsem mediji in aktivnosti specializiranih in novoustanovljenih organov na tem področju v Sloveniji.⁵²

Kljub vsemu pa je potrebno še enkrat opozoriti, da raziskave ne odražajo dejanskega stanja korupcije v Sloveniji, saj temeljijo na subjektivni percepciji anketiranih, nanje pa poleg množičnih medijev vplivajo različni dejavniki. **Čabelkova** (2001: 12) omenja, da se ljudje o korupciji učijo iz različnih virov: berejo zgodbe v tisku, jih poslušajo na radiu, gledajo televizijo, delijo informacije s prijatelji, sorodniki in tujci na ulici. Vsi ti viri pa se verjetno poslužujejo "obarvanih" sporočil o korupciji.

3. MNOŽIČNI MEDIJI

3. 1 Odgovornost novinarskega poročanja

»Deluj tako, da lahko velja maksima tvoje volje vselej hkrati kot načelo obče zakonodaje« in »delaj tako, kot da naj bi maksima tvojega delovanja s pomočjo tvoje volje postala splošni naravni zakon«

Kant (v Poler 1997: 73)

»Novinarska etika odgovornosti je **etika dolžnosti**,« navaja **Poler** (1997: 107), in sicer v smislu spoštovanja dostojanstva tako svoje osebe kot tudi oseb vseh

⁵¹ Raziskava Ugotavljanje korupcijske klime v vzhodni in srednji Evropi (ponovitev raziskave iz leta 2001). Ljubljana: Gral Iteo, GfK Praga, 2001 in 2004.

⁵² Ministrstvo za javno upravo: sprejeti zakoni/akti. "Resolucija o preprečevanju korupcije v Republiki Sloveniji: Vrste in obseg korupcije v RS." http://www2.gov.si/zak/Akt_vel.nsf/zakposop/2004-01-3792?OpenDocument (vpogled 6. 12. 2005).

ostalim ljudim, ki so vključeni v množično komuniciranje. Novinarjevo odgovornost do javnosti **Laitila** (v Poler 1007: 111) razdeli na štiri sklope: resničnost informacij, jasnost in nedvoumnost informacij, obramba pravic javnosti in odgovornost novinarjev kot ustvarjalcev javnega mnenja.

Primarna novinarjeva odgovornost je odgovornost do naslovnika. Ko novinar sprejme uslugo, darilo ali drugo posebno pozornost, sproži resno vprašanje o svoji 'objektivnosti' (Day v Poler 1997: 148). **Poler** (1997: 148) tako ugotavlja, da novinar s sprejemanjem podkupnin krši predvsem svojo dolžnost do javnosti. Ohranjanje poklicne integritete in verodostojnosti mu nalaga, da ne sme sprejemati podkupnin.

Že v preambuli **Kodeksa novinarjev Slovenije**⁵³ je zapisano, da je prvo vodilo dela novinarjev pravica javnosti do čim boljše informiranosti ter da je obveščенost javnosti temelj delovanja sodobnih družb in pogoj za delovanje demokratičnega sistema.⁵⁴ »'Pravica javnosti do obveščенosti' ima pomembno etično razsežnost, saj novinarjem podeljuje posebno odgovornost, in sicer da delujejo kot predstavniki javnosti« (Black in drugi v Poler 1997: 101).

Temelj novinarskega sporočanja so odnosi z ljudmi, še dodaja **Poler** (1997: 72), človek – kot oseba – pa najvišje dobro, h kateremu je usmerjena etična naravnost novinarstva. Zato, kot navaja zadnji člen slovenskega **novinarskega kodeksa**⁵⁵, je novinar nenazadnje dolžan upoštevati enaka merila, kot jih sam zahteva od drugih.

3. 2 Množični mediji v demokratični družbi

V skladu s teorijo družbene odgovornosti morajo tudi mediji sprejeti obveznosti, ki jih imajo do družbe, zlasti glede uresničevanja demokratične politike in kulture.

⁵³ 10. oktobra 2002 sprejeti Kodeks novinarjev Slovenije, ki je nadomestil predhodnega iz leta 2001.

⁵⁴ Društvo novinarjev Slovenije. "Kodeks novinarjev Slovenije: Preambula." <http://www.novinar.com/dokumenti/kodeks.php> (vpogled 13. 3. 2006).

⁵⁵ Društvo novinarjev Slovenije. "Kodeks novinarjev Slovenije: Pravice novinarjev in razmerja do javnosti." <http://www.novinar.com/dokumenti/kodeks.php> (vpogled 13. 3. 2006).

Vzpostaviti morajo visoke profesionalne standarde: resničnost, točnost, objektivnost in uravnoteženost ter delovati v okviru zakona in uveljavljenih institucij. Odsevati morajo pluralistično raznolikost družbe in omogočati pravico dostopa do medijev in pravico odgovora (**Vreg** 2000: 223). »Medijski pluralizem⁵⁶ in raznolikost sta bistvena za demokracijo, transparentnost medijev pa pomembno sredstvo, da lahko nacionalne oblasti vrednotijo učinke medijske koncentracije z vidika vrednot demokracije,« poudarja **Vreg** (2000: 219). Tudi **Šuen** (1994: 28) je mnenja, da neodvisni množični mediji (še posebej preiskovalno novinarstvo) znatno prispevajo k demokratični ureditvi družbe, saj s svojim pisanjem nadzorujejo delovanje oblasti, pri čemer so koristi dvoje: državljani so zavarovani pred manipulacijo državnih organov, slednji pa so se zaradi medijskega nadzora vedno znova prisiljeni prilagajati civilizacijskim normam.

Državljanji morajo biti v demokratičnih družbah, kjer ima po teoriji »oblast ljudstvo«, o delu vlade ustrezno informirani, saj ga lahko le tako učinkovito nadzorujejo. Mediji imajo pri tem poglavitno vlogo, saj poleg informiranja⁵⁷ državljanov ponujajo tudi razlago dogajanja v politiki, nadzor nad njo, z bdenjem nad delom vlade pa lahko preprečijo tudi morebitno zlorabo oblasti. Mediji so torej bistveni za 'zdravje' demokracije, saj z opravljanjem funkcije 'psa čuvaja' funkcionarje silijo k izboljšanju vedenja in dejanj. Zanimariti pa ne gre vprašanja, v kolikšni meri mediji dejansko izpolnjujejo funkcije, ki jim jih pripisuje teoretični model. **Maselj** (*Delo*, 22. 2. 2006: 22) opozarja, da je v korporativnem svetu postala metafora o medijih kot četrti veji oblasti negativno dejstvo: »Če so izvršilna, zakonodajna in sodna veja oblasti vsaj formalno pod nadzorom državljanov, se je četrta (mediji) razrasla izven tega nadzora«.

⁵⁶ Petković (2003) v *Medijski preži* opozarja, da »ko govorimo o medijih, se z izrazom pluralizem razume predvsem lastniško oz. kapitalsko pluralnost (raznolikost),« vendar pa lahko raznolikost na medijskem področju opazujemo iz različnih zornih kotov, pri čemer izpostavi: kapitalsko/lastniško (različni lastniki), ustanoviteljsko (kdo je ustanovitelj medija: gospodarska družba, javni zavodi, drugi), vsebinsko (na primer pri radiodifuznih medijih programi in programi posebnega pomena), po načinu razširjanja (tiskani, radiodifuzni, elektronski mediji), glede na območje pokrivanja (nacionalni, regionalni, lokalni) in nenazadnje glede na način posredovanja (s pomočjo oddajnikov in pretvornikov po zraku, preko kabla, preko svetovnega spleta).

⁵⁷ Poler Kovačič (2005: 39) navaja, da mediji »kot predstavniki javnosti varujejo njeno pravico *vedeti*«.

Dvorezni meč pri tem, je, da mediji informacije, ki jih posredujejo, tudi interpretirajo in da so ljudje od teh informacij precej odvisni. Kot meni **Vreg** (2000: 43), imajo mediji moč, da odločajo, katere probleme bodo izpostavili, na kakšen način jih bodo predstavili ter kdo in pod kakšnimi pogoji bo pri predstavitvi problema sodeloval. S takšno selekcijo dogodkov torej mediji dejansko predpisujejo, kaj obstaja in kaj ne, kaj je bolj in kaj manj pomembno, kakšni naj bodo odzivi javnosti in kdo predstavlja 'grešnega kozla'. S tem, poudarja **Vreg** (prav tam), pa v precejšnjem obsegu zmanjšujejo sposobnost navadnih državljanov za presojanje ter za odzivanje na politične dogodke v lastnem interesu in na akcije nosilcev moči ter tako pomagajo ohranjati legitimnost političnega, ekonomskega in socialnega sistema.

3. 3 Funkcije medijev v demokratični družbi

Po **McNairu** (1995: 21) opravljajo mediji v idealnem tipu demokratične družbe pet funkcij:

- informativna funkcija - državljanse informirajo o dogajanju v okolju,
- izobraževalna funkcija - izobražujejo javnost, pri čemer je ključnega pomena objektivnost⁵⁸ novinarjev oziroma poudarek na dejstvih,
- zagotavljajo prostor za javne politične razprave, ki lajša nastajanje javnega mnenja, javnosti pa zagotavlja tudi povratno informacijo. Pri tem mora biti omogočeno izražanje različnih mnenj, saj bi bil brez tega pojem demokratičnega soglasja brezpredmeten,
- publiciteta - zagotavljajo javno delo vlade in drugih političnih institucij (funkcija 'psa čuvaja'),
- služijo kot kanal za predstavljanje in zagovarjanje različnih političnih mnenj političnih institucij (npr. politični program v času volitev) in imajo lahko tako v

⁵⁸ Strentz (v Poler 1997: 239) je poudaril, da novinarji ne morejo rešiti sveta ali zmanjšati bolečine ob izgubi sina, ko poročajo o tistih, ki se znajdejo v središču medijskega poročanja, pa so lahko objektivni. Pri tem je dodal, da ne objektivni v smislu neodvisnosti in nepristranskosti, temveč v smislu spoštovanja.

določenih obdobjih, če dajejo prednost eni politični opciji, tudi prepričevalno funkcijo.

Mediji pa kljub vsemu v realnosti iz različnih razlogov težko izpolnjujejo vse svoje funkcije. Kot razloge **Blumler** in **Gurevitch** (1995: 98) navajata pogost konflikt med demokratičnimi vrednotami samimi, veliko neenakost glede informiranosti, angažiranosti in moči - med vladajočimi političnimi akterji kot generatorji sporočil na eni strani in preprostimi ljudmi kot prejemniki sporočil na drugi, tekmovanje za pozornost heterogene javnosti in tekmovanje z razvedrilnimi vsebinami ter nujnost upoštevanja značilnosti družbenopolitičnega in ekonomskega okolja, v katerem mediji obstajajo in delujejo.

3. 4 Stanje v slovenskem prostoru tiskanih medijev

Glede na to da predstavljajo množični mediji pomemben vir informacij o korupciji, želim v skladu z **Nacionalno raziskavo branosti**, izvedeno pri Slovenski oglaševalski zbornici, predstaviti branost slovenskih tiskanih medijev v letih 2002-2005.

Največjo branost je v prvi polovici leta 2002 med tiskanimi mediji dosegal tednik Nedeljski dnevnik, sledili so mu dnevni tabloid Slovenske novice in tri priloge dnevnega časopisja. Med dnevnopolitičnim časopisjem je bilo na prvem mestu Delo, sledila pa sta mu štajerski Večer in ljubljanski Dnevnik. Tednika Mladina in Mag sicer za vodilnimi tiskanimi mediji opazno zaostajata, vendar sta zaradi svojega političnega vpliva in slovesa »raziskovalnonovinarskega časopisa in razkritelja političnih in gospodarskih afer (Bašić-Hrvatina, Kučić in Petković 2004: 67)« za mojo diplomsko nalogo prav tako osrednjega pomena. Prvo mesto na lestvici branosti si je v naslednjih letih (v prvem polletju let 2003, 2004 in 2005) priborila priloga Vikend magazin, branosti je med mediji, ključnimi za to nalogo, zrasla Mladini, medtem ko je za Delo in Mag raziskava zabeležila padec branosti.

Tabela 3. 1: Nacionalna raziskava branosti v letih 2002-2005

Medij	Periodika	Doseg enega izida			
		prvo polletje 2002	Prvo polletje 2003	prvo polletje 2004	prvo polletje 2005
Nedeljski dnevnik	Tednik	494.000	443.000	481.000	534.000
Pilot	Priloga	442.000	411.000	453.000	531.000
Vikend	Priloga	360.000	447.000	544.000	562.000
Ona	Priloga	356.000	378.000	395.000	430.000
Slovenske novice	Dnevnik	372.000	355.000	391.000	425.000
Delo	Dnevnik	265.000	237.000	252.000	228.000
Večer	Dnevnik	205.000	170.000	187.000	188.000
Dnevnik	Dnevnik	174.000	159.000	171.000	187.000
Mladina	Tednik	83.000	102.000	90.000	122.000
Mag	Tednik	56.000	58.000	47.000	50.000

Vir: Prirejeno po Nacionalni raziskavi branosti za prvo polletje 2002⁵⁹, Nacionalni raziskavi branosti za prvo polletje 2003⁶⁰, Nacionalni raziskavi branosti za prvo polletje 2004⁶¹ in Nacionalni raziskavi branosti za prvo polletje 2005⁶².

Značilnost slovenskega medijskega prostora danes je »izjemno velika koncentracija, njena posledica pa je tako korporativizacija medijskega diskurza – podrejenost medijskih vsebin interesom njihovih lastnikov«, so v svojem projektu prišli do ugotovitve **Bašič-Hrvatin, Kučič in Petković** (2004: 89), ki poleg tega ugotavljajo še, da je struktura nadzornih svetov slovenskih dnevnikov podobna strukturi nadzornih svetov njihovih največjih lastnikov in tako »ekonomsko in politično moč nadzornikov slovenskih dnevnikov nadzorujejo ekonomsko in politično močni, predvsem pa kapitalsko in interesno povezani nadzorniki medijskih lastnikov« (Bašič-Hrvatin, Kučič, Petković (2004: 79).

⁵⁹ Nacionalna raziskava branosti. "Podatki za prvo polletje 2002." <http://www.nrb.info/podatki/2002-1.html> (vpogled 27. 3. 2006).

⁶⁰ Nacionalna raziskava branosti. "Podatki za prvo polletje 2003." <http://www.nrb.info/podatki/2003-1.html> (vpogled 27. 3. 2006).

⁶¹ Nacionalna raziskava branosti. "Podatki za prvo polletje 2004." <http://www.nrb.info/podatki/2004-1.html> (vpogled 27. 3. 2006).

⁶² Nacionalna raziskava branosti. "Podatki za prvo polletje 2005." <http://www.nrb.info/podatki/2005-1.html> (vpogled 27. 3. 2006).

4. MNOŽIČNI MEDIJI IN KORUPCIJA

»Civilna družba in mediji so odločilni pri oblikovanju in vzdrževanju atmosfere v javnem življenju. Vsekakor pa sta to verjetno najpomembnejša dejavnika pri odpravi sistemske korupcije v javnih ustanovah.«

Helping Countries Combat Corruption: The Role of the World Bank

PREM, September 1997

Nedavno se je začelo razmišljati v smeri, da množični mediji prispevajo k boju proti korupciji. Mednarodne organizacije kot **Svetovna banka** in **Transparency International** imajo medije za glavno rešitev pri zaviranju korupcije in kličejo k pluralnosti medijev, medijski svobodi in konkurenci. Čeprav se širi, je znanje o tem, kako učinkovito mediji dejansko zmanjšujejo korupcijo, še vedno omejeno (**Suphachalasai** 2005: 3). Kljub vsemu pa **Dobovšek** (2005: 262) poudarja, da je korektno in pravočasno poročanje o korupciji večkrat učinkovitejše kot katerakoli druga oblika odpravljanja korupcije.

Množični mediji lahko delujejo kot očitni ali prikriti pritisk proti korupciji, je mnenja **Stapenhurst** (2000: 2-3). Otipljivi načini, kako to dosežajo, pomenijo na primer to, da lahko določeni medijski zgodbi ali seriji takšnih zgodb pripišemo neke vrste vidne rezultate, recimo uradno preiskavo, zavrnitev zakona ali politike, ki bi gradila ozračje, v katerem se ponujajo možnosti za korupcijo, obtožbo ali prisilni odstop nepoštenega politika, odpust uradnika, začetek sodnega procesa, podajo javnih predlogov nadzornega organa itd. **Stapenhurst** navaja, da so najodmevnejši med temi primeri tisti, ko so po javnem razkritju nelegalnih dejanj proti skorumpiranim birokratom ali javnim uslužbencem podane obtožbe, se proti njim izvede tožba ali so ti prisiljeni odstopiti.

Nasprotno pa lahko neotipljive učinke označimo kot preprečitve korupcije, ki so posledica družbene klime poudarjenega političnega pluralizma, živahne javne razprave in povečanega čuta za odgovornost pri politikih, javnih organih in ustanovah, ki so neobhodno stranski produkt brezkompromisnih, neodvisnih

medijev, dodaja **Stapenhurst**. Ti načini omejevanja korupcije so sicer manj odmevni, a enako pomembni. Tako lahko poročanje javne organe npr. spodbudi k temu, da začnejo uradne preiskave v primeru domnevanj o primerih korupcije. Poleg tega pa poročila o novicah širijo tudi izsledke organov za preprečevanje korupcije in s tem podpirajo zakonitost teh organov ter strankam, ki imajo oblast, otežkočajo vmešavanje v njihovo delo (prav tam).

»Učinkoviti mediji so odločilen element pri protikorupcijskem programu države,« meni tudi **Kaufmann** z Inštituta Svetovne banke⁶³ (v Stapenhurst 2000: vii) in dodaja, da imajo ti dvojno vlogo – ne samo da povečujejo javno zavedanje o korupciji, da njihovi povodi povzročajo posledice in nudijo morebitno pomoč, temveč tudi raziskujejo in poročajo o incidentih korupcije ter s tem pomagajo ostalim nadzornim (in sodnim) organom, pri čemer je »učinkovitost medijev odvisna tako od dostopa do informacij ter svobode govora, kot tudi od strokovnega in etičnega kadra preiskovalnih novinarjev«. Tudi **Kaminski** in **Kaminski** (2001: 22) poudarjata, da lahko civilna družba, vključno z množičnimi mediji, pomaga omajati korupcijo in izboljšati kakovost sprejemanja vladnih odločitev na vseh ravneh. **Vreg** (2000: 86) je mnenja, da je »immanentna funkcija množičnih medijev« tudi, da »nadzorujejo delovanje vlade, vladajočih in opozicijskih strank sindikatov, podjetnikov, skratka vso politično in ekonomsko elito«. Pri tem **Vreg** poudarja, da imajo v tem procesu ambivalentno vlogo, saj odsevajo in branijo 'voljo' javnosti, hkrati pa ohranjajo dobre stike z vlado in njenimi institucijami, ki so vir najpomembnejših informacij, ter tako postajajo del državnega političnega komuniciranja.

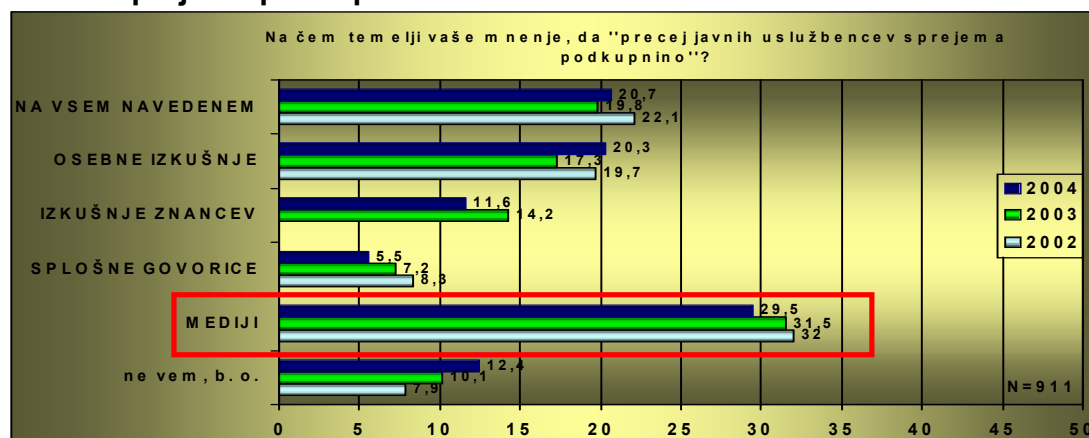
Dvojnost, s katero so množični mediji lahko soočeni, je na eni strani primarna potreba po obveščanju javnosti, na drugi strani pa v ozadju vedno bolj odvijajoči se boj za ratinge. **Čabelkova** (2001: 3-14) opozarja, da čeprav množični mediji predstavljajo pomemben vir informacij o korupciji, so lahko tako pridobljene informacije hkrati nepopolne, politično obarvane ali pristransko zapisane. Ravno

⁶³ World Bank Institute

zaradi dejstva, da lahko mediji v bojzani pred kaznijo s strani pristojnih državnih institucij preprečijo, da korupcija pride na dan, tako kot tudi objavijo politično obarvane članke o njej ali z 'veliko zgodbo' namenoma povečajo obseg svojega občinstva in nenazadnje objavijo več člankov o korupciji, kot jih dejansko obstaja, predstavljajo mediji po **Čabelkovi** najbolj polemičen vir informacij o korupciji. »Stremljenje k veliki zgodbi ali plačevanje te s strani politikov« lahko po njenem mnenju močno izkrivi zgodbe o korupciji, »presoja o korupciji, oblikovana na podlagi množičnih medijev, pa je tako daleč od realnosti«. **Čabelkova** še opozarja, da javnost pogosto ne loči med takšnimi prispevki, v vsakem primeru pa je vpliv množičnih medijev na posameznikovo dožemanje korupcije odvisen od stopnje zaupanja vanje.

Da vpliv in stopnja zaupanja medijem nista zanemarljiva, potrjuje tudi raziskava Stališča o korupciji, pridobljena leta 2004 na **Centru za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij**: »Še vedno pa na ocene o razširjenosti korupcije najbolj vplivajo mediji; 30 % anketirancev ocene o razširjenosti korupcije utemeljuje na tistem, kar so prebrali v časopisih in slišali na radiu ter TV. Kot pokaže analiza, je na tej osnovi oblikovano tudi večinsko prepričanje, da 'precej javnih uslužbencev sprejema podkupnino'«. Podatek, da prepričanje o podkupovanju v precej večji meri sloni na mnenju medijev kot pa na osebni izkušnji, sem ponazorila v spodnjem grafu.

Graf 4. 1: Na čem temelji mnenje državljanov, da 'precej javnih uslužbencev sprejema podkupnino'

Vir: Povzeto po raziskavi Stališča o korupciji (2004)

Dobovšek (2005: 11) poudarja, da dobi korupcija večji pomen v predvolilnem času, ko ima podpora javnosti še posebno težo. Tedaj je tema korupcije v medijih precej bolj izpostavljena, predvsem ko posamezne politične skupine v boju za oblast svojim nasprotnikom očitajo izkoriščanje položaja, korupcijo, nepoštenost in ostalo okoriščanje.

Da igrajo mediji kot pomembni ustvarjalci javnega mnenja pri preprečevanju in zatiranju korupcije v večini držav pomembno vlogo, in to ne samo z izpostavljanjem posameznih primerov, ampak tudi z gradnjo protikorupcijske zavesti nasploh, navaja tudi **Resolucija o preprečevanju korupcije**⁶⁴. Slednja poudarja, da so novinarji zaradi svoje moči in pomena, ki ga imajo pri oblikovanju javnega mnenja, med vsemi poklici najbolj izpostavljeni najrazličnejšim pritiskom

⁶⁴ V svojem Akcijskem načrtu uresničevanja Resolucije o preprečevanju korupcije v RS je Komisija za preprečevanje korupcije posebej obravnavala tudi področje medijev. Zasedovani cilji so med drugim tudi objektivnost poročanja in objektivno, etično delo novinarjev, splošna protikorupcijska preventiva, povečati motiviranost za protikorupcijsko delovanje z uvedbo vsakoletnih priznanj za novinarje, ki so najbolj pripomogli v boju proti korupciji, odkrivanje in sankcioniranje koruptivnih ravnanj, ki bi bilo doseženo z uveljavitvijo internih postopkov za obveščanje novinarskega častnega razsodišča za sum ravnanj, ki so v nasprotju s kodeksom novinarske etike, in poudarjenim javnim objavljanjem odločitev častnega razsodišča novinarjev v primerih obravnave koruptivnega ravnanja, povečanje pristojnosti pristojnih organov, zagotoviti transparentno delovanje državnih organov in transparentnost novinarskega delovanja, dograditev pravnega sistema na področju medijev z vidika protikorupcijske konsistentnosti. /Komisija za preprečevanje korupcije. "Akcijski načrt uresničevanja Resolucije o preprečevanju korupcije v RS." http://www.kpk-rs.si/fileadmin/kpk.gov.si/pageuploads/pdf/slovenski_akti/akcijski_nacrt.pdf (vpogled 3. 11. 2005)/.

in je »/z/ato potrebno načrtovanju aktivnosti, s katerimi lahko novinarji pripomorejo k dvigu etičnih standardov v določenem okolju, posvetiti največjo pozornost ter tako zagotoviti njihovo neodvisnost, objektivnost, strokovnost in nepristranskost«. ⁶⁵ To potrjuje **Limska deklaracija**⁶⁶ iz leta 1997, ki navaja, da igrajo neodvisni mediji pomembno vlogo, pogoji za njihovo učinkovito delovanje pa so: odsotnost nadlegovanja glede tega, kako naj delujejo, neodvisni informacijski zakoni (tako z vidika državljanov kot z vidika novinarjev) in obstoj pravnega sistema, ki se ga ne da zlorabljati za preprečevanje zakonitega izražanja zaskrbljenosti. **Limska deklaracija** še poziva vse časopisne urednike, da razmislijo o vlogi, ki jo lahko njihove publikacije igrajo pri tem, da dajo ljudstvu 'glas' za nasprotovanje korupciji, pri povečevanju zavedanja o tem, da obstajajo mehanizmi pritožbe, ter o tem, kako jih lahko ljudstvo učinkovito uporabi. Premisliti morajo tudi, kako lahko pomagajo graditi takšno ozračje v javnem mnenju, da bodo skorumpirane osebe ne glede na svoje bogastvo ali vplivnost obravnavane s prezirom, ki ga zaslužijo. Mediji sami si ne smejo dovoliti sprejemanja podkupnin in se morajo paziti neprimerne uslužnosti.

Tudi **Dobovšek** (2002: 50-51) je poudaril vlogo medijev pri preprečevanju korupcije: »V vse institucije je potrebno vpeljati kodekse obnašanja in promovirati vrednote obnašanja s poudarkom na mladih. /.../ Pri tem imajo veliko vlogo mediji, ki morajo objektivno posredovati informacije. Zagotovitev neodvisnosti in strokovnosti medijev je naloga vsake sodobne družbe. V ta namen je potrebno permanentno in strokovno izobraževati novinarje in vse, ki kakorkoli posredujejo informacije.« **Dobovšek** tako (podobno kot **Čabelkova** 2001: 3) opozarja na morebitno novinarsko poročanje, ki temelji na želji ustvarjanja 'velike zgodbe' in zviševanja ratingov, ter tako pravi: »Ne smemo pozabiti, da ustvarjanje afer ne pripomore k odpravljanju korupcije. Prav z objavljanjem korupcijskih primerov,

⁶⁵ Ministrstvo za javno upravo: sprejeti zakoni/akti. "Resolucija o preprečevanju korupcije v Republiki Sloveniji: Mediji." http://www2.gov.si/zak/Akt_vel.nsf/zakposop/2004-01-3792?OpenDocument (vpogled 21. 3. 2005).

⁶⁶ United Nations Development Programme. "Corruption & Integrity Improvement Initiatives in Developing Countries," Declaration of the 8th International Conference Against Corruption held in Lima, Peru (7 - 11 September 1997), http://www.respondanet.com/English/anti_corruption/reports/corruption_report_contact.pdf (vpogled 7. 10. 2005).

temelječih na dejanskih ocenah in dokazih, se danes kažejo veliki uspehi v razkrivanju korupcijskih dejanj» (prav tam).

Poler (1997: 149) opozarja, da podkupovanje v novinarskem sporočanju včasih poteka tudi v drugi smeri, ko je novinar pripravljen viru plačati, da bi od njega prejel pomembno informacijo (to velja tako za plačevanje posameznih informacij kot za kupovanje ekskluzivnih zgodb). Plačevanje za pravico do ekskluzivne zgodbe se imenuje tudi 'novinarstvo s čekovno knjižico'. Kljub vsemu pa **Kodeks novinarjev Slovenije**⁶⁷ v 6. točki navaja, da se mora novinar »izogibati plačevanju informacij in biti previden pri tistih, ki v zameno za informacije pričakujejo denar ali ugodnosti«. ⁶⁸ Kot svarita **Anderson** in **Benjaminson** (v Šuen 1994: 79), novinar, ki jemlje podkupnine in laže v korist plačnika, ni le nemoralen, temveč tudi neumen. Četudi ga namreč ne zalotijo, se s tem izpostavi nenehnemu izsiljevanju podkupovalca in tako ne more več pošteno poročati.

4. 1 Mediji kot nadzorniki ali kot nadzorovani

S tem ko poročajo in obveščajo o korupciji, mediji na eni strani oskrbujejo javnost s potrebnimi informacijami in ji omogočajo pravico do obveščenosti, hkrati pa lahko delujejo kot nadzorniki in opozarjajo na nespodobno obnašanje in korupcijska dejanja. Novinarji so mnogokrat lahko tisti, ki razkrijejo korupcijo. V teoriji je preiskovalno novinarstvo »posebna oblika novinarskega sporočanja, za katero je značilno razkrivanje dejstev, ki jih želijo posamezniki ali institucije prikriti« (Šuen 1994: 87). Pri tem je pomembno, dodaja, da so obravnavana dejstva za družbo relativno velikega pomena in da se novinar preiskovanja loti načrtno.

⁶⁷ Predhodni Kodeks novinarjev RS iz leta 1991 je v 7. točki navajal: »Nezdružljivo z novinarskim kodeksom je akviziterstvo, sprejemanje podkupnine ali objavljanje informacij v korist zunanjega naročnika. Reklamna sporočila in oglasi morajo biti nedvoumno in razpoznavno ločeni od novinarskih sporočil«. (Erjavec 1999: 39)

⁶⁸ Društvo novinarjev Slovenije. "Kodeks novinarjev Slovenije: Novinarsko delo." <http://www.novinar.com/dokumenti/kodeks.php> (vpogled 13. 3. 2006).

Kljub vsemu pa »/raziskovalno novinarstvo, ki bi razkrinkalo korupcijo, nezakonite in druge za javno dobro škodljive dejavnosti, ni tradicija v novinarskih skupnostih postsocialističnih držav v srednji in vzhodni Evropi,« so mnenja **Bašić-Hrvatina, Kučić** in **Petkovića** (2004: 43). **Poler-Kovačič** (2005: 11) ugotavlja, da lahko večji del delovanja novinarjev opredelimo kot pasivno predelavo informacij. Pri tem dodaja, da je na Slovenskem priljubljeno 'poročanje' z novinarskih konferenc političnih strank in njihovih veljakov ter objave raznih služb za odnose z javnostmi, pri katerih sporočevalci tako niso več novinarji, ampak tisti, ki v sporočanje vsiljujejo svoj interes. **Poler** (2005: 38) poudarja tudi, da sodobno (preiskovalno) novinarsko prakso vedno bolj zaznamuje upovedovanje škandalov, kar lahko razložimo kot znak tabloidizacije⁶⁹ množičnih medijev. Novinarstvo, katerega temeljna značilnost je neutemeljeno obtoževanje, pa je označeno tudi kot »kvazipreiskovalno novinarstvo«.

Erjavec (1997: 141) navaja, da je osnovni pogoj za konstruiranje in opravljanje funkcije javnega nadzora medijev nad dejavnostmi v družbi ta, da je zagotovljena takšna stopnja avtonomije, da lahko neovirano posredujejo v interakciji med politično javnostjo in javno oblastjo. Vendar pa **Vreg** (2000: 87) opozarja, da »vladajoča elita kontinuirano revitalizira hegemonistično vladavino oblastniškega odločanja, političnega monizma in vrednostnega enoumja,« in s tem »zavestno in načrtno hromi avtonomnost komunikacijskega sistema, da ne bi razvijal kritičnega novinarstva in spletal 'samoregulacijskih' zank«⁷⁰.

Medijem velja torej nameniti posebno pozornost, saj imajo po eni strani moč, da kot nekakšna 'javna vest' obveščajo, nadzorujejo in opozarjajo na korupcijska dejanja, po drugi strani pa so lahko hkrati - ravno nasprotno - nadzorovani, ranljivi za zlorabe in obdani s pritiski različnih interesnih skupin. Kot pojasnjujejo

⁶⁹ Tabloidizacijo Gripsrud (v Poler-Kovačič 2005: 29) označuje kot »propad, pojemanje novinarskih standardov«.

⁷⁰ Kot opozarja Bašić-Hrvatina (2002) v *Medijski preži*, »samoregulacije ne smemo zamenjevati s samocenzuro, saj slednja spodbuja strah pred vplivnimi in vladajočimi, kar vodi do tega, da novinarji izbrišejo sporne dele svojih novinarskih prispevkov in se tako izognejo neformalnemu pritisku, ki bi lahko sledili. Samoregulacija pa je zavesten premik ljudi v medijih, zato njen namen ni izognitev morebitnim negativnim posledicam zaradi objavljenih tekstov, temveč okrepitev novinarstva, da razvije trdna etična načela«.

Bašić-Hrvatin, Kučić in **Petković** (2004: 10), lahko medijski lastniki svoje medije uporabljajo za promocijo in podporo lastnim političnim stališčem in politiki ter tako za doseganje svojih zasebnih (korporativnih) interesov.⁷¹ Na past, v katero se lahko mediji zapletejo, pa opozarjata tudi **Kovach** in **Rosenstiel** (v Vaidya 2005: 667): »Prej kot pes čuvaj vplivnih institucij je tisk nagnjen k temu, da je njihovo orodje.«

Tudi **Vaidya** (2005: 667-668) kritično pristopa k oznaki medijev kot 'psov čuvajev' in poudarja, da pobuda za začetek in nadaljevanje kritične razprave vladnih dejanj ostaja na medijih in je v tem kontekstu mnogo ekonomske literature zavzelo nekritičen pogled na medijsko vlogo 'psa čuvaja' ter pohvalilo njihovo vlogo pri zaviranju korupcije (med drugim navaja že prej citiranega Stapenhursta 2000). **Vaidya** dodaja, da je odnos med vlado in mediji v različnih predelih sveta vseeno bolj zapleten. Kot navaja **Maselj** (*Delo* 22. 2. 2006: 22), je **Serge Halimi** v času, ko je novinarstvo postalo tržna panoga, v svojem odmevnem delu *Novi psi čuvaji* raztrgal bedo mita o neodvisnih novinarjih. Kot primer je naveden časopis, ki je odvisen od oglaševalca, in njegov prvi komentator, ki hodi na kosila s predstavniki korporacij. Že preprost izračun pokaže, da glede na to ne časopis ne komentator ne moreta biti avtonomna. O »utopični viziji novinarstva kot neodvisne, četrte veje oblasti« je podvomil tudi **Vreg** (2000: 224). Ta je po njegovem mnenju »'živela' pravzaprav samo v proklamacijah novinarjev in teorijah o demokraciji, v stvarnosti pa so bili mediji vedno podrejeni gospodarskim in političnim ciljem določenega družbenega sistema«.

Kos, nekdanji direktor neodvisne protikorupcijske komisije, je na vprašanje v televizijskem dnevniku 24ur, kdo naj torej opravlja nadzor nad mediji, odgovoril, da se mediji lahko nadzirajo le sami, in dodal, da v primeru nezainteresiranosti

⁷¹ 16. člen Kodeksa novinarjev Slovenije navaja: »Da bi se novinar izognil dejanskim ali navideznim konfliktom interesov, se mora odreči darilom, uslugam ali nagradam in se izogibati brezplačnim potovanjem in drugim ugodnostim, dodatnim zaposlitvam, delu v politiki, državnih uradih ali drugih javnih institucijah, če bi to lahko zmanjšalo njegovo verodostojnost ali verodostojnost novinarske skupnosti« /Društvo novinarjev Slovenije. "Kodeks novinarjev Slovenije: Konflikt interesov.", <http://www.novinar.com/dokumenti/kodeks.php> (vpogled 13. 3. 2006)/.

medijev za ohranjanje neodvisnosti namesto njih te funkcije ne more opravljati nihče drug.⁷² To je že leta 1947 potrdila posebna (**Hutchinsova**) komisija, ki je po dolgotrajni študiji v ZDA izdala opozorilo, da se mora tisk nadzorovati sam ali pa tvega, da ga bo nadzorovala vlada.⁷³

Da je avtonomija novinarjev v Sloveniji omejena s političnimi in ekonomskimi pritiski, komunikacijska moč medijev pa neenakomerno porazdeljena, opozarja tudi **Erjavec** (1999: 145). Lastniki oziroma država se namreč še vedno zavedajo »mnenjskega kapitala, ki ga prinaša lastništvo medijev,« pojasnjujejo **Bašić-Hrvatin, Kučić** in **Petković** (2004: 73).

4. 2 Ovire svobodnega poročanja o korupciji in omejevanje novinarske avtonomije

»Medtem ko se množičnim medijem pripisuje ključno vlogo pri vzgoji javnosti, delujejo ti z določenimi ovirami. Glavna je pomanjkanje neodvisnosti pri svobodnem poročanju o korupciji,« v svoji razpravi **Combating Corruption in Asian and Pacific Economies** (1999: 271) navajata **Azijska banka za razvoj (ADB)** in **Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj (OECD)**. Druga ovira je, »da so mediji velikokrat v lasti poslovnežev, ki se že po naravi izogibajo temu, da bi kakorkoli zatresli politično barko«. Kot primer je izpostavljena Malezija, kjer so novinarji zaradi poročanja o korupciji lahko aretirani, v nekaterih drugih državah pa tudi ubiti. Glede na medijsko odmeven primer 'Petek' pa iz tega konteksta ni izvzeta niti Slovenija. »Konec februarja 2001 so Mira Petka, novinarja časopisa Večer, brutalno pretepli neznani napadalci. Petek je pred tem objavil serijo kritičnih člankov, v katerih je pisal o lokalnih (prebivalcih regije, v kateri je Petek deloval) poslovnežih in njihovih koruptivnih odnosih z bankami. V

⁷² 24ur.com. "Poročanje o korupciji je tvegano." http://24ur.com/bin/article.php?article_id=53063 (vpogled 12. 3. 2006).

⁷³ Nahtigal, Neva. "Etika in samoregulacija v medijih: Pragmatični pionirji." *Medijska preža*, no. 15 (december 2002). <http://mediawatch.mirovni-institut.si/bilten/seznam/15/etika/index.html#4> (vpogled 21. 3. 2006).

člankih je objavljala podrobnosti o procesu lastninjenja nekdanjih javnih podjetij po zelo nizkih cenah« (Bašić-Hrvatin, Kučić in Petković 2004: 87).

»Ni ga področja, ki bi bilo imuno pred korupcijo, kar velja tudi za slovenske medije,« ugotavlja za televizijski dnevnik 24ur **Kos**, takrat podpredsednik Skupine držav za boj proti korupciji (GRECO). **Kos** je mnenja, da se stanje v domačih medijih sicer izboljšuje, vendar tudi on opozarja, da so novinarji, ki pišejo o korupciji, pogosto tarča groženj, fizičnih napadov, aretacij in celo naklepnih umorov, katerih cilj ni le ustaviti prizadetega novinarja, temveč služijo tudi zastraševanju ostalih novinarjev.⁷⁴ Tudi **Erjavec** (1997: 142) ugotavlja, da sta spoštovanje pravice do obveščnosti in svobode medijev še daleč od dejanske uresničitve.

Po poročilih neodvisne vladne organizacije **Freedom House** o svobodi tiska med letoma 2002 in 2005 pa Slovenija v splošnem kljub vsemu velja za svobodno deželo⁷⁵, kar sem ponazorila v spodnjem grafu. »Slovenski mediji lahko svobodno poročajo o politiki in ostalih kontroverznih vprašanjih,« navaja **Freedom House** v svojem poročilu iz leta 2004⁷⁶. V poročilu iz leta 2005⁷⁷ pa omenja, da čeprav so mediji v Sloveniji uredniško neodvisni, se kot rezultat posrednih političnih in ekonomskih pritiskov pojavlja omejena samocenzura.

⁷⁴ 24ur.com. "Poročanje o korupciji je tvegano." http://24ur.com/bin/article.php?article_id=53063 (vpogled 12. 3. 2006).

⁷⁵ Status države se šteje kot svoboden, če je ta ocenjena 0-30 točk, delno svoboden 31-60 točk in nesvoboden 61-100 točk /Freedom House. "Methodology." <http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=56&year=2005> (vpogled 2. 4. 2006).

⁷⁶ Freedom House. "Freedom of the Press for Slovenia (2004)." <http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=16&year=2004&country=3026> (vpogled 6. 3. 2006).

⁷⁷ Freedom House. "Freedom of the Press for Slovenia (2005)." <http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=16&year=2005&country=6831> (vpogled 6. 3. 2006).

Graf 4. 2: Svoboda tiska v Sloveniji med letoma 2002 in 2005

Vir: Prirejeno po poročilu Freedom House za Slovenijo 2002⁷⁸, poročilu Freedom House za Slovenijo 2003⁷⁹, poročilu Freedom House za Slovenijo 2004⁸⁰, poročilu Freedom House za Slovenijo 2005⁸¹.

»Medijska svoboda v Sloveniji je na visoki ravni in slovenski mediji so visoko profesionalni, vendar se še pojavljajo poskusi omejevanja in diskreditacije novinarjev in medijev ter vse močnejši pritiski kapitala,« so ob 3. maju, svetovnem dnevu svobode tiska, opozorili v **Društvu novinarjev Slovenije**.⁸²

Kot navaja v svoji raziskavi navaja **Suphachalasai** (2005: 2) z Univerze v Cambridgeu, empirični rezultati dokazujejo, da igra stopnja konkurence na medijskem trgu igra pomembno vlogo pri nadzoru korupcije, medijska svoboda pa le- to tudi zmanjšuje. Vendar pa avtor meni, da se v boju proti korupciji medijska konkurenca kaže za bolj pomembno kot pa svoboda tiska.

⁷⁸ Freedom House. "Freedom of the Press for Slovenia (2002)."

<http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=16&year=2002&country=626> (vpogled 6. 3. 2006).

⁷⁹ Freedom House. "Freedom of the Press for Slovenia (2003)."

<http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=16&year=2003&country=485> (vpogled 6. 3. 2006).

⁸⁰ Freedom House. "Freedom of the Press for Slovenia (2004)."

<http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=16&year=2004&country=3026> (vpogled 6. 3. 2006).

⁸¹ Freedom House. "Freedom of the Press for Slovenia (2005)."

<http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=16&year=2005&country=6831> (vpogled 6. 3. 2006).

⁸² 24ur.com. "So mediji v Sloveniji dovolj svobodni?" http://24ur.com/bin/article.php?article_id=2023929 (vpogled 12. 3. 2006).

Procesi, ki danes ogrožajo novinarsko avtonomijo, so predvsem: povečevanje koncentracije medijskega lastništva s komercializacijo vsebine, pritiski interesnih skupin in tožbe proti novinarjem (**Erjavec** 1999: 140). Tudi **Kos** se strinja, da medije pri zagotavljanju neodvisnosti ovirajo predvsem državno lastništvo medijev, poleg navedenega pa omenja še omejen dostop do informacij, odvisnost od oglasov in strah pred negativnimi reakcijami na njihovo poročanje.⁸³

Erjavec (1999: 141) je mnenja, da bi bili mediji potencialno avtonomni, dokler bi bila razdelitev lastništva v medijih razpršena in v rokah zaposlenih. **Bašić-Hrvatina, Kučić** in **Petković** (2004: 89) pri tem opozarjajo na težavo državnega lastništva medijev v Sloveniji: »V nasprotju z novinarji, ki so svoje delnice prodali, je država zadržala pomembne lastniške deleže v največjih slovenskih medijih.« Glede koristi, ki jih država pri tem pridobi, utemeljujejo, da »/t/udi če država posredno preko svojih lastnikov trdi, da so naložbe v medije samo stvar povečanja pridobljenega kapitala, je očitno, da ima vsaka prodaja teh deležev politično ozadje. Biti medijski lastnik medijev pomeni imeti možnost vplivati na njihovo vsebino in uredniško politiko. Temu vplivu pa se država ne bo zlahka odpovedala.« Da imajo nosilci moči, ki imajo prevladujoč položaj v družbi, večje možnosti vpliva na oblikovanje medijskih vsebin, potrjuje tudi **Erjavec** (1999: 145).

4. 3 Vpliv medijske konkurence in koncentracije na korupcijo ter stanje v Sloveniji

Suphachalasai (2005: 4) ugotavlja, da naredita močna konkurenca v medijski industriji in svoboda medije pri razkrivanju korupcije bolj učinkovite. V svoji raziskavi 'Birokratska korupcija in množični mediji' **Suphachalasai** (2005: 13-26) ugotavlja, da čeprav imata različni vloge, tako svoboda tiska kot medijska konkurenca povečujeta učinkovitost medijskega poročanja o korupciji. Večji kot

⁸³ 24ur.com. "Poročanje o korupciji je tvegano." http://24ur.com/bin/article.php?article_id=53063 (vpogled 12. 3. 2006).

sta, večja je možnost, da mediji korupcijo ujamejo. Stopnja korupcije se tako z bolj intenzivno konkurenco v medijski industriji in višjo stopnjo medijske svobode sorazmerno niža. **Suphachalasai** pojasnjuje, da slednji dve vplivata na to, da medijska podjetja tiskajo več novic o korupciji, kar povečuje verjetnost, da bodo mediji ujeli korupcijsko dejanje. To pa hkrati predstavlja tudi kanal, skozi katerega medijska konkurenca vpliva na korupcijo.

Vaidya (2005: 668) pojasnjuje, da je medijska koncentracija pogosto visoka v državah z nizkim dohodkom, kjer se ne spodbuja medijska konkurenca in raznolikost virov informacij. A dodaja, da pa kljub temu tudi v državah z visokimi dohodki medijska konkurenca ni vedno pravilo, še zlasti za lokalne novice.

Vaidya (2005: 669) navaja, da omejena medijska konkurenca potrjuje predpostavko o medijskem monopolu. **Erjavec** (1999: 136) ugotavlja, da »slovenski Zakon o varstvu konkurence (1993) največ pozornosti posveča omejevanju konkurence in ne monopolom. Med omejevanje konkurence prišteva 'tisto ravnanje, ki ovira pravno zagotovljeno možnost podjetja ali podjetij, da se prilagaja(jo) tržnim razmeram, in je kot tako (tj. kot omejevanje konkurence) prepovedano z zakonom'«. Poleg tega priznava še, da države pogosto ne preganjajo dosledno vsakega monopoliziranja, ker so s tem pogosto povezani državni gospodarski in politični interesi in še zlasti niso zainteresirane za zmanjšanje moči svojega velikega kapitala (prav tam). **Maselj** (*Delo* 22. 2. 2006: 22) je opozoril še na drug vidik, in sicer če država – vsaj formalno – omejuje medijsko monopolizacijo, s tem namreč še daleč ne zagotavlja medijskega pluralizma, saj ta zahteva tako tržno kot 'medijsko konkurenco', kakršne pa zakonodaja, ki je namenjena predvsem uravnavanju gospodarskega trga in zagotavljanju tržne konkurence, ne obsega. **Petković** (2003) v *Medijski preži* pojasnjuje, da gre pri medijskem pluralizmu za izraz, ki ga je zaradi pravilnega razumevanja potrebno natančneje opredeliti; po njenem mnenju mora nacionalni kulturni program na področju medijev v Sloveniji imeti za cilj razviti regulacijske in druge mehanizme zagotavljanja razpršenosti medijskega lastništva in raznolikosti

medijskih vsebin. Avtorica navaja, da sta to dve komplementarni, a različni zadevi: »V tujini za razpršenost lastništva/kapitala uporabljajo termin 'media pluralism', za raznolikost medijskih vsebin, tj. možnosti izbire in dostopa do raznoličnih medijskih vsebin, pa 'media diversity'« (prav tam).

Sporno pa je predvsem to, da »/k/oncentracija medijev vpliva na medijsko vsebino in novinarstvo samo« (Bašić-Hrvatín, Kučić in Petković 2004: 10). Eden od ključnih mehanizmov za preprečevanje koncentracije na medijskem področju je veljavnost (in predvsem implementacija) splošne konkurenčne zakonodaje in posebnih omejitev, ki so vključene v medijske zakone (Bašić-Hrvatín, Kučić in Petković 2004: 31). Čeprav je slovenska zakonodaja glede omejevanja koncentracije vsaj na videz izjemno natančna⁸⁴, navajajo **Bašić-Hrvatín, Kučić in Petković** (2004: 61-62), avtorji opozarjajo, da je Svet za radiodifuzijo⁸⁵ kljub vsemu ocenil, da so določbe Zakona o medijih⁸⁶, ki določajo izdajo soglasja k lastniškemu povezovanju, premalo natančne, saj natančna metodologija, ki bi omogočala presojanje, ali je medijsko lastništvo res koncentrirano ali ne, še ni bila izdelana.⁸⁷

⁸⁴ 58. člen Zakona o medijih (Ur. l. RS št. 35/2001, 11. 05. 2001), ki govori o omejevanju koncentracije, navaja, da je za pridobitev dvajsetih ali več odstotkov lastninskega ali upravljskega deleža oziroma deleža glasovalnih pravic v premoženju izdajatelja radijskega ali televizijskega programa potrebno pridobiti soglasje Ministrstva za kulturo, ki ga zavrne v primeru:

- kadar bi imel izdajatelj radijskega ali televizijskega programa s pridobitvijo deleža prevladujoč položaj na oglaševalskem trgu, tako da bi njegov delež prodaje oglaševalskega prostora v posameznem radijskem ali televizijskem programu presegel trideset odstotkov glede na celoten radijski ali televizijski oglaševalski prostor v RS;

- kadar bi si izdajatelj radijskega ali televizijskega programa s pridobitvijo deleža ustvaril prevladujoč položaj v medijskem prostoru, tako da bi sam ali skupaj z odvisnimi podjetji dosegel več kot štiridesetodstotno pokritost območja RS s signalom programov, glede na celotno pokritost tega območja z vsemi radijskimi ali televizijskimi programi;

- kadar bi imel izdajatelj enega ali več splošnoinformativnih tiskanih dnevnikov sam ali zaradi vpliva na eno ali več odvisnih podjetij s pridobitvijo deleža prevladujoč položaj na trgu, tako da bi število prodanih izvodov njegovih dnevnikov preseгло štirideset odstotkov vseh prodanih izvodov splošnoinformativnih tiskanih dnevnikov v RS.

⁸⁵ Svet za radiodifuzijo (SRDF), katerega naloge so med drugim sprejemanje odločitev za predhodno mnenje Agencije za telekomunikacije in radiodifuzijo RS v zvezi z omejevanjem koncentracije, sprejemanje odločitev o izdaji in odvzemu ter o prenosu dovoljenj za izvajanje radijske in televizijske dejavnosti ter ocenjevanje stanja na področju radijskih in televizijskih programov. /Svet za radiodifuzijo. "Pristojnosti Sveta za radiodifuzijo." <http://www.sigov.si/srd/>, vpogled 12. 3. 2006).

⁸⁶ Zakon o medijih (Zmed), sprejet leta 2001.

⁸⁷ Bašić-Hrvatín, Kučić in Petković (2004: 61) so opozorili še na vprašanje, kako se bodo »protikoncentracijske določbe Zakona o medijih« uskladile z 11. členom Zakona o preprečevanju omejevanja konkurence, ki pravi, da »za koncentracijo ne štejejo primeri, v katerih poslovne deleže pridobijo investicijske družbe za upravljanje, če pridobljene pravice uveljavljajo zaradi ohranitve celotne vrednosti naložb in ne vplivajo na konkurenčno vedenje podjetja«.

V naslednjem poglavju bom prešla na raziskovalni del naloge, kjer bom z analizo izbranih medijev potrdila oziroma ovrgla svoji hipotezi.

5. ANALIZA POROČANJA TISKANIH MEDIJEV

5. 1 Metodologija

V analizo so bili vključeni članki, objavljeni v Delu, Magu in Mladini, ki se nanašajo na korupcijo v skladu s sedmimi kaznivimi dejanji iz Kazenskega zakonika pred spremembo v letu 2004: kršitev proste odločitve volilcev iz 162. člena, sprejemanje podkupnine pri volitvah iz 168. člena, neupravičeno sprejemanje daril iz 247. člena, neupravičeno dajanje daril iz 248. člena, jemanje podkupnine iz 267. člena, dajanje podkupnine iz 268. člena in nezakonito posredovanje iz 269. člena. V preučevanje spreminjanja obsega medijskega poročanja o korupciji in nivoja pojavljanja le-te sem vključila tudi članke, povezane z nepotizmom, klientelizmom, zlorabo uradnega položaja, korupcijo pri javnih naročilih ter pranju denarja in ponarejanju uradnih listin. Analiza je vključevala tudi članke, v katerih beseda korupcija ni bila neposredno omenjena, a je bilo iz konteksta razvidno, da gre zanjo (kot na primer: 'sorodstvene naveze', 'modre kuverte', 'na funkcijo prišel preko poznanstev'... ipd.). To vključuje članke, objavljene od vključno 1. 1. 2001 do 31. 3. 2001 in 1. 1. 2005 do 31. 3. 2005. Delo sem v analizo vključila kot osrednji dnevno-politični časnik, Mladino in Mag pa kljub nizki nakladi in branosti zaradi njunega velikega vpliva, tako na poročanje ostalih medijev kot posledično na javno mnenje.

V Mladini sem obravnavala članke iz večine rubrik, z izjemo rubrik, kot so 'Mladinamit', 'Rolanje po sceni' in 'Provokator'. Enako velja za Mag, pri katerem so bile iz analize izločene rubrike kot 'Svet v dogodkih'. Zaradi vpliva na bralce bi bilo pri obeh medijih v analizo zanimivo zajeti tudi druge slikovne in tekstovne prispevke, ki so se nanašali na korupcijo (Mladinina 'Proglas' in 'Diareja', karikature, aforizmi, anekdote ipd.), vendar bi bil v tem primeru obseg naloge

preširok. Pri prilogah Dela je obravnavana Sobotna priloga, medtem ko ostale (npr. Delo in dom, Ona, Polet) v analizo niso vključene.

Članke sem razvrščala s pomočjo 'konceptualne mreže', opisane v teoretičnem delu, kjer je **Jandosova** (v Dobovšek 2002: 48) zaradi lažjega razumevanja širokega pojma korupcije in neenotne definicije pojem razdelala na mikro, srednji in makro nivo pojavljanja, in sicer glede na akterje, ki sodelujejo v korupciji, pomen in oblike njenega pojavljanja ter raziskave in prihodnje delovanje. Sama sem zgoraj navedenim nivojem dodala še kategorijo 'splošno o korupciji', ki je zajemala članke, ki so korupcijo neposredno omenjali, ni pa jih bilo mogoče uvstiti glede na kriterije, kot so vpleteni akterji ali višina podkupnine. Sem so tako uvrščeni članki, ki se nanašajo predvsem na sprejem protikorupcijskega zakona v določeni državi, na protikorupcijske organe v splošnem, na razna mnenja posameznikov in razprave o korupciji, na ustanovitve protikorupcijskih skladov ipd.

Članke, ki so ustrezali dvema kriterijema oz. nivojema korupcije - na primer takšne, ki so glede vpletenih akterjev so sodili na mikro nivo korupcije (*navadni državljani*), po količini denarja (npr. *podkupnina nekaj milijonov evrov*) pa na makro ali srednji nivo, sem kljub 'mikro' akterjem uvrstila glede na višino denarja. Prav tako so prispevki, iz katerih je bilo razvidno, da količina denarja sodi na srednji nivo korupcije, vpleteni pa so bili *višji državni funkcionarji* (primer Šuštar), uvrščeni glede na 'visoke' akterje - torej na višji nivo korupcije. Kot akterje na srednjem nivoju korupcije sem obravnavala v korupcijo vpletene podjetnike in državne funkcionarje na lokalni ravni (podžupani in župani, vodje *okrožnega tožilstva*, svetniki ipd.)

Skupno je bilo v Magu, Mladini in Delu obravnavanih **654** člankov na temo korupcije. Kljub temu da sta tednika Mag in Mladina že po naravi bolj politično naravnana in so tako tudi članki bolj interpretativne narave, pri Delu pa se poleg omenjenih pojavljajo tudi zgolj informativni, tega kriterija pri analizi nisem

upoštevala, saj me je bolj zanimalo dejstvo, koliko so mediji o korupciji poročali in kateri vrsti korupcije so posvečali največ pozornosti.

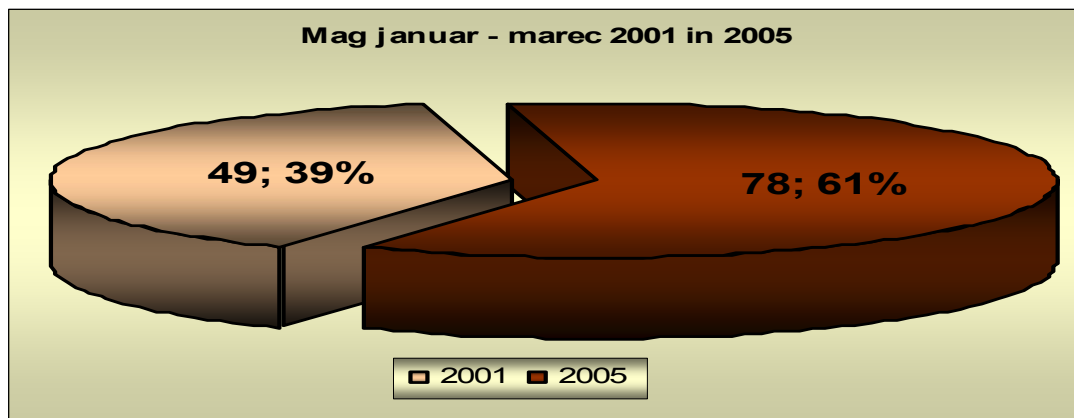
5. 2 Analiza poročanja tednika Mag

»Drugi pomembni slovenski politični tednik je Mag. Svetovnonazorsko gledano velja za nekakšno nasprotje Mladine in vseh treh dnevnih časopisov...« (Bašić-Hrvatín, Kučić in Petković 2004: 68)

5. 2. 1 Obseg poročanja

Primerjava obsega člankov, ki obravnavajo korupcijo, je pri Magu med januarjem in marcem v letih 2001 in 2005 dokaj nesorazmerna. Tako je leta 2005 Mag korupciji namenil 78 člankov, kar znaša 22 % več kot leta 2001, ko je bilo na temo korupcije objavljenih 49 prispevkov. Skupaj sem obravnavala 127 člankov.

Graf 5. 1: Gibanje števila člankov v Magu

5. 2. 2 Nivo pojavljanja korupcije v prvem trimesečju 2001 in 2005

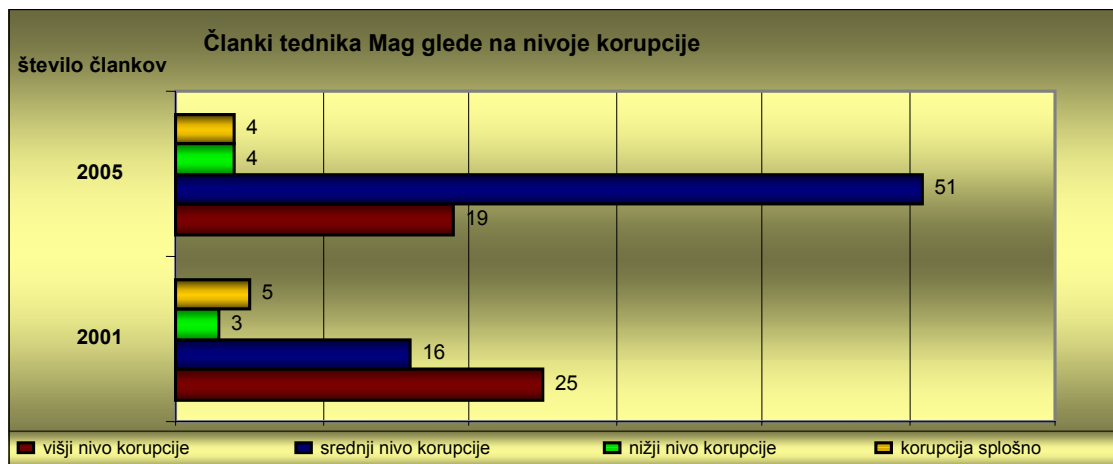
Analiza člankov v tedniku Mag je v prvem trimesečju 2001 in 2005 pokazala, da je ta namenil večino medijskega prostora korupciji na srednjem in višjem nivoju,

korupciji na nižjem nivoju in korupciji na splošno pa vsega skupaj le med devetimi in desetimi odstotki člankov.

Tematiko korupcije so obravnavali odgovorni urednik Danilo Slivnik in njegov namestnik Janez Markeš ter novinarji Brigite Ferlič Žgajnar, Silvester Šurla, Nenad Glücks, Igor Kršinar, Blanka Rakovec, Polona Šeško, Dejan Steinbuch, Tamara Doneva, Teja Oblak in Anja Ovsec, med avtorji pa sta se pojavila Janez Globočnik in Nikola Damjanić.

Leta 2005 je Mag korupciji na srednjem nivoju namenil trikrat več medijskega prostora kot leta 2001, vendar pa je bilo leta 2001, ravno nasprotno, o korupciji na višjem nivoju objavljenih šest člankov več kot leta 2005.

Graf 5. 2: Gibanje števila člankov v Magu glede na nivo korupcije

Najbolj odmevne teme visoke korupcije so bile v prvem trimesečju leta 2001 in 2005 povezane s sumom politične korupcije, korupcijsko afero državnega sekretarja Šuštarja, kupovanjem glasov na volitvah in sumom zlorabe položaja sekretarke na ministrstvu za gospodarstvo.

Na srednji nivo korupcije so bili leta 2001 uvrščeni članki primera 'Kodrič', v katerem je bil koprski podžupan osumljen sprejemanja podkupnin; nepotizem in nenadzorovana poraba denarja na Inštitutu za varovanje zdravja; zloraba

položaja državnega podsekretarja za energetiko; prekupčevanje na centru za posvojitve; klientelizem in finančne nepravilnosti na nacionalni televiziji; zloraba uradnega položaja carinika; zloraba položaja direktorja Dadasa Davorina Sadarja; primer 'Glavar', v katerem je bil korupcije osumljen vodja okrožnega državnega tožilstva; primer 'Zupan', ko je bil državni svetnik osumljen ponarejanja listin, in primer, ko je bil odvetnik obtožen zlorabe insajderskih informacij. Članke primera 'Petek' sem konkretno v tem primeru uvrstila v kategorijo srednje korupcije, saj je bilo v njih omenjeno, da je novinar Petek preiskoval korupcijo slovenjegraškega podjetnika.

Leta 2005 je v primerjavi z letom 2001 opaziti porast člankov, uvrščenih na srednji nivo korupcije (s 16 člankov na 51). Mag je namreč v tem obdobju objavil mnogo prispevkov na temo zlorabe položaja, in sicer v primeru tržiškega župana Rugarja, direktorice AIDS fundacije Robert, sekretarja v Zvezi gluhih, namestnika generalnega direktorja policije, direktorja Žal, predsednika uprave Leka pa tudi zlorab položaja, ki so se dogajale v Zavarovalnici Triglav, humanitarni organizaciji Rdeči križ, podjetju Novoteks, v Banki Slovenije in podjetju Hit. V to kategorijo so uvrščeni tudi članki, ki govorijo o klientelizmu pri sestavljanju maturitetnih komisij, nepotizmu in klientelizmu direktorja SPL, direktorice v Elektru Gorenjska, sorodstvenih navezah prodekana ekonomsko-poslovne fakultete v Mariboru ter članki na temo ponarejanja: v Zavarovalnici Maribor, pri diplomi direktorja Slovenskih železnic, glede ponarejanja listin novomeškega podžupana Zupana in finančnih poročil Rogaške Crystal. Mag je pozornost namenil tudi družinskim navezam pri javnih naročilih v Kliničnem centru, sumljivi porabi občinskih sredstev športnega kluba v Planici, zlorabe in prirejanja zapisov Energetike in prilivom v zasebne žepe iz invalidskih organizacij.

Korupcija na mikro nivoju in na splošno je bila v Magu v obeh letih omenjana sorazmerno, vendar razmeroma malokrat. Za leto 2001 sem v kategorijo nižje korupcije uvrstila tri članke, za leto 2005 pa štiri. Članki so se nanašali na podkupovanje manjših zasebnikov ali posameznikov. Člankov, ki so govorili

splošno o korupciji, je bilo leta 2001 pet, leta 2005 pa so bili štirje. V njih je bilo govora o preganjanju korupcije na splošno, predstavitvi dela protikorupcijske komisije in uspehu direktorja policije Pogorevca v boju proti korupciji.

Mag je v obravnavanem obdobju objavil tri članke, v katerih je bila omenjena korupcija, ki se je dogajala v tujini. Vsi trije so bili objavljeni v prvem trimesečju leta 2001.

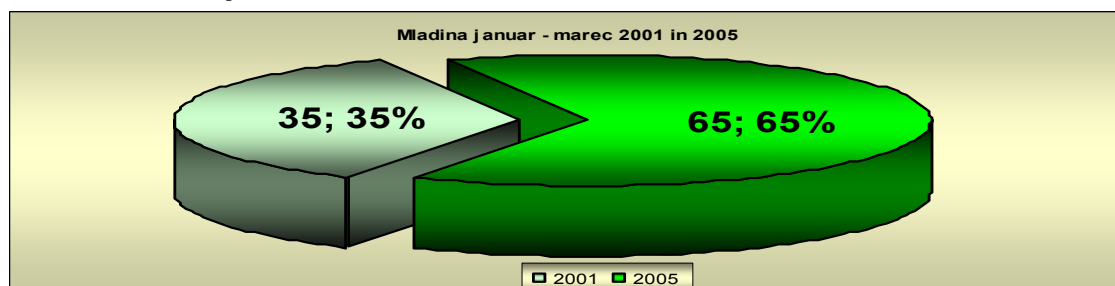
5. 3 Analiza poročanja tednika Mladina

»Mladina je eden pomembnejših političnih tednikov v državi. Ime si je ustvarila predvsem v osemdesetih letih, ko je bila zaradi politično nekorektnega pisanja nekaj številki tudi prepovedanih, iz tistega časa pa se vleče tudi njen sloves raziskovalnonovinarskega časopisa in pomembnega razkritelja političnih in gospodarskih afer.« (Bašić-Hrvatini, Kučić in Petković 2004: 67)

5. 3. 1 Obseg poročanja

Primerjava gibanja člankov Mladine, ki obravnavajo korupcijo, kaže, da je razporeditev teh v obravnavanem obdobju med letoma 2001 in 2005 še manj sorazmerna kot pri Magu. Mladina je namreč leta 2005 na temo korupcije objavila 30 člankov več (30 %) kot leta 2001. Skupno obravnavanih 100 Mladininih člankov na temo korupcije je 27 manj, kot jih je v enakem obdobju obravnaval Mag.

Graf 5. 3: Gibanje števila člankov v Mladini

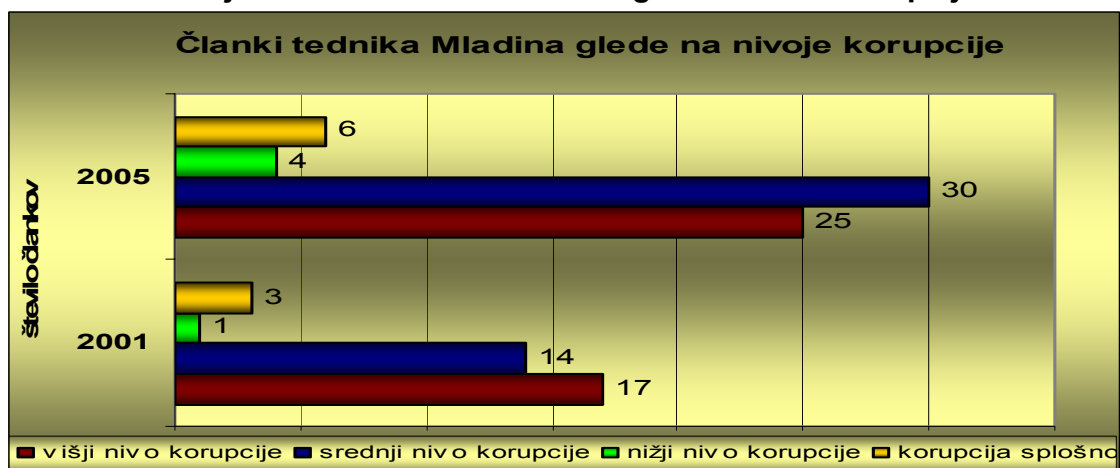

5. 3. 2 Nivo pojavljanja korupcije v prvem trimesečju 2001 in 2005

Tudi v Mladini so se podobno kot v Magu pojavljali predvsem članki o srednjem in visokem nivoju korupcije.

Temu korupcije so se v Mladini posvečali odgovorni urednik Jani Sever in njegov namestnik Ali H. Žerdin ter novinarji Urša Matos, Bernard Nežmah, Igor Mekina, Aleksandar Mičić, Mateja Hrastar, Tomica Šuljić, Rastko Močnik, Vanja Pirc, Denis Sarkić, Romana Šlibar Pačnik, Jure Trampuš, Erik Valenčič, Antonio Vidali, Marcel Štefančič jr., Siniša Gačič in Peter Petrovič.

Graf 5. 4: Gibanje števila člankov v Mladini glede na nivo korupcije

Leta 2005 je Mladina v primerjavi z 2001 namenila nekaj več medijskega prostora člankom o korupciji, ki sem jo uvrstila na nižji nivo, in korupciji na splošno.

Članki, uvrščeni na srednji nivo, so v obravnavanem obdobju 2001-2005 porasli s 14 na 30 in se – enako kot v Mag leta 2005 – dotikali zadeve spornih javnih naročil v Kliničnem centru, korupcije v Žalah, zlorabe položaja tržiškega župana Ruparja in vodje okrožnega tožilstva Glavarja ter ponarejanja listin državnega svetnika Zupana. Mladina pa je tega leta obravnavala tudi zlorabo položaja in

pranje denarja Modrega študentskega servisa, korupcijo v Luki Koper, jemanje podkupnine direktorja Nogometnega kluba Olimpija ter sum zlorabe položaja davčnih inšpektorjev in direktorjev: Peka, Jutranjke, Snage, AIDS fundacije Robert, dekana Fakultete za organizacijske vede in tajnika Republiške volilne komisije. Leta 2001 je bilo v Mladininih člankih o korupciji srednjega nivoja govora o sumu zlorabe položaja direktorja RTV Čadeža, koprskega podžupana Kodriča, predsednika radeljskega namiznoteniškega kluba, o sumljivem izginotju generala Trohe, ki je opozarjal na nepravilnosti v vojski, nepotizmu namestnika generalne direktorice Pošte Slovenije in korupciji v Stranki mladih Slovenije.

Tudi v kategoriji višjega nivoja korupcije je v primerjavi z letom 2001 opaziti povečanje števila člankov. V prvem trimesečju leta 2005 jih je bilo 17, v enakem obdobju 2005 pa 25. Leta 2001 so se prispevki vrstili predvsem na temo skorumpiranosti državnega sekretarja Šuštarja, leta 2005 pa je bilo govora o korupciji v politiki, nepotizmu in klientelizmu poslanca Brejca, očitani korupciji podsekretarju na ministrstvu za šolstvo in preprodaji orožja, v katero so bili domnevno vpleteni tudi najvišji politiki. V to kategorijo sem uvrstila tudi 40-milijonsko odškodnino, ki naj bi jo Fructalovemu direktorju spregledali zaradi dobrih odnosov z visokim politikom, nezakonito financiranje volilne kampanje in v skrivnost zavito Gutmanovo poročilo o kraji 'postojnskega orožja', s katerim je bil seznanjen tudi politični vrh (ki je to kasneje zanikal). Pod korupcijo, ki se je na višjem nivoju vršila v tujini, so uvrščeni članki na temo podkupovanja in ponarejanja uradnih listin Busha in sodelavcev, ponarejene volitve v Kirgizistanu, korupcija visokih politikov v Libanonu, Izraelu in na Kitajskem ter članki o nepotizmu in poneverbah perujskega predsednika, podkupovanje hrvaškega zunanjega ministra in korupcija v OZN. V prvem trimesečju 2001 pa so Mladinini članki na temo visoke korupcije obravnavali korupcijo nemškega kanclerja, ukrajinskega in filipinskega predsednika ter švicarskega polkovnika generalštaba.

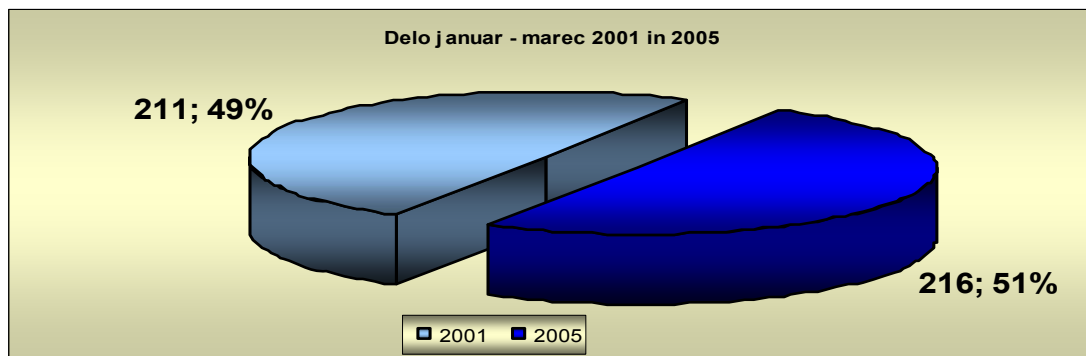
5. 4 Analiza poročanja dnevnika Delo

»Delo velja za najpomembnejši slovenski dnevni časopis. Je edini splošnoinformativni dnevnik, ki ima zares 'nacionalni' značaj, saj sta druga splošnoinformativna dnevnika (Dnevnik in Večer, op. B. R.) bolj regionalno zaznamovana.« (Bašić-Hrvatini, Kučić in Petković 2004: 65)

5. 4. 1 Obseg poročanja

Delovi članki na temo korupcije so v obravnavanem obdobju 2001 in 2005 razporejeni zelo sorazmerno. V prvem trimesečju leta 2005 je bilo tako na to temo objavljenih zgolj 5 člankov (1,2 %) več kot leta 2001. Skupno število obravnavanih člankov je 427.

Graf 5. 5: Gibanje števila člankov v Delu

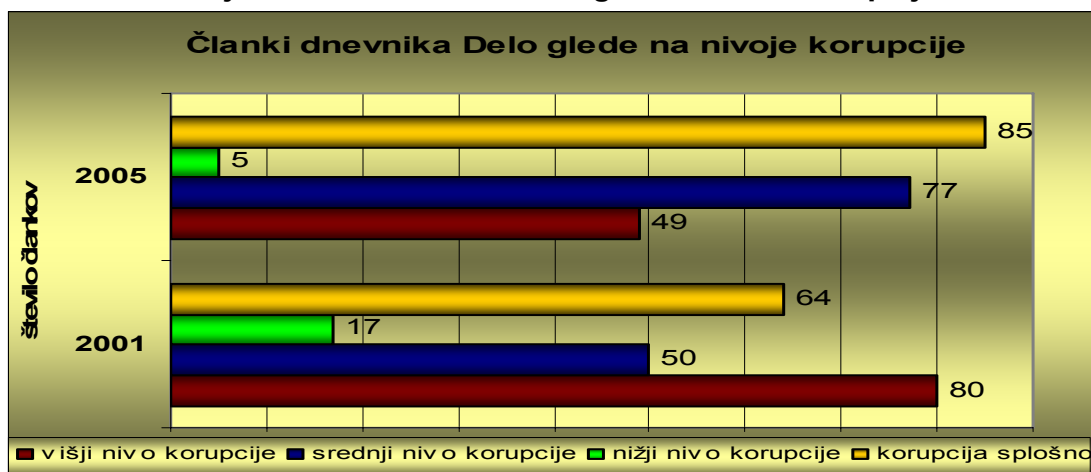
5. 4. 2 Nivo pojavljanja korupcije v prvem trimesečju 2001 in 2005

Tudi pri Delu je število prispevkov o nižjem nivoju korupcije zanemarljivo nizko v primerjavi z ostalima nivojema, opaziti pa je tudi velik obseg člankov, nanašajočih se na korupcijo na splošno. Tako je Delo v izbranem obdobju leta 2001 (od skupno 211 obravnavanih korupcijskih prispevkov) objavilo 80 člankov na temo višje korupcije, 64 o korupciji na splošno, 50 s področja srednje

korupcije in 17 člankov, ki sem jih označila kot manjšo korupcijo. Od tega jih je 74 (35 %) povezanih s korupcijo v tujini.

V prvem trimesečju leta 2005, ko je bilo v analizi skupno obravnavanih 216 člankov, stanje ni bilo precej drugačno. Delo je največ medijskega prostora namenilo korupciji na splošno (85 člankov), sledili so prispevki glede visoke (77) in srednje korupcije (49), najmanj člankov pa se je pojavilo na temo manjše korupcije (5). Člankov, ki so se navezovali na korupcijo v tujini, je bilo 92 (47 %).

Graf 5. 6: Gibanje števila člankov v Delu glede na nivo korupcije

V prvem trimesečju leta **2005** je Delo poleg odmevnih primerov korupcije na srednjem nivoju, ki sta jih obravnavala tudi Mag In Mladina (npr. primer 'Rupar', 'Luka Koper', 'Rdeči Križ'), objavilo predvsem prispevke o zlorabi položaja funkcionarjev na lokalni ravni (na primer direktorja Zdravstvenega doma Izola, v brežiški občini, v Porodnišnici Kranj, Policijski upravi Maribor itd.) in o korupciji podjetij z lokalno izpostavo oz. v manjših občinah (zlorabe položaja v Steklarni Hrastnik, v lenarški NKBM, domnevna korupcija v podjetju Vodovod in kanalizacija v Novi Gorici ipd.) Leta **2001** je bilo v Delovih člankih o srednji korupciji poleg odmevnih primerov 'Čadež', 'Kodrič' in 'Zdenex' največ pozornosti namenjene predvsem korupciji na lokalni ravni (npr. v Javnem komunalnem podjetju Radlje, v Študentski organizacije Univerze v Mariboru, v ljutomerski

izpostavi davčne uprave, podjetju MPP Tehnološka oprema itd.), prav tako pa tudi zlorabi carinikov in podjetnikov.

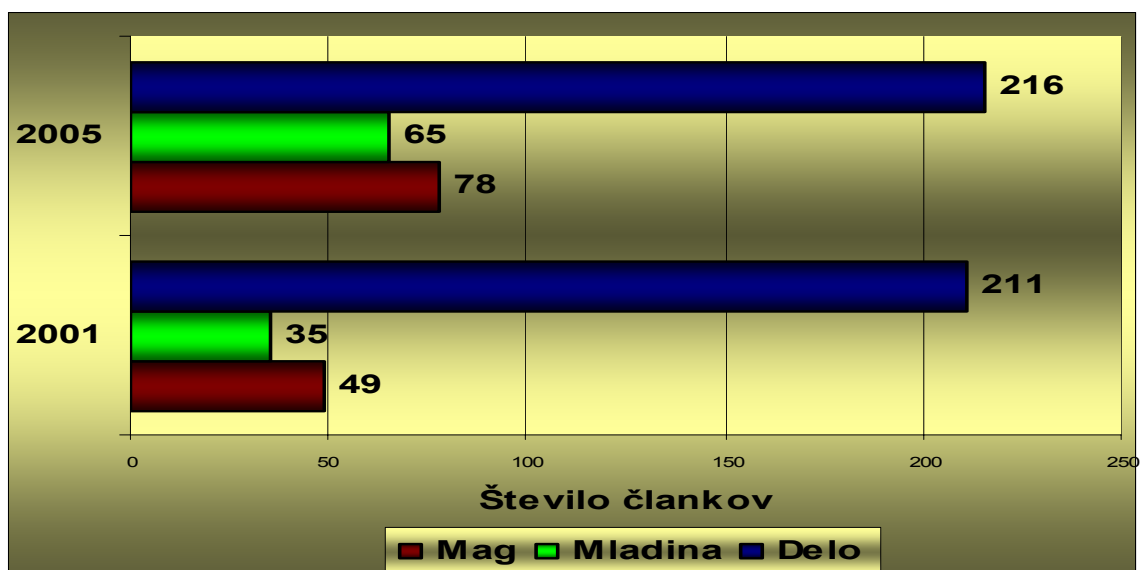
Največ člankov, ki so se dotikali korupcije v tujini, je bilo uvrščenih na višji nivo (leta 2001 39 člankov, leta 2005 31) in v kategorijo splošno o korupciji (leta 2001 21 člankov, leta 2005 47)

5. 5 Primerjava poročanja izbranih tiskanih medijev

Obsega poročanja tednikov Mag in Mladina po številu člankov ni mogoče primerjati s številom člankov v Delu, saj ta izhaja dnevno in je zato razumljivo, da je skupno število člankov večje. Lahko pa primerjamo gibanje števila člankov po posameznih nivojih korupcije.

Mag je v prvem trimesečju 2001 in 2005 temi korupcije namenil skupno 27 člankov več kot Mladina. V obeh tednikih se je obseg poročanja o korupciji leta 2005 v primerjavi z 2001 povečal – v Magu za 22 %, v Mladini pa za 30 %. Obseg poročanja se je povečal tudi v Delu, vendar le za 1,2 %.

Graf 5. 7: Gibanje števila člankov izbranih medijev v prvih treh mesecih 2001 in 2005

Omenjena tednika sta v obeh letih najmanj pozornosti namenila korupciji na nižjem nivoju in korupciji na splošno, leta 2005 pa največ korupciji na srednjem, sledi pa ji korupcija na višjem nivoju.

Delo je ponovno izjema, saj je leta 2005 objavilo največ člankov o korupciji na splošno (39 %), kar pa zaradi njegove informativne vloge osrednjega slovenskega dnevnika ni presenetljivo. Sledijo članki, uvrščeni na srednji (36 %) in visoki nivo korupcije (23 %), medtem ko v enakem obdobju leta 2001 v Delu prevladujejo prispevki o visoki korupciji (38 %) in korupciji na splošno (30 %). V obeh izbranih obdobjih je Delo enako kot Mladina in Mag najmanj medijskega prostora namenilo člankom o korupciji na nižjem nivoju.

6. SKLEPNE MISLI O RAZISKAVI IN REZULTATIH

Delo, Mag in Mladina so v prvih treh mesecih leta 2005 več poročali o korupciji kot v enakem obdobju leta 2001 (Mladina 30 %, Mag 22 %, Delo pa 1,2 % več). To potrjuje mojo prvo hipotezo, da so leta 2005 izbrani tiskani mediji korupciji namenili več medijskega prostora kot leta 2001. Pri tem je zanimivo, da je bila Slovenija s strani Transparency International leta 2001, ko je v izbranem obdobju manj poročala o korupciji, ocenjena precej slabše (5,2) kot leta 2005 (6,1). Poleg tega je bilo leta 2001 odkritih največ - 58 - primerov korupcije, poročanja o njej pa je bilo manj kot leta 2005, ko je policija obravnavala precej manj - 19 - korupcijskih dejanj. Pri tem bi omenila, da tako leta 2001 kot leta 2005 ni bilo predsedniških, parlamentarnih ali lokalnih volitev, ki bi povečale obseg poročanja o tej temi, v obeh letih pa je Slovenija že bila članica GRECA (Skupine držav Sveta Evrope proti korupciji). Pomembnejša dogodka, povezana s temo korupcije sta bila v analiziranem obdobju leta 2001 objava Kodeksa ravnanja javnih uslužbencev s strani Urada predsednika Vlade RS (17. januarja) in obisk Ocenjevalne misije Evropske komisije za področje pravosodja in notranjih zadev v Sloveniji (med 15. in 19. januarjem 2001), katere naloga je bila med drugim tudi

preučiti dejavnost na področju boja proti korupciji. V izbranem obdobju analize leta 2005 (1. februar) pa je Državni svet RS v sodelovanju s civilno družbo organiziral posvet z naslovom Pobuda civilne družbe za nastop proti korupciji.

Delno lahko vzroke za porast poročanja izbranih medijev o korupciji med drugim najdemo tudi v delovanju neodvisne protikorupcijske komisije, ki je v prvih treh mesecih leta 2001 še ni bilo⁸⁸. Leta 2005 so se dogajale tudi kadrovske menjave v samem vrhu policije. V začetku aprila omenjenega leta je namreč vlada razrešila generalnega direktorja policije, Darka Anželja, na njegovo mesto pa imenovala vršilca dolžnosti Jožeta Romška.

Glede na to da je Mladina v izbranem obdobju leta 2001 korupciji na nižji ravni namenila le en članek (3 %), Mag tri članke (6 %) in Delo 17 (8 %) zavračam drugo hipotezo, da je bila pozornost izbranih tiskanih medijev leta 2001 usmerjena le na manjšo korupcijo, leta 2005 pa so ti korupcijo obravnavali tudi širše, na makro nivoju. Iz analize je razvidno, da je bilo stanje ravno nasprotno, saj so vsi omenjeni mediji leta 2001 največ medijskega prostora namenili ravno korupciji na visokem nivoju, leta 2005 pa Mag in Mladina korupciji na srednjem nivoju in Delo korupciji na splošno, ki ji s 36 % sledi korupcija na srednjem nivoju. Čeprav sem predvidevala, da se pred letom 2000 o sami besedi *korupcija* ni veliko govorilo in da bi lahko analizirala pretežno članke, ki omenjajo *lastninjenje* in *modre kuverte*, je rezultat analize, da se pojavljajo predvsem članki o korupciji na srednjem in višjem nivoju, kljub vsemu razumljiv. Izbrana tednika namreč veljata za preiskovalna in slovita kot odkritelja afer, poleg vsega pa se mediji vedno bolj podrejajo novičarskemu faktorju negativnosti, ki pri bralcih pritegne več pozornosti in posledično dviguje ratinge. Visok odstotek Delovih člankov, posvečenih korupciji na splošno (izbrano obdobje leta 2001 30 %, leta 2005 pa 39 %), pripisujem dejstvu, da kot osrednjepolitični in pretežno informativni dnevnik več prostora namenja dnevnomu, aktualnemu dogajanju s področja korupcije (kot na primer: sprejem protikorupcijske zakonodaje, ustanovitev raznih

⁸⁸ Vladni protikorupcijski urad je sicer začel delovati leta 2001, vendar šele v drugi polovici leta.

protikorupcijskih organov in skladov, organizacija seminarjev na to temo, dnevna kronika ipd.)

Če so mediji več poročali o korupciji, bi se lahko zdelo, da je korupcije v Sloveniji več. Z gotovostjo lahko trdim, da mediji imajo vpliv na stopnjo korupcije, vendar pa njihovega dejanskega vpliva nanjo ni mogoče dokazati. V družbi je lahko prisotne veliko korupcije, bodisi ker je to del sistema bodisi ker je to medijsko zanimiva tema, ki zvišuje ratinge. Posredno bi lahko vpliv dokazovali na podlagi raziskav o korupciji, analize poročanja o korupciji in pravnomočnih sodb obtoženih. Predvsem *Mag* in *Mladina* sta v svojih prispevkih opozarjala na in odkrivala primere korupcije, vendar pa do opaznih posledic ni prišlo. Osamljeni primer sodnega epiloga je zadeva 'Šuštar', kjer so visokega državnega funkcionarja na nekdanjem ministrstvu za gospodarske dejavnosti obsodili zaradi jemanja podkupnin. Na to problematiko je opozoril tudi *Mladinin* novinar Bernard Nežmah (*Mladina*, 24. 1. 2005: 18), ki navaja, da kljub opozarjanju in preiskovanju korupcije vsa ta medijska opozorila nimajo nobenih opaznih konsekvenc. Nežmah kot primer navaja Penkovo analitično poročilo o *Luki Koper*, v katerem je - takrat kot vodja protikorupcijskega urada - opozoril na sistemske rabote, »/z/adeva pa je končala v predalu Ropovih ministrov in imela le status sporočila za javnost, da se vlada bori zoper korupcijo«. Podoben zaključek so doživeli še številni primeri, navedla pa bom le nekaj najbolj odmevnih: zadeva 'Rupar', v kateri je bil tržiški župan Pavle Rupar najprej obtožen zlorabe položaja, kasneje pa je vrhovno sodišče razveljavilo prejšnjo sodbo in ga oprostilo vseh obtožb; primer 'Dragonja', v katerem je bil predsednik uprave farmacevtske družbe Lek oproščen kaznivega dejanja zlorabe položaja; primer 'Zupan', v katerem je bil državni svetnik Adolf Zupan spoznan za krivega kaznivega dejanja ponarejanja listin, državni svet mu je priznal imuniteto in tako postopek zoper njega ni bil možen. Kasneje je sodišče sodbo zoper njega razveljavilo. Tudi primer 'Glavar', pri katerem so vodji okrožnega državnega tožilstva Marjanu Glavarju očitali sprejemanje podkupnin, bo verjetno prej zastaral, preden bo doživel sodni epilog. Da zadeve 'Depala vas', pri kateri je bilo

na obtožnico, ki vojaške osebe bremeni pretepanja civilista, treba čakati osem let, in primera 'Petek', v katerem še do današnjega dne ni bilo razkrito, kdo je pretepel novinarja, ki je v svojih člankih opozarjal na korupcijo, sploh ne omenjamo. Vsi navedeni primeri pa imajo skupni imenovalec: kljub odmevnemu medijskemu poročanju do sodnega epiloga ni prišlo.

Nemški pregovor pravi, 'kdor dobro maže, dobro vozi'. Raziskave z visokim odstotkom anketiranih, ki menijo, da je korupcija *neizbežen del slovenskega ekonomskega sistema* ter da so *podkupnine popolnoma normalen del življenja* in da *jih morajo dajati tisti, ki želijo normalno živeti*, potrjujejo, da bo za premik v zavesti ljudi o tem, da je korupcija res nekaj slabega in nemoralnega, potrebno še veliko postoriti. Dobrega zgleda pri tem državljanom vsekakor ne dajejo niti dvojna merila, ko sodni epilog dobijo primeri manjše korupcije, razkrinkani primeri korupcijskih dejanj višjih funkcionarjev pa ostajajo nekaznovani, še manj pa ukinitve protikorupcijskih organov in pretepi novinarjev, ki korupcijo odkrijejo.

7. ZAKLJUČEK

Protikorupcijski ukrepi in različni zaskrbljujoči indeksi korupcije ne spremenijo ničesar, če nima vsak odgovoren posameznik (predvsem funkcionar), ki zasebno in javno kaj da na svojo moralno integriteto in verodostojnost, dovolj jasno vzpostavljenega odnosa do korupcije. Predvsem primeri, ko se posamezniki vedejo do problema korupcije ignorantsko, primeri, ko s svojega mikrokozmosa gledajo nanjo le kot na bližnjico, ki jim bo prinesla korist ali hitri zaslužek, ali še hujše, ko je korupcija obravnavana kot normalen del sistema oziroma družbe.

Menim, da se odnos do korupcije nezavedno vzpostavi že skozi socializacijo in je zato posameznika o zlu, ki ga slednja povzroča v družbi, potrebno seznaniti zgodaj. Če starši, kot otrokov model posnemanja, sprejemajo korupcijo kot nekaj sprejemljivega in so koruptivni tudi sami, obstaja večja verjetnost, da bodo otroci enako prakso kasneje ponovili tudi sami. Še posebno, če je korupcija označena

kot nekaj pozitivnega (kot na primer "iznajdljivost") ali predstavlja običajno, rutinsko pot za doseganje lastnih interesov.

Kljub vsemu pa se iz lastne egocentrične pozicije verjetno le malokdo zaveda uničujočih posledic, ki jih ta dolgoročno prinaša. S tega zornega kota vidim težavo korupcije, ne samo v nemoralnosti temveč tudi v nevednosti in neodgovornosti ljudi, ki jo izvajajo. Ko zaradi podkupnine pridobijo projekte podjetja, ki niso kos izzivu, ko je zaradi korupcije pri javnih naročilih izbrano podjetje, ki zaradi slabe kakovosti potroši velike vsote davkoplačevalskega denarja, ko smo zaradi nepotizma in klientelizma deležni slabših storitev – vse navedeno so posledice, za katere verjetno kasneje ne želi prejeti odgovornosti noben skorumpiran posameznik. Strošek podstandardnega dela pa se tako prevlači na davkoplačevalce.

Z intenzivnimi projekti⁸⁹ v izobraževalnih ustanovah, kjer bi mlade seznanili z "domino učinkom" korupcije, ko na videz nedolžna podkupnina na koncu pomeni socialno in politično zlo, bi počasi začeli podirati tabuje in kalupe.

Zakoreninjenega in pesimističnega (če ne celo utopičnega) vzorca, da je *"korupcija del sistema, ki bo v družbi vedno obstajal"* pa se v zavesti ljudi vsekakor ne da "preprogramirati" tako hitro. Tudi zato, ker milijonske škode, ki se utrpi zaradi korupcije, posameznik ne občuti na koži neposredno in še bolj zato, ker posameznik nečednosti, ki se zgodijo na tujem pragu, dojema kot del tuje zgodbe, ki se ga ne tiče.

Pri tem se sprašujem kolikšna je dejanska vloga (moč) medijev pri odkrivanju korupcije in kakšne učinke ima to na javnost. Ob envaziji poročanja o skorumpiranosti in bombardiranju z ostalimi negativnimi novicami lahko množični mediji na nek način tudi povečujejo nemoč in apatičnost posameznikov nad dogodki, ki so ušli iz nadzora ljudi na pristojnih institucijah. Nenazadnje se

⁸⁹ Podobno kot projekti osveščanja mladih glede škodljive uporabe drog in smrtonosnosti virusa HIV.

posamezniku pred televizijskim zaslonom pojavi le še olajšanje, da se to ne dogaja njemu.

Množični mediji lahko s ciljem povečevanja ratingov ustvarijo tudi lažno sliko, da je družba prežeta s korupcijo in če vsakdo verjame, da je drug podkupljen, postane korupcija del kulture. Zaradi pomanjkanja časa in omejenosti obsega diplomske naloge, se ne bom uspela lotiti vprašanja, kako lahko zaznavanje korupcije utemeljeno vpliva na raven korupcije in kolikšno vlogo imajo pri tem množični mediji.

V času ko je bila naloga že napisana, sem prejela knjigo avtorjev Dieterja Hallerja in Crisa Shora z naslovom *Corruption: Anthropological Perspectives*⁹⁰, ki bi lahko s koristnimi primeri odkrite korupcije po svetu in protikorupcijskimi prijemi dodatno izboljšala moj teoretični del. Slednji je nekoliko pomanjkjiv tudi zaradi pomanjkanja literature s področja korupcije, ki je omejena predvsem na razna poročila in razprave s konferenc, konkretne literature s tega področja pa, predvsem v Sloveniji, zaenkrat še ni zaslediti.

⁹⁰ Haller, Dieter in Shore, Cris (2005) *Anthropological Perspectives*. London: Pluto Press.

8. VIRI IN LITERATURA

- Bašić–Hrvatini, Sandra, Kučić, Lenart J., Petković, Brankica (2004) *Medijsko lastništvo: Vpliv lastništva na neodvisnost in pluralizem medijev v Sloveniji in drugih post-socialističnih evropskih državah*. Ljubljana: Mirovni inštitut.
- Blumler, Jay G., Gurevitch, Michael (1995) *The crisis of public communication*. London: Routledge.
- Brglez, Milan, Bučar, Bojko, Kalin-Golob, Monika, Šabič, Zlatko (2002) *Navodila za pisanje: seminarske naloge in diplomska dela*, II. Izdaja. Ljubljana: FDV.
- Bukovec-Marovt, Marija (2004) Delo državne revizijske komisije in ugotovljene kršitve. V Bojan Dobovšek (ur.) *Korupcija v gospodarstvu*, 53. Ljubljana: Republika Slovenija, Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, Generalna policijska uprava.
- Čabelkova, Inna (2001) »Perceptions of corruption in Ukraine: Are they correct?«. Prague: CERGE-EI - Center for Economic Research & Graduate Education - Economic Institute Prague, Working paper, No. 176.
- Della Porta, Donatella in Vannucci, Alberto (1997) The resources of corruption: Some reflections from the Italian Case. *Crime, Law & Social Change* (september 1997), 231.
- Dobovšek, Bojan (2005) *Korupcija in politika*. Ljubljana: Republika Slovenija, Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, Generalna policijska uprava.
- Dobovšek, Bojan (2004) Predgovor. V Bojan Dobovšek (ur.) *Korupcija v gospodarstvu*, 4-6. Ljubljana: Republika Slovenija, Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, Generalna policijska uprava.
- Dobovšek, Bojan (2002) Sodobni problemi korupcije v upravi. V Bojan Dobovšek (ur.) *Korupcija v javni upravi*, 46-51. Ljubljana: Republika Slovenija, Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, Generalna policijska uprava.
- Erjavec, Karmen (1999) *Novinarska kakovost*. Ljubljana: Media.
- Haralambos, Michael in Holborn, Martin (1999) *Sociologija: teme in pogledi*. Ljubljana: DZS.
- Klemenčič, Goran (2004) Policijska provokacija in korupcijska kazniva dejanja. V Bojan Dobovšek (ur.) *Korupcija v gospodarstvu*, 9. Ljubljana: Republika Slovenija, Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, Generalna policijska uprava.
- Lambeth, Edmund B. (1997) *Časnikarstvo kot zaveza: poklicna etika*, II. Izdaja. Ljubljana: Media.
- Marinko, Janko (2002) Korupcija in vladavina prava. V Bojan Dobovšek (ur.) *Korupcija v javni upravi*, 34. Ljubljana: Republika Slovenija, Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, Generalna policijska uprava.
- Maselj, Brane (2006) Politični pritiski pod krinko lastništva v medijih in druge ponigliivosti. *Delo*, 22. 2.: 22.
- McNair, Brian (1995) *An introduction to political communication*. London: Routledge.
- Nežmah, Bernard (2005) Tožilci z novimi zobmi. *Mladina*, 24. 1. 2005: 18.
- Pirc, Vanja (2002) Vse za družno. *Mladina*, 2. 9. 2002: 42.

- Poler, Melita (1997) *Novinarska etika*, II. izdaja. Ljubljana: Magnolija.
- Poler Kovačič, Melita (2005) *Kriza novinarske odgovornosti*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Raziskava o gospodarskem in poslovnem okolju, poslovni etiki in neuradnih plačilih na Slovenskem. Ljubljana: Urad Vlade RS za preprečevanje korupcije, izvedba: Ninamedia, d. o. o., 2002.
- Raziskava Stališča o korupciji. Ljubljana: Komisija za preprečevanje korupcije RS, izvedba: Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij, Fakulteta za družbene vede – Inštitut za družbene vede, 2002-2004.
- Raziskava Ugotavljanje korupcijske klime v srednji in vzhodni Evropi (ponovitev raziskave iz leta 2001). Ljubljana: Gral Iteo, GfK Praga, 2001 in 2004.
- Suphachalasai, Suphachol (2005) »Bureaucratic Corruption and Mass Media«. Cambridge: University of Cambridge, Environmental Economy and Policy Research, Discussion Paper Series, 05. 2005.
- Šuen, Matjaž (1994) *Preiskovalno noinarstvo*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Vaidya, Samarth (2005) Corruption in the media's gaze. *European Journal of Political Economy* 21 (2005), 667–669.
- Verbinc, France 1994. *Slovar tujk*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Vreg, France (2000) Politično komuniciranje in prepričevanje: komunikacijska strategija, diskurzi, prepričevalni modeli, propaganda, politični marketing, volilna kampanja. Ljubljana: FDV. Zbirka Javnost.
- Žerdin, Ali H., Šamcar, Miha (2003) Slovenija kot Italija. *Mladina*, 14. 11. 2003: 27.
- (1999), »Combating Corruption in Asian and Pacific Economies« Paper Presented at the Joint ADB-OECD Workshop on, 29 September – 1 October 1999, Manila: Asian Development Bank (ADB) and Organization for Economic Co-operation and Development (OECD).

ELEKTRONSKI VIRI⁹¹

- Bašić–Hrvatini, Sandra (2002) »Etika in samoregulacija v medijih«. V *Medijska preža* (december 2002), <http://mediawatch.mirovni-institut.si/bilten/seznam/15/etika/index.html#5> (vpogled 21. 3. 2006).
- Dossier korupcija. "Uvod." http://www.dossierkorupcija.com/uvodni_tekst.html (vpogled 21. 3. 2005).
- Dossier korupcija. "Koruptivnost oblastniških struktur - širši pogled na korupcijo." <http://www.dossierkorupcija.com/sirsi.html> (vpogled 21. 3. 2006).
- Društvo novinarjev Slovenije. "Kodeks novinarjev Slovenije." <http://www.novinar.com/dokumenti/kodeks.php> (vpogled 13. 3. 2006).
- Freedom House. "Freedom of the Press for Slovenia (2002)." <http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=16&year=2002&country=626> (vpogled 6. 3. 2006).

⁹¹ Spletne strani so citirane po čikaškem načinu (*Chicago Styles Citations*).

- Freedom House. "Freedom of the Press for Slovenia (2003)."
<http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=16&year=2003&country=485>
(vpogled 6. 3. 2006).
- Freedom House. "Freedom of the Press for Slovenia (2004)."
<http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=16&year=2004&country=3026>
(vpogled 6. 3. 2006).
- Freedom House. "Freedom of the Press for Slovenia (2005)."
<http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=16&year=2005&country=6831>
(vpogled 6. 3. 2006).
- Freedom House. "Methodology."
<http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=56&year=2005> (vpogled 2. 4. 2006).
- Greco. "Evaluation report on Slovenia adopted by the GRECO at its 4th Plenary Meeting (12-15 December 2000)."
[http://www.greco.coe.int/evaluations/cycle1/GrecoEval1Rep\(2000\)3E-Slovenia.pdf](http://www.greco.coe.int/evaluations/cycle1/GrecoEval1Rep(2000)3E-Slovenia.pdf) (vpogled 5. 5. 2005).
- Greco. "Programme of action against corruption." <http://www.greco.coe.int/>
(vpogled 23. 3. 2005).
- Kaminski, Antoni Z. in Kaminski, Bartłomiej (2001) »Governance and Corruption in Transition: The Challenge of Subverting Corruption«. Geneva: UN Economic Commission Europe, Spring Seminar of the UN Economic Commission Europe, 7 May 2001, <http://www.unece.org/ead/sem/sem2001/papers/Kaminski.pdf> (7. 10. 2005).
- Komisija za preprečevanje korupcije. "Akcijski načrt uresničevanja Resolucije o preprečevanju korupcije v RS."
http://www.kpk-rs.si/fileadmin/kpk.gov.si/pageuploads/pdf/slovenski_akti/akcijski_nacrt.pdf
(vpogled 3. 11. 2005).
- Komisija za preprečevanje korupcije. "Korupcija." <http://www.kpk-rs.si/index.php?id=45> (vpogled 3. 11. 05).
- Komisija za preprečevanje korupcije. "Korupcija v Sloveniji." <http://www.kpk-rs.si/index.php?id=48> (vpogled 4. 11. 2005).
- Ministrstvo za javno upravo: sprejeti zakoni/akti. "Resolucija o preprečevanju korupcije v Republiki Sloveniji."
http://www2.gov.si/zak/Akt_vel.nsf/zakposop/2004-01-3792?OpenDocument
(vpogled 21. 3. 05).
- Nacionalna raziskava branosti. "Podatki za prvo polletje 2002."
<http://www.nrb.info/podatki/2002-1.html> (vpogled 27. 3. 2006).
- Nacionalna raziskava branosti. "Podatki za prvo polletje 2003."
<http://www.nrb.info/podatki/2003-1.html> (vpogled 27. 3. 2006).
- Nacionalna raziskava branosti. "Podatki za prvo polletje 2004."
<http://www.nrb.info/podatki/2004-1.html> (vpogled 27. 3. 2006).
- Nacionalna raziskava branosti. "Podatki za prvo polletje 2005."
<http://www.nrb.info/podatki/2005-1.html> (vpogled 27. 3. 2006).

- Nahtigal, Neva. "Etika in samoregulacija v medijih: Pragmatični pionirji." *Medijska preža*, no. 15 (december 2002). <http://mediawatch.mirovni-institut.si/bilten/seznam/15/etika/index.html#4> (vpogled 21. 3. 2006).
- Petković, Brankica (2003) »Medijska politika: Programi in viri državne pomoči medijem«. V *Medijska preža* (oktober 2003), <http://mediawatch.mirovni-institut.si/bilten/seznam/17/mpolitika/print.html#6> (23. 3. 2006).
- Policija Slovenije. "Poročilo o delu policije za leto 2001." <http://www.policija.si/si/statistika/lp/2001/lp2001-ii.html> (vpogled 24. 11. 2005).
- Policija Slovenije. "Poročilo o delu policije za leto 2004." <http://www.policija.si/si/statistika/lp/2004/lp2004.html> (vpogled 24. 11. 2005).
- Policija Slovenije. "Poročilo o delu policije za leto 2005." <http://www.policija.si/si/statistika/lp/2005/lp2005.pdf> (vpogled 5. 8. 2006).
- Policija Slovenije. "Statistične informacije: Podatki o ilegalnih migracijah, kriminaliteti, boju proti korupciji in boju proti terorizmu." <http://www.mnz.gov.si/index.php?id=5416&type=98> (vpogled 29. 3. 2006).
- Sehgal, Ikram. "Articles by the managing editor: Media and combating corruption". *Defence Journal*. Avgust 2000. <http://www.defencejournal.com/2002/august/media.htm> (vpogled 6. 3. 2006).
- Staphenurst, Rick (2000) »The Media's Role in Curbing Corruption«. V World Bank Institute working paper Vol. 1 (2000) Report No. 21024, <http://info.worldbank.org/etools/docs/library/35924/media.pdf> (28. 2. 2006).
- Svet za radiodifuzijo. "Pristojnosti Sveta za radiodifuzijo." <http://www.sigov.si/srd/>, vpogled 12. 3. 2006).
- Transparency International. "Frequently asked questions about corruption." <http://www.transparency.org/faqs/faq-corruption.html> (vpogled 6. 5. 2005).
- Transparency International. "Corruption Perceptions Index 2001." <http://www.transparency.org/cpi/2001/qanda.html> (vpogled 30. 3. 2005).
- Transparency International. "Transparency International Corruption Perceptions Index 2004." http://www.transparency.org/pressreleases_archive/2004/2004.10.20.cpi.en.html (vpogled 30. 3. 2005).
- Transparency International. "Transparency International Corruption Perceptions Index 2005." <http://www.transparency.org/cpi/2005/2005.10.18.cpi.en.html> (vpogled 30. 3. 2005).
- United Nations Development Programme. "Corruption & Integrity Improvement Initiatives in Developing Countries," Declaration of the 8th International Conference Against Corruption held in Lima, Peru (7 - 11 September 1997), http://www.respondanet.com/English/anti_corruption/reports/corruption_report_contact.pdf (vpogled 7. 10. 2005).
- World Economic Forum. "Growth Competitiveness Index rankings 2005 and 2004 comparisons." <http://www.weforum.org/site/homepublic.nsf/Content/Growth+Competitiveness+Index+rankings+2005+and+2004+comparisons> (vpogled 6. 12. 2005).
- 24ur.com. "Boštjan Penko: Najbolj kritična je velika korupcija." http://24ur.com/bin/article.php?article_id=2020850 (vpogled 1. 4. 2005).

- 24ur.com. "Korupcija v Sloveniji."
http://24ur.com/bin/story.php?story_id=211§ion_id=2&cl=z1 (vpogled 6. 12. 2005).
- 24ur.com. "Naloge urada za preprečevanje korupcije."
http://www.24ur.com/bin/article.php?article_id=2003668 (vpogled 3. 5. 2005).
- 24ur.com. "Penko o korupciji v Sloveniji."
http://24ur.com/bin/article.php?article_id=2032747 (vpogled 1. 4. 05).
- 24ur.com. "Poročanje o korupciji je tvegano."
http://24ur.com/bin/article.php?article_id=53063 (vpogled 12. 3. 2006).
- 24ur.com. "So mediji v Sloveniji dovolj svobodni?"
http://24ur.com/bin/article.php?article_id=2023929 (vpogled 12. 3. 2006).

8. PRILOGE

Priloga A: Seznam obravnavanih člankov tednika Mag

Januar 2001

- Ferlič Brigitte, Inštitut senc in dvoma (24. 1. 2001)
- Kristan Davorin, Apokalipsa tisočletja (3. 1. 2001)
- Kršinar Igor, Tožilec pod ključem (31. 1. 2001)
- Markeš Janez, Lov na grešnega kozla (24. 1. 2001)
- Markeš Janez, Izjava (31. 1. 2001)
- Markeš Janez, V žrelu izgubljene časti (31. 1. 2001)
- Oblak Teja, Podkupnina (3. 1. 2001)
- Ovsec Anja, Razvrat v imenu miru (17. 1. 2001)
- Puc Ivan, Njeno veličanstvo opozicija, (31. 1. 2001)
- Slivnik Danilo, Angel iz trnovske fare (10. 1. 2001)
- Slivnik Danilo, Politični botri civilne družbe (17. 1. 2001)
- Slivnik Danilo, Sumljivi red (31. 1. 2001)
- Stanič Iva A., Sovraštvo iz strahu, demanti (10. 1. 2001)
- Šeško Polona, Otroci dveh mater (31. 1. 2001)
- Šurla Silvester, Informator v preiskavi (17. 1. 2001)
- Šurla Silvester, Vojsna na obroke (17. 1. 2001)
- Šurla Silvester, Tema na daljnovodih (31. 1. 2001)
- Oslovska klop (24. 1. 2001)
- + Porota – (17. 1. 2001)
- + Porota – (31. 1. 2001)

Februar 2001

- Doneva Tamara, Vaške straže (14. 2. 2001)
- Guzelj Igor, Eksplozivni geopljin (7. 2. 2001)
- Kršinar Igor, Plevel tožilke Mame (7. 2. 2001)
- Kršinar Igor, Kršinar Igor, Plevel tožilke Mame (28. 2. 2001)
- Markeš Janez, Beg v verigah (7. 2. 2001)
- Oblak Teja, Tihotapci in plagijati (7. 2. 2001)

Puc Ivan, Občinski nadzorniki (14. 2. 2001)
Steinbuch Dejan, Zaprti slovenski um (7. 2. 2001)
Steinbuch Dejan, Nekateri so za vroče (14. 2. 2001)
Šurla Silvester, Elektrošoki za Túrka (14. 2. 2001)
Šurla Silvester, Intervju Marjan Rekar, predsednik uprave Slovenske razvojne družbe (14. 2. 2001)
Šeško Polona, Helsinški trgovec (7. 2. 2001)
Mag info (28. 2. 2001)

Marec 2001

Doneva Tamara, Finančni inženiring za zapahi (28. 3. 2001)
Ferlič Brigitte, Iz Arkansasa v pripor (21. 3. 2001)
Guzelj Igor, Jackpot za Jaka, k. o. za policijo (14. 3. 2001)
Kovač Stanislav, Država v bankrotu (28. 3. 2001)
Kršinar Igor, Korenine partizanke Zdenke (21. 3. 2001)
Kršinar Igor, Odvetnik v preiskavi (14. 3. 2001)
Markeš Janez, Laži, želje in obresti (7. 3. 2001)
Markeš Janez, Med dogodki in brcami (21. 3. 2001)
Markeš Janez, Od samocenzure do sodbe (7. 3. 2001)
Ovsec Anja, Mišičasti guverner (14. 3. 2001)
Puc Ivan, Odstranjevanje nečistih (21. 3. 2001)
Šurla Silvester, Programerji državih milijard (28. 3. 2001)
Šurla Silvester, S pestmi nad pero (7. 3. 2001)
Šurla Silvester, S pestmi nad pero (2), (14. 3. 2001)
Šurla Silvester, Telefonist s pendrekom (28. 3. 2001)
Šurla Silvester, Virus v državni blagajni (14. 3. 2001)

Januar 2005

Ferlič Žgajnar Brigitte, Družinska banka (12. 1. 2005)
Ferlič Žgajnar Brigitte, Hoja po črepinjah (26. 1. 2005)
Ferlič Žgajnar Brigitte, Iztirjene naveze (5. 1. 2005)
Ferlič Žgajnar Brigitte, Sanacija (26. 1. 2005)
Ferlič Žgajnar Brigitte, Socialem (5. 1. 2005)
Ferlič Žgajnar Brigitte, S spletkami do milijonov (19. 1. 2005)
Glúcks Nenad, Čisti kot solza, (12. 1. 2005)
Glúcks Nenad, Agent, (26. 1. 2005)
Glúcks Nenad, Sprehajalec z dosjejem (12. 1. 2005)
Glúcks Nenad, Zimska idila, (12. 1. 2005)
Kršinar Igor, Policijski trikotnik (26. 1. 2005)
Kršinar Igor, Porota (5. 1. 2005)
Kršinar Igor, Preiskovalci (26. 1. 2005)
Kršinar Igor, Pritisk na Bajuka bo močan (26. 1. 2005)
Kršinar Igor, Vrnitev orožja (19. 1. 2005)
Kršinar Igor, Zmajevo gnezdo (12. 1. 2005)
Markeš Janez, Dilema iz Casablance (19. 1. 2005)
Markeš Janez, Golide opija za ljudstvo (12. 1. 2005)

Markeš Janez , V levem spodnjem predalu (26. 1. 2005)
Miše Elvira, Ovadena (12. 1. 2005)
Rakovec Blanka, Izigrano zaupanje (5. 1. 2005)
Šeško Polona, Šurla Silvester, Plenilec iz kliničnega centra (26. 1. 2005)
Šurla Silvester, Kadrovanja (5. 1. 2005)
Šurla Silvester, Mrliči iz Mirja 19 (12. 1. 2005)
Šurla Silvester, Nedolžni humanizem (12. 1. 2005)
Šurla Silvester, Neozdravljivi pacient, (12. 1. 2005)
Šurla Silvester, Saga o gluhih (12. 1. 2005)
Delitev oblasti: Posojanje (12. 1. 2005)
Etični kofetarji (12. 1. 2005)
Polčas: Oproščena (19. 1. 2005)
Železničarski brlog (19. 1. 2005)

Februar 2005

Damjanić Nikola, Eletrolobist (23. 2. 2005)
Ferlič Žgajnar Brigite, Hladna vojna v energetiki (16. 2. 2005)
Ferlič Žgajnar Brigite, Lovci na črno (16. 2. 2005)
Ferlič Žgajnar Brigite, Milijonska odškodnina (9. 2. 2005)
Ferlič Žgajnar Brigite, Preživela dvoživka (9. 2. 2005)
Globočnik Janez, Slaba gabrova dediščina (16. 2. 2005)
Glúcks Nenad, Med željami in navezami (2. 2. 2005)
Glúcks Nenad, Misija (23. 2. 2005)
Glúcks Nenad, Operacija nad Valdoltro (9. 2. 2005)
Glúcks Nenad, Pregrešno dragi uradnik (16. 2. 2005)
Glúcks Nenad, Privilegiji (2. 2. 2005)
Glúcks Nenad, Šuštar obtožuje (23. 2. 2005)
Kovač Stanislav, Novinarsko insajderstvo (23. 2. 2005)
Kršinar Igor, Kdo toži in kdo sodi (16. 2. 2005)
Kršinar Igor, Goli v sedlu (9. 2. 2005)
Markeš Janez, Na bazarju pravne enakosti (2. 2. 2005)
Rakovec Blanka, Bohinjska Copacabana (2. 2. 2005)
Rakovec Blanka, Gorenjski elektrošok (16. 2. 2005)
Šeško Polona, Med dvema stoloma (23. 2. 2005)
Šeško Polona, Urgenca za direktorja (16. 2. 2005)
Šurla Silvester, Humanitarno parkirišče (23. 2. 2005)
Šurla Silvester, Nadzorstvena pritožba (23. 2. 2005)
Delitev oblasti: Predzadnjič (16. 2. 2005)
Ponarejeni gostinci (23. 2. 2005)
Vnovič (2. 2. 2005)
Maginfo: Žalovanje (23. 2. 2005)

Marec 2005

Ferlič Žgajnar Brigite, Milijonček (23. 3. 2005)
Ferlič Žgajnar Brigite, Naveze predsednikovega svetovalca (16. 3. 2005)
Ferlič Žgajnar Brigite, Obdolžena direktorja (9. 3. 2005)

Glúcks Nenad, Alibi za naveze (2. 3. 2005)
 Glúcks Nenad, Detektivka v Novem mestu (23. 3. 2005)
 Glúcks Nenad, Intevju Lovro Šturm, minister za pravosodje (30. 3. 2005)
 Glúcks Nenad, S sklepom nad ustavo (9. 3. 2005)
 Glúcks Nenad, Staro zavezništvo (30. 3. 2005)
 Glúcks Nenad, Tožilci vračajo udarce (16. 3. 2005)
 Kršinar Igor, Lisica (30. 3. 2005)
 Kršinar Igor, Obtožba v imenu šefov (9. 3. 2005)
 Kršinar Igor, Obtožba v imenu šefov (30. 3. 2005)
 Markeš Janez, Sto dni samote (9. 3. 2005)
 Puc Ivan, Ukor za direktorja (30. 3. 2005)
 Rakovec Blanka, Zavajanje s tožbo (9. 3. 2005)
 Rakovec Blanka, Tožba v imenu neznanca (9. 3. 2005)
 Šeško Polona, Invalidi za biznis (30. 3. 2005)
 Šurla Silvester, Kazino Dob (16. 3. 2005)
 Šurla Silvester, Kozlovska sodba v Novotekstu? (9. 3. 2005)
 Šurla Silvester, Mešetar na prostosti (30. 3. 2005)
 Šurla Silvester, Na sodišču pišejo odločbi (2. 3. 2005)
 Šurla Silvester, Nenasitni kruhoborci (9. 3. 2005)
 Šurla Silvester, Preiskava pod mizami (2. 3. 2005)
 Šurla Silvester, Preiskava pod mizami (9. 3. 2005)
 Delitev oblasti: Oproščen (30. 3. 2005)
 Konec (9. 3. 2005)
 Maginfo: Korumpirani (30. 3. 2005)

Priloga B: Seznam obravnavanih člankov tednika Mladina

Januar 2001

Matos Urša, Šuštar ostaja v priporu (15. 1. 2001)
 Matos Urša, Cerar Gregor, Pohled stranke mladih (22. 1. 2001)
 Mekina Igor, Nevarna igra (29. 1. 2001)
 Mičić Aleksandar, Čadež proti Rekarju (22. 1. 2001)
 Nežmah Bernard, Dobro bi del slovenski di Pietro (29. 1. 2001)
 Nežmah Bernard, Nedoržni bolj od angelov (22. 1. 2001)
 Sever Jani, Optimizem (29. 1. 2001)
 Sever Jani, Pomlad še živi (22. 1. 2001)
 The Economist, Nov udarec za nemško vlado (15. 1. 2001)
 Žerdin H. Ali, Pripor za glavo ptujskega tožilstva (29. 1. 2001)
 Žerdin H. Ali, Obtožnica za silake (29. 1. 2001)
 Žerdin H. Ali & The Economist, Pojoči major zapel in izginil? (29. 1. 2001)
 Kodrič ostaja podžupan (22. 1. 2001)

Februar 2001

Fatalist Jakob, Slepa in gluha romantika (19. 2. 2001)
 Hrastar Mateja, Serijalec med nami (19. 2. 2001)
 Krivic Matevž, Zmeda okrog Čadeža (19. 2. 2001)

Mekina Igor, Zavrženost Barbare Brezigar (5. 2. 2001)
Mičić Aleksandar, Ponarejene šampiljke (5. 2. 2001)
Močnik Rastko, Z veseljem nad kapital (26. 2. 2001)
Štamcar Miha, Nova dejstva v aferi Depala vas (19. 2. 2001)
Šuljić Tomica, Carla Del Ponte (5. 2. 2001)
Šuljić Tomica, Oče podaril hčerko upokojencem (12. 2. 2001)
The Economist, Rešitev za kaos brazilskih zaporov (26. 2. 2001)
Žerdin H. Ali & The Economist, Hoče imuniteto (12. 2. 2001)
Žerdin H. Ali & The Economist, Demonstracije v Kijevu (12. 2. 2001)
Žerdin H. Ali & The Economist, Kohlova kazen (19. 2. 2001)
Žerdin H. Ali & The Economist, Odpravljen pripor za tožilca (26. 2. 2001)
Žerdin H. Ali & The Economist, Turški med (26. 2. 2001)

Marec 2001

Mičić Aleksandar, Javna ali komercialna (19. 3. 2001)
Mičić Aleksandar, Nič več čudežev (26. 3. 2001)
Nežmah Bernard, Demokracija v rokah večine (19. 3. 2001)
Šuljić Tomica, Občinski pingpong (12. 3. 2001)
Žerdin H. Ali, Novinarje tepejo (5. 3. 2001)
Žerdin H. Ali, Kraljestvo za računalnik (26. 3. 2001)

Januar 2005

Alekšič Jure, Fuzbalska zvezda iz Amerike (31. 1. 2005)
Aleksič Jure, Ti si bil pač v planu! (10. 1. 2005)
Biščak Jože, Lahkotnot zlorabe notranjih informacij (31. 1. 2005)
Biščak Jože, Ovadbe da, obtožnica ne (10. 1. 2005)
Biščak Jože, Vojna za Luko Koper (24. 1. 2005)
Cerar Gregor, Loto ponarejevalci (17. 1. 2005)
Korade Dragica, Strpni Janez in druge nestrpnosti (31. 1. 2005)
Matos Urša, France Cukjati (31. 1. 2005)
Mičić Aleksandar, Boj proti protikorupcijski komisiji Šubičeve (24. 1. 2005)
Mičić Aleksandar, Moralna gradnja Spara ... ali družinsko podjetje Jurančič-Mankoč (10. 1. 2005)
Mičić Aleksandar, Politično sodstvo? (10. 1. 2005)
Nežmah Bernard, Med klientelzmom in solidarnostjo (10. 1. 2005)
Nežmah Bernard, Med politično in naravno ekologijo (31. 1. 2005)
Nežmah Bernard, Tožilci z novimi zobmi Šubičeve (24. 1. 2005)
Petrovič Peter, Vodja avtošole je lahko vsakdo ... izpit iz prve pomoči se lahko kupi (24. 1. 2005)
Pirc Vanja, Kronologija Zupan (31. 1. 2005)
Pirc Vanja, Ruplov zmenek z lepoticco ... ali kako bodo zaposlili medicinsko sestro? (10. 1. 2005)
Sarkić Denis, Krivična imuniteta (17. 1. 2005)
Sarkić Denis, Elitni kadri (24. 1. 2005)
Sarkić Denis, Največji grešniki (24. 1. 2005)
Sever Jani, Najpoštenejša pot v policijsko državo (24. 1. 2005)

Šlibar Pačnik Romana, Orionovi manevri (10. 1. 2005)
Trampuš Jure, Kočevski medvedi s Šubičeve (24. 1. 2005)
Trampuš Jure, Nov preiskovalni polom (31. 1. 2005)
Trampuš Jure, Skrivnostno premierovo življenje (10. 1. 2005)
Trampuš Jure, Zavajanje (24. 1. 2005)
Trampuš Jure & The Economist, Pranje denarja in zloraba položaja (10. 1. 2005)
Trampuš Jure & The Economist, Pregarjalec korupcije (17. 1. 2005)
Trampuš Jure & The Economist, Rdeči križ ni kriv (10. 1. 2005)
Trampuš Jure & The Economist, Slabo leto za predsednika (17. 1. 2005)
Trampuš Jure & The Economist, Volitve na Hrvaškem (10. 1. 2005)
The Economist, Abasova zmaga (17. 1. 2005)
The Economist, Kofi brez sladkorja (10. 1. 2005)
The Economist, Rdeči na zahodu (17. 1. 2005)
Žerdin H. Ali, Davčna kuhinja (17. 1. 2005)
Žerdin H. Ali, Formalizacija čistke (31. 1. 2005)
Faforo! (24. 1. 2005)

Februar 2005

Gačič Siniša, (Ne)dotakljivi Rupar (7. 2. 2005)
Mičić Aleksandar, Cerkev olajšala Ljubljančane (21. 2. 2005)
Petrovčič Peter, Vlada nam želi vesele praznike (28. 2. 2005)
Pirc Vanja, Osumljena medicinska sestra (7. 2. 2005)
Sever Jani, Sindrom brisanja (7. 2. 2005)
The Economist, Smrt državnika (21. 2. 2005)
Trampuš Jure & The Economist, Kaznivo dejanje ali različna interpretacija zakonov (14. 2. 2005)
Trampuš Jure & The Economist, Rupar brez imunitete (14. 2. 2005)
Trampuš Jure & The Economist, Težave za AIDS fundacijo (21. 2. 2005)
Trampuš Jure & The Economist, Za nekaj delnic preveč (21. 2. 2005)
Valenčič Erik, Judje vseh dežel, združite se! (7. 2. 2005)
Valenčič Erik, Umazani posli študentske organizacije (21. 2. 2005)
Vidali Antonio, Pred spopadom? (14. 2. 2005)
Žerdin H. Ali, Omejena oblast (21. 2. 2005)
Žerdin H. Ali, Virant proti Virantu (7. 2. 2005)

Marec 2005

Matos Urša, Bruno Korelič, prvi mož Luke Koper (21. 3. 2005)
Mičić Aleksandar, Podkupljeni direktor (14. 3. 2005)
Mičić Aleksandar, Zaščiteni Boris Mikus (7. 3. 2005)
Pirc Vanja, Podobnikovo sprenevedanje (14. 3. 2005)
Pirc Vanja, Simon Krejan novi šef policije? (28. 3. 2005)
Sever Jani, Pred zamenjavo (28. 3. 2005)
Štefančič Marcel jr., 1984 (21. 3. 2005)
Trampuš Jure & The Economist, Dragonja ponovno oproščen (28. 3. 2005)
Trampuš Jure & The Economist, Nova revolucija (28. 3. 2005)
Valenčič Erik, ŠOU razkriva novinarske vire (14. 3. 2005)

Vidali Antonio, Skrivnostno poročilo (28. 3. 2005)
Žerdin H. Ali, Med populizmom in nekompetentnostjo (14. 3. 2005)
Žerdin H. Ali, Mi te imamo radi (28. 3. 2005)

Priloga C: Seznam obravnavanih člankov dnevnika Delo

Januar 2001

AFP, Reuters, Težave tudi za japonsko vlado (26. 1. 2001)
Baković Zorana, Kdo bo zmaju odsekal glavo? (3. 1. 2001)
Baković Zorana, Ognjeno opozorilo (29. 1. 2001)
Cvetek Olga, Borut Likar je spet "grel" zatožno klop (27. 1. 2001)
Čeh Silva, Tisoč kraj in le trideset obsodb (16. 1. 2001)
Čeh Silva, V modi je ropanje države (17. 1. 2001)
Grča Dušan, Če noče odstopiti sam, ga je treba razrešiti (12. 1. 2001)
Grizold Anton, Dvakrat duh po Japonski (10. 1. 2001)
Guček Barbara, Cigarete in viski na pasjem jedilniku (19. 1. 2001)
Dolenc Ksaver, Resne grožnje za res velike denarje (25. 1. 2001)
Hočevar Tone, Grofico so pogoltnili valovi (12. 1. 2001)
Hojnik Žarko, Drago Erhatic (26. 1. 2001)
Hojnik Žarko, Je tožilec res prodajal "usluge" kriminalcem? (24. 1. 2001)
Hojnik Žarko, Marjan Glavar je v priporu, dajalca podkupnine pa zunaj (26. 1. 2001)
Hojnik Žarko, Novi primer "visoke" korupcije (31. 1. 2001)
Hojnik Žarko, Policisti "gostijo" nove osumljence (27. 1. 2001)
Hojnik Žarko, Vodja ptujskih tožilcev se je znašel v priporu (24. 1. 2001)
Hojnik Žarko, Zupanič Milena, Ptujski tožilec zdaj v priporu (26. 1. 2001)
Ilić Aleksandra, Odšel sem, ker v Srbiji ni bilo prihodnosti (17. 1. 2001)
Jakopec Marko, Onemogočanje pralcev denarja (6. 1. 2001)
Jakopec Marko, Vlada bo lahko začela delati s polno paro (12. 1. 2001)
Košir Matej, Na plačilo se je kar požvižgal (16. 1. 2001)
Maselj Brane, Hop v drugi mandat (26. 1. 2001)
Milošič Franc, Marjan Glavar (27. 1. 2001)
P. M., Kuhamo nove, pogrevamo stare (27. 1. 2001)
Partlič Slava, Mitterrandovi v protinapadu (17. 1. 2001)
Partlič Slava, Pet milijonov za prostost (9. 1. 2001)
Partlič Slava, Vsi nedolžni - do sodbe (12. 1. 2001)
Piano Brane, Podjetnik ni bil kos pivovarjem (9. 1. 2001)
Piano Brane, Prebivalci Muzeja štajerska Slovenija (11. 1. 2001)
Potočnik Peter, Črnogorski odziv na Koštuničevo ponudbo (16. 1. 2001)
Potočnik Peter, Kaj lahko storita Đinđić in njegov kabinet? (26. 1. 2001)
Praprotnik Ivan, Prodal blagovne rezerve (10. 1. 2001)
Rak Peter, Vukelić Majda, Zupanič Milena, Mariborčan na čelu okrožnega državnega tožilstva na Ptuju (25. 1. 2001)
Repovž Grega, Ljudožercev ni. Zadnjega smo pojedli včeraj (20. 1. 2001)
Repovž Grega, Svet drobnih povezav (27. 1. 2001)
Ropac Iva, "Izdajalec" pred sodniki (25. 1. 2001)

Ropac Iva, Zapor za "tiskarje" (12. 1. 2001)
Roš Maja, Podjetje naj bi bila osušila za 24 milijonov (9. 1. 2001)
Roš Maja, Prodajalec s ponarejeno diplomom (31. 1. 2001)
Roš Maja, Prometni davek po gorenjsko (23. 1. 2001)
Soban Branko, Borodin ostaja v ječi (27. 1. 2001)
Soban Branko, Borodin ostaja v zaporu (20. 1. 2001)
Soban Branko, Česar ni hotel Jelcin, je zdaj storila Švica (19. 1. 2001)
Soban Branko, Duma spet "obirala" Jelcina (26. 1. 2001)
Soban Branko, Ustava je kakor biblija (12. 1. 2001)
STA, Vendarle obtožnica zaradi Depale vasi (25. 1. 2001)
Szabo Jozsef, Carinik naj bi delal "usluge" (26. 1. 2001)
Szabo Jozsef, Obračuna s preteklostjo ni bilo (8. 1. 2001)
Szabo Jozsef, Odstavitev šefa stranke? (6. 1. 2001)
Szabo Jozsef, Premier pred preizkušnjo (3. 1. 2001)
Szabo Jozsef, Upor zoper predsednika stranke (15. 1. 2001)
Šlamberger Vlado, Srhljiva črna kronika (29. 1. 2001)
Šlamberger Vlado, Vrnitve ali čistke? (15. 1. 2001)
Vogel Milan, "Jaz sem Ljuba Prenner, ne moški ne ženska" (18. 1. 2001)
Vukelić Majda, Ko pade prva domina (24. 1. 2001)
Zupanič Milena, Radio Irma - Poročila v redakciji Irme Zanoškar (27. 1. 2001)
Zupanič Milena, Psihiatrični pregled na sodišču (30. 1. 2001)
Žerjavič Peter, Uspehi v tujini, porazi doma (4. 1. 2001)
Žerjavič Peter, Vsega je kriva snažilka (18. 1. 2001)
Bavcon: Trije primeri še niso znamenje za koruptivnost države in njenih uradnikov (25. 1. 2001)
Estrade nihče več ne mara (20. 1. 2001)
Zdravstvo – kolos, ki zahteva red (13. 1. 2001)

Februar 2001

Albreht Matjaž, Zavrnitev soglasja je nezaupnica svetu RTV (23. 2. 2001)
Antič Igor, Ta nekoristna radikalnost (24. 2. 2001)
Cvetek Olga, Novinarji na sodišču (2) (11. 2. 2001)
Cvetek Olga, Pravda za pacientkino resnico (12. 2. 2001)
Dolenc Ksaver, Je tožilka goljufala? (3. 2. 2001)
Dolenc Ksaver, Na koncu vendarle pristal v priporu (5. 2. 2001)
Drčar Murko Mojca, Ustavili preiskavo proti Haiderju (7. 2. 2001)
Grča Dušan, Branko Kodrič znova pri kriminalistih (15. 2. 2001)
Grča Dušan, Dorijan Maršič na čelu kopske LDS (17. 2. 2001)
Grča Dušan, Kodrič spet v priporu? (14. 2. 2001)
Grča Dušan, Lisice kot nagrada za doktorat? (1. 2. 2001)
Hladnik-Milharčič Ervin, Druga smrt Billa Clintona (13. 2. 2001)
Hočevar Tone, Italija predlaga evropsko obmejno policijo (28. 2. 2001)
Hojnik Žarko, Zlahka do voznških (3. 2. 2001)
Jakopec Marko, Prednostna obravnava najhujših prekrškov (9. 2. 2001)
Jokić Branko, Carinska vojna in mir (15. 2. 2001)
Košir Matej, Kazniva dejanja, povezana z mejo (9. 2. 2001)

Košir Matej, O nakupu brez davka sanjajo mnogi Slovenci (6. 2. 2001)
 Košir Matej, Otroci so občinsko bogastvo (23. 2. 2001)
 Kovač Alenka, Majhna muca (10. 2. 2001)
 K. R., Glavarja izpustili iz pripora (21. 2. 2001)
 Kramžar Barbara, Nekateri so bolj enaki od drugih (10. 2. 2001)
 Kramžar Barbara, Zavezništvo med Evropo in ZDA ponovno na preizkušnji (5. 2. 2001)
 Križnik Božena, Odpreti vrata, zlepa ali z ovnom (14. 2. 2001)
 Ljubič Milan, Kravalček (10. 2. 2001)
 L. Z., Bosni posojilo v znesku 11 milijonov dolarjev (28. 2. 2001)
 Marinković Ilija, Ječa za podkupovanje (17. 2. 2001)
 Marinković Ilija, Večni očitki o nadvladi strank (19. 2. 2001)
 Marinković Ilija, Življenje kot črna kronika (2. 2. 2001)
 Maselj Brane, Tranzicijske bolezni (3. 2. 2001)
 Matičič Alojz, Pod preprogo (1. 2. 2001)
 Milošič Franc, Obglavljanje Glavarja (22. 2. 2001)
 Osolnik Marko, Turška lira zdrsela v brezno (23. 2. 2001)
 Partlič Slava, Na oder stopa glavni igralec (5. 2. 2001)
 Partlič Slava, Premor v sodnem spektaklu (13. 2. 2001)
 Petkovšek Janez, "Kadrovska stanovanja so bila razdeljena mimo pravilnika" (13. 2. 2001)
 Piano Brane, S podkupninami do izpitov (1. 2. 2001)
 Pojbič Jože, Mladinsko društvo je udarilo še drugič (27. 2. 2001)
 Potočnik Peter, Jasnijo se samo nogometna obzorja (26. 2. 2001)
 Potočnik Peter, Je zdaj na vrsti Milošević? (26. 2. 2001)
 Potočnik Peter, Spremembe že čutijo obsojenci (15. 2. 2001)
 Pušenjak Dejan, Pogumno proti korupciji (26. 2. 2001)
 Rak Peter, Goljufije, zavajanja, čistke (15. 2. 2001)
 Repovž Grega, Razumete to spletno stran? Ali pa vas bolijo kolki? (24. 2. 2001)
 Ropac Iva, Boris Šuštar ostaja za rešetkami (21. 2. 2001)
 Ropac Iva, Kdo je peti človek? (10. 2. 2001)
 Ropac Iva, Odločitev tožilstva pravno nekorektna? (13. 2. 2001)
 Roš Maja, Vse ovadbe zoper Jako Demšarja so zavržene (21. 2. 2001)
 Ru. M., V Sloveniji sta prala denar (6. 2. 2001)
 STA, Komisija za Jakiča in Školča ni pristojna (14. 2. 2001)
 STA, Ovržene ovadbe proti Demšarju (20. 2. 2001)
 STA, Švica zahteva izročitev Borodina (6. 2. 2001)
 S. V., FBI, trakovi in truplo (27. 2. 2001)
 Szabo Jozsef, Družina Torgyan ogroža vlado (3. 2. 2001)
 Szabo Jozsef, Madžari niso odkrili fantomov (13. 2. 2001)
 Szabo Jozsef, Pranje denarja po Madžarsko (9. 2. 2001)
 Szabo Jozsef, Sporni minister se umika (10. 2. 2001)
 Szabo Jozsef, Zdravniki so najbolj pohlepni (6. 2. 2001)
 Süddeutsche Zeitung, Človek ga preprosto mora imeti rad (17. 2. 2001)
 Šlamberger Vlado, Nestrpnost pod Alpami (12. 2. 2001)
 Šurk Barbara, Med streljanjem in iskanjem nove vlade (12. 2. 2001)

Šurk Barbara, Šaron - poslednja krogla v izraelskem žepu (21. 2. 2001)
Umer Iztok, Obglavili združbo brezvestnih tihotapcev (7. 2. 2001)
Urbanija Anamarija, Teorija živčne žabe - v praksi (24. 3. 2001)
Vodišek Marija, Mar res ksenofobija? (1. 2. 2001)
Vukelič Majda, Še večji klub vplivnih? (17. 2. 2001)
Zupanič Milena, Če bi bil zdrav, bi šel včeraj v službo (22. 2. 2001)
Mrzlo? Toplo? Vroče? (1. 2. 2001)
Prebliski (9. 2. 2001)
Ruska mafija (15. 2. 2001)

Marec 2001

AFP, Protesti se nadaljujejo (16. 3. 2001)
AFP, Puff Daddy oproščen (19. 3. 2001)
AFP, Reuters, Lov na milijarde (14. 3. 2001)
AFP, Reuters, Prisilni konec "šotorskih" protestov (2. 3. 2001)
Albreht Matjaž, Jakopec Marko, Korupcija, arhivi in inflacija (21. 3. 2001)
Albreht Matjaž, Premiera zasuli z vprašanji (21. 3. 2001)
Baković Zorana, Politične spremembe najpozneje čez pet let (13. 3. 2001)
Baković Zorana, Samokritičnost z zadržki 6. 3. 2001)
Bohte Gorazd, Dohajamo države EU? (29. 3. 2001)
Čeh Silva, Nediplomatsko pranje odnosov (27. 3. 2001)
Čeh Silva, Primerov pranja denarja čedalje več (27. 3. 2001)
Dolenc Ksaver, Tekavec Vanja, Dokapitalizacija le za nekaj privilegirancev (30. 3. 2001)
Felc Vlasta, Odlagališče in izravnalni bazen (30. 3. 2001)
Hočevar Tone, Dini se brani, opozicija napada (1. 3. 2001)
Hojnik Žarko, Dobro plačani podatki (27. 3. 2001)
Hudolist Mateja, Uspehi mož postave (5. 3. 2001)
Jokić Branko, Banke na trhlih nogah (30. 3. 2001)
Kante Lojze, Na dokumentu ni bilo uradnikovega podpisa (2. 3. 2001)
Košir Matej, Kdo pa so ti botri? (23. 3. 2001)
Kozinc Željko, Fant, tu mi širiš smrad po krepavcih (10. 3. 2001)
Kramžar Barbara, Grobar Mannesmana (17. 3. 2001)
Kramžar Barbara, Kohl jo je odnesel zgolj z denarno kaznijo (3. 3. 2001)
Jokić Branko, Ni vsak Črnogorec prijatelj (14. 3. 2001)
Latal Zdravko, Naftna vojna v BiH (28. 3. 2001)
Lindič-Dragaš Zdenka, Dolenjci živijo kar varno (2. 3. 2001)
Malovrh Polona, V Mehaniki je začelo pokati po vseh šivih (31. 3. 2001)
Merljak Sonja, Nožni palec, slina, tlak ali dihanje (7. 3. 2001)
Miheljak Vlado, Poštena stran(ka) (3. 3. 2001)
Milosavljevič Marko, Navidezna ali resnična nemoč (20. 3. 2001)
Naglič Miha, Je naš rod pokvarjen? (10. 3. 2001)
Naglič Miha, Ko si manj načrt, si bolj odprt (3. 3. 2001)
Puhar Alenka, Izstop iz ravnodušnosti (3. 3. 2001)
Puhar Alenka, Premier naj odstopi (23. 3. 2001)
Piano Brane, Goljufali občane in zavarovalnic (20. 3. 2001)

Piano Brane, Zaščitimo lik in delo župana naše Šmarjete (1. 3. 2001)
 Pogorevc Marko, Pogorevc, metropolit, Dob in pila v štruci kruha (24. 3. 2001)
 Pojbič Jože, Prispevke kmetov preusmerjal v svoj žep (6. 3. 2001)
 Pojbič Jože, Prispevki kmetov končali v nepravem žepu (17. 3. 2001)
 Potočnik Peter, Milošević še v heroinski aferi? (1. 3. 2001)
 Potočnik Peter, Srbska vlada s šoki nad gospodarstvo (28. 3. 2001)
 Pudgar Avgust, Indijska vlada ne bo odstopila (19. 3. 2001)
 Pudgar Avgust, Pomoč "nadministra" (10. 3. 2001)
 Pudgar Avgust, Uničevalna sla (6. 3. 2001)
 P. M., Ta teden Na obzorju novi spori (24. 3. 2001)
 Rak Peter, Danila Sadar v priporu (16. 3. 2001)
 Repovž Grega, Napihnjenci (24. 3. 2001)
 Repovž Grega, Od Tunizije sicer boljši (22. 3. 2001)
 Repovž Grega, Pri javnih naročilih in v zdravstvu največ korupcije (20. 3. 2001)
 Repovž Grega, V antikorupcijski boj gremo bosí (20. 3. 2001)
 Repovž Grega, Zahteva za uvedbo preiskave proti Čadežu (17. 3. 2001)
 Repovž Grega, Vukelić Majda, Slovenija se mora potruditi, da bo imela kaj pokazati (21. 3. 2001)
 Repovž Grega, Žitko Stojan, Pritisk na pritisk? (23. 3. 2001)
 Reuters, Boj proti korupciji (26. 3. 2001)
 Reuters, V Ugandi volijo predsednika (12. 3. 2001)
 Rubin Miha, Afera podtaknjena? (23. 3. 2001)
 Rubin Miha, Sta izkoristila položaj? (13. 3. 2001)
 R. Ma., Domiselna računovodkinja (8. 3. 2001)
 R. Ma., Potni list za 40.000 mark (24. 3. 2001)
 R. Ma., P. Jamnik namesto B. Sladiča (20. 3. 2001)
 R. Ma., »Služila« z znamkami (22. 3. 2001)
 Ropac Iva, Obtožbo so vrnili tožilstvu (15. 3. 2001)
 Ropac Iva, "Primer Šuštar" pred sodniki (26. 3. 2001)
 Soban Branko, Kučma vrnil Julijo (30. 3. 2001)
 STA, Estrada ni na predsedniškem dopustu (3. 3. 2001)
 STA, Gusinskega izpustili proti plačilu varščine (27. 3. 2001)
 Stojanov Veso, Prvi minister na trdnih tleh (28. 3. 2001)
 Szabo Jozsef, Madžarski bankrot na Dunaju še ni razčiščen (14. 3. 2001)
 Szabo Jozsef, Poštar osumljen poneverbe (7. 3. 2001)
 Szabo Jozsef, Tovori sira so ostali v Sloveniji (31. 3. 2001)
 Soban Branko, Ko general prevzgaia novinarje (1. 3. 2001)
 Škerl Primož, So si menedžerji prisvajali moralno? (29. 3. 2001)
 Šlamberger Vlado, Najprej skupina, potem urad za preprečevanje korupcije. (26. 3. 2001)
 Šuligoj Boris, Namesto s projekti se ukvarjajo sami s sabo (12. 3. 2001)
 Vukelić Majda, Vlada še o tem in onem (16. 3. 2001)
 Umer Iztok, Osemnajst obtoženih (10. 3. 2001)
 Umer Iztok, Rekordna pošiljka marihuane (16. 3. 2001)
 Viršek Damjan, Panika po japonsko (15. 3. 2001)
 Vrhovec Tomaž, Mojih četr milijona znancev (31. 3. 2001)

Zagožen Jože, Računalniki za milijon mark v skladišču (22. 3. 2001)
Zagožen Jože, Zagožnov rodeo (24. 3. 2001)
Zupanič Milena, Nekdanja mogotca Zdenexa obsojena (24. 3. 2001)
Zupanič Milena, Sodni epilog afere Zdenex (23. 3. 2001)
Žitko Stojan, Pariz premalo za "levo zmago" (23. 3. 2001)
"Država je odgovorna in bo plačala" (1. 3. 2001)
In tako bi imeli prav vsi dobiček (26. 3. 2001)
Kdo obvladuje rusko "glasnost"? (12. 3. 2001)
Policiste uči, kaj je prav (1. 3. 2001)
Policiste uči, kaj je prav (19. 3. 2001)

Januar 2005

AP, Reuters, Stripovski inovator (5. 1. 2005)
Albreht Matjaž, Funkcionarjem v dar le koledar (5. 1. 2005)
Albreht Matjaž, Kučan ne prejema plače (18. 1. 2005)
Albreht Matjaž, Nobenih daril za evroposlance (10. 1. 2005)
Baković Zorana, Barka je v morju, toda nihče noče rib (6. 1. 2005)
Baković Zorana, Za seboj pušča razdeljeno Kitajsko (31. 1. 2005)
Baković Zorana, »Zaslišali smo krike. Potem je zavlada tišina« (4. 1. 2005)
Baković Zorana, Življenje s pogledom na morje (8. 1. 2005)
Bavcon Ljubo, Vsi enaki, vsi pravni laiki (29. 1. 2005)
Belavič Gorazd, Romunske družbe bodo priložnost za dolgoročne vlagatelje (3. 1. 2005)
Belavič Gorazd, Podatki o podjetjih na Bolgarski borzi so težko dostopni (10. 1. 2005)
Brumen Borut, Motnja v sončnem raju (8. 1. 2005)
Crnica Slavica, Cilj posvečuje sredstva (26. 1. 2005)
Cvetek Olga, Tržiški župan v pravni zmoti (5. 1. 2005)
Cvetek Olga, Direktorja Snage pustili na cedilu (15. 1. 2005)
Čibej Boris, Na rusko-ameriškem dvorišču (26. 1. 2005)
Čibej Boris, Strateški partnerici za vedno (25. 1. 2005)
Čibej Boris, Še veliko neprespanih noči (24. 1. 2005)
Čibej Boris, Uradni konec volilne norišnice (12. 1. 2005)
Čibej Boris, Velike obljube novega predsednika (24. 1. 2005)
Čibej Boris, V pričakovanju tulipanske revolucije (17. 1. 2005)
Čibej Boris, Jenko Miha, Svetovna elita o jutrišnjem svetu (27. 1. 2005)
Einspieler Vili, Nepreglednost javnih naročil (21. 1. 2005)
Galun Robert, Inšpektor z utajevalci (8. 1. 2005)
Galun Robert, Kar 20 hišnih preiskav (7. 1. 2005)
Galun Robert, Milijardna škoda (12. 1. 2005)
Galun Robert, Na nepravilnosti so prvi opozorili delavci (11. 1. 2005)
Guček Barbara, Polovico zaslužka je dajala teti (31. 1. 2005)
Hanc Marjana, Kriminalisti v porodnišnici Kranj (21. 1. 2005)
Hočevar Barbara, Univerzalnost ključ do naslova (3. 1. 2005)
Jakopec Marko, Policist brnil nezavestnega (12. 1. 2005)
Jerman Bojko, Uho in uho Janeza Janše (15. 1. 2005)

Jokić Branko, Razprodaja državnih podjetij (7. 1. 2005)
Jokić Branko, Črnogorci imajo radi prepovedane stvari (26. 1. 2005)
Juvan Manca, Demokracija pod vojaško okupacijo (29. 1. 2005)
Kajzer Rok, Prijavili Bojana Bevca (19. 1. 2005)
Kocbek Darja, Osredotočiti se bo treba na gospodarstvo (5. 1. 2005)
Košir Matej, Na brežiški šoli učiteljica brez šol (14. 1. 2005)
Košir Matej, Prenizka cena za vodovodni stolp? (14. 1. 2005)
Kramžar Barbara, Samopostrežna banka v New Yorku (12. 1. 2005)
Meršol Mitja, Reper kupuje teatre (31. 1. 2005)
Meršol Mitja, Skromnost ne velja za politike (10. 1. 2005)
Mljač Matej, Ne verjamem možganom, če ne preverim z roko (8. 1. 2005)
Pleskovič Boris, Črno-beli in barvni tv o tranziciji (15. 1. 2005)
Pogljajen Jože, Nič na račun revnih! (25. 1. 2005)
Pojbič Jože, Le težka bodo enotni (13. 1. 2005)
Pojbič Jože, Morata svetnika odstopiti ali ne? (29. 1. 2005)
Potočnik Peter, Afera z bruseljsko naložbo v Srbiji (15. 1. 2005)
Potočnik Peter, Protislovne izjave prič (4. 1. 2005)
Potočnik Peter, Sorodniki z dobrimi službami (10. 1. 2005)
Praprotnik Rok, Andrej Anžič trdi, da so mu kratene pravice (13. 1. 2005)
Praprotnik Rok, Dvanajst osumljenih (13. 1. 2005)
Praprotnik Rok, Jelenič malomaren, a rešen pregona (8. 1. 2005)
Praprotnik Rok, Luka Koper pod drobnogledom (19. 1. 2005)
Praprotnik Rok, Počutiš se, kot da bi iz vrtca prišel na fakulteto (17. 1. 2005)
Praprotnik Rok, Vsi enaki, vsi pravni laiki (7. 1. 2005)
Praprotnik Rok, Še Sizif je bil uspešnejši (20. 1. 2005)
Rak Peter, Do kod segajo finančne goljufije? (21. 2. 2005)
Rak Peter, Le vrh ledene gore? (7. 1. 2005)
Rasiewicz Januš, Kako lahko fizik ocenjuje slavista? (10. 1. 2005)
R. Z., Lani ubitih 129 novinarjev (19. 1. 2005)
Repovž Grega, Vnaprej so vedeli (10. 1. 2005)
Rubin Miha, V treh ropih odnesli pet milijonov (20. 1. 2005)
STA, Schröder o Ukrajini, Ustinov o Timošenkovi (27. 1. 2005)
STA, Ovadbi za ponaredek diplome (19. 1. 2005)
Soban Branko, Zagreb obtožil Jurgensa korupcije (28. 1. 2005)
Stergar Aleš, Vodstvo zamenjano, stavka zamrznjena (12. 1. 2005)
Stojanov Veso, Kam so šle vse rožice (15. 1. 2005)
Szabo Jozsef, Predsednik odpira tajne dosjeje (14. 1. 2005)
Szabo Jozsef, Vlada mladih in bogatih (15. 1. 2005)
Šlamberger Vlado, Obilo dela za diplomate (10. 1. 2005)
Šuligoj Boris, Obtožnica zaradi zlorab položaja (10. 1. 2005)
Šuligoj Boris, Merit vrača udarec (28. 1. 2005)
Šurk Barbara, Glas za Bargutija je glas proti monopolu Fataha (8. 1. 2005)
Švigej Merat Brina, BHL ali konec francoskega intelektualca (19. 2. 2005)
Vukelić Majda, Greh svetnikov zoper ustavo in zakon (21. 1. 2005)
Vukelić Majda, Svetniki proti priznanju imunitete (17. 1. 2005)
Vukelić Majda, Tožilce v preiskavo (20. 1. 2005)

Vukelić Majda, Za ad hoc sodnika dva kandidata (19. 1. 2005)
(20. 1. 2005)
Žilavec Matej, Kilavo naložbeno ozračje v Rusiji (24. 1. 2005)
Žerjavič Peter, Preiskava proti Volkswagnu (21. 1. 2005)
Žerjavič Peter, Udarec islamskim skrajnežem (13. 1. 2005)
Govorica jedrskega orožja (19. 1. 2005)
Koliko konjev in oslov živi v Ljubljani? (12. 1. 2001)
Proti odškodninski imuniteti (18. 1. 2005)
Sto tisoč EUR kazni za odpust (24. 1. 2005)
Zakaj mora Slovenija kljub vsemu podpreti evropeizacijo Hrvaške (25. 1. 2005)
Zapri bodo priljubljeno tržnico (6. 1. 2005)

Februar 2005

AFP, Vrtimo globus (24. 2. 2005)
AP, V Ačeju spopadi in korupcija (28. 2. 2005)
Albreht Matjaž, Civilna družba skupaj v boj s korupcijo (2. 2. 2005)
Albreht Matjaž, Kaj je učinkovito obžalovanje? (7. 2. 2005)
Albreht Matjaž, Konec županskega lobija v parlamentu? (21. 2. 2005)
Albreht Matjaž, Počasnost sodišč razlog za zastaranje zadev (24. 2. 2005)
Albreht Matjaž, Župan se je uštel (15. 2. 2005)
Bošković Dragiša, Ekonomija v času volitev (5. 2. 2005)
Branc Tomaž, Župan Stušek: »Streljanje na vrabce s topovi« (17. 2. 2005)
Ceglar Miha, Vizjak: revizija Telekomu še letos! (4. 2. 2005)
Cvetek Olga, Direktor jih je božal, otipaval in jim opisoval opolzke sanje (24. 2. 2005)
Cvetek Olga, Postopek samo z novimi dokazi (22. 2. 2005)
Cvetek Olga, Tožilka hoče izvedenca (3. 2. 2005)
Čibej Boris, Težavno sestavljanje nove vlade (4. 2. 2005)
Focus, Srednjeveška kaznilnica sredi Pariza (5. 2. 2005)
Focus, Time, Železni angel iz Kijeva (2. 2. 2005)
Galun Robert, O odplačilih posojil so iz Lenarta poročali drugače (23. 2. 2005)
Hanc Marjana, Marko Lavrič prehitel vlado in odstopil (15. 2. 2005)
Hanc Marjana, Kazenska ovadba zoper vodilne na FOV (19. 2. 2005)
Hanc Marjana, Ovadba za »nagrado« (17. 2. 2005)
Hanc Marjana, V dobri veri (16. 2. 2005)
Hočevar Barbara, Dokler bo nafta, se ni bati revolucije (23. 2. 2005)
Hočevar Tone, (Ne)dotakljivi izvoljenci ljudstva (14. 2. 2005)
Jokić Branko, Ločitev bi bila najboljša rešitev (7. 2. 2005)
Jokić Branko, Prepletene poti vodijo v različne smeri (11. 2. 2005)
Kocbek Darja, Ni problema, ki ga ne bi mogli rešiti skupaj (22. 2. 2005)
Košir Matej, Petan in Mokrovič nista več svetnika (11. 2. 2005)
Kramžar Barbara, Obtoženi nadzorniki programa (7. 2. 2005)
Križnik Božena, C Market v sosedovi Šiški (17. 2. 2005)
Lotrič Tatjana, Gorenjec, ki hoče delati brezplačno (17. 2. 2005)
Lotrič Tatjana, Zaposlili bodo za podaljšanje roka (23. 2. 2005)
Meršol Mitja, Težave z diplomati (26. 2. 2005)

Nejedly Gorazd, Gospod predsednik, na vrsti so dejanja! (14. 2. 2005)
Nejedly Gorazd, Olimpija: likvidacija in štart v tretji ligi (28. 2. 2005)
Nejedly Gorazd, Upoštevati voljo klubov (16. 2. 2005)
Pogljajen Jože, Poslanka LDS zamudila poziv predsednika DZ (4. 2. 2005)
Pojbič Jože, Svetnika bi imela rada mir pred očitki (14. 2. 2005)
Pojbič Jože, V Radgoni se ne bodo šli turizma (3. 2. 2005)
Pojbič Jože, Župan na sodišču zaradi vrtca (2. 2. 2005)
Pudgar Avgust, Pohvale napredku in nevarna nestabilnost (26. 2. 2005)
Rak Peter, Neuspešna dražba (18. 2. 2005)
Rak Peter, Vodilni trojki 191 milijonov tolarjev (12. 2. 2005)
Renko Mišo, Breme pričakovanj (7. 2. 2005)
Reuters, DPA, Kirgizijci in Tadžiki volili nova parlamenta (28. 2. 2005)
Rubin Miha, Trije obsojeni, eden oproščen (16. 2. 2005)
STA, Trojico so dodatno zaslišali (3. 2. 2005)
Suhadolnik Jernej, Razlike so očitne (15. 2. 2005)
Szabo Jozsef, Mafija bi ubila kar predsednika (28. 2. 2005)
Szabo Jozsef, Novinarji tarča obveščevalcev (4. 2. 2005)
Škerl Primož, Celjsko-šentjurski klientelizem (2. 2. 2005)
Šlamberger Vlado, Ministru kradejo čas (14. 2. 2005)
Šlamberger Vlado, Poslanca v škripcih (7. 2. 2005)
Šurk Barbara, Stabilnost pomembnejša od demokracije (11. 2. 2005)
Šurk Barbara, Zmaga upornikov z razlogom (25. 2. 2005)
Tomšič Drago, Izvidnica neoliberalizma (26. 2. 2005)
Podkupovanje rodilo nov biznis (7. 2. 2005)
V. D., V ponedeljek konec »trgovske« vojne v Šiški? (12. 2. 2005)
Vukelič Majda, Ima Adolf Zupanu še imuniteto? (16. 2. 2005)
Suspendiran še en sodnik (17. 2. 2005)
Vrtimo globus (24. 2. 2005)
Ravnati se po navdihu (15. 2. 2005)
Termiti in grizljanje institucij (16. 2. 2005)

Marec 2005

AFP, Reuters, Za pomoč žrtvam cunamijev manjka 4,22 milijarde dolarjev (19. 3. 2005)
Albreht Matjaž, Dovoljena zahtevnejša strokovna dela (12. 3. 2005)
Apih Jure, Tranzicijski marketing (21. 3. 2005)
Baković Zorana, Velikost na prvem mestu (7. 3. 2005)
Brščič Bernard, Kešeljević Aleksandar, Tovarišijski kapitalizem v primežu reform (12. 3. 2005)
Čibej Boris, Osupljivo lepa in strahotno revna država (25. 3. 2005)
Čibej Boris, Paradoksi geopolitičnih iger (7. 3. 2005)
Čibej Boris, Saakašvilijev boj s korupcijo (9. 3. 2005)
Čibej Boris, Zahodu prijazni komunisti (5. 3. 2005)
Einspieler Vili, Donacije po barvah (5. 3. 2005)
Einspieler Vili, Trnova pot do javnih sredstev (10. 3. 2005)
Fajfar Simona, Tokrat o Kostelu (8. 3. 2005)

Gerenčer Ivan, Zakonito poslovanje županove žene (26. 3. 2005)
 Hanc Marjana, Širitev Zbiljskega gaja ne gre po načrtih (24. 3. 2005)
 Hanc Marjana, Na tajnih volitvah prvi (1. 2. 2005)
 H. M., Lennon za N. York, Armstrong za Pariz (30. 3. 2005)
 Hojnik Žarko, Če je delo uspešno opravljeno, javnost tega pogosto niti ne zve (29. 3. 2005)
 Irman Primož, Janez Drobnič (5. 3. 2005)
 Jokić Branko, Makedonija že leta 2010 v EU? (5. 3. 2005)
 Jokić Branko, Slovence bi radi izigrali (8. 3. 2005)
 Jokić Branko, Slovenci obujajo mrtve (9. 3. 2005)
 Kramžar Barbara, Anan obtožen slabega vodenja (31. 3. 2005)
 Kramžar Barbara, Anan za novo definicijo terorizma (22. 3. 2005)
 Kramžar Barbara, Dediščina Terri Schiavo (30. 3. 2005)
 Kramžar Barbara, Diplomati, ki bo razburkal OZN (11. 3. 2005)
 Kramžar Barbara, Kofi Anan nedolžen, a vseeno kriv (30. 3. 2005)
 Kramžar Barbara, Mali republikanski puč (22. 3. 2005)
 Kramžar Barbara, Osuplost v evropskih prestolnicah (18. 3. 2005)
 Lotrič Tatjana, Prozorno izgovarjanje na nepoučenost (1. 3. 2005)
 Lotrič Tatjana, Občina izpolnila priporočilo protikorupcijske komisije (16. 3. 2005)
 L. Z., Ashdown odstavil člana predsedstva BiH Čovića (30. 3. 2005)
 Marolt Janez, Vizionar ali zgolj osvajalec? (31. 3. 2005)
 M. I., Korupcija med častniki v Iraku (15. 3. 2005)
 M. J., Tat med begom podrl moškega (9. 3. 2005)
 Nejedly Gorazd, Spet izkušena zasedba (12. 3. 2005)
 Pedziwol Aureliusz M., Enotna davčna stopnja ni povzročila katastrofe (10. 3. 2005)
 Potem je šlo le še navzdol (25. 3. 2005)
 Pedziwol Aureliusz M., Zdravstvo na zdravljenju (15. 3. 2005)
 Piano Brane, Bela lisa korupcije (16. 3. 2005)
 Piano Brane, Obrezovanje (17. 3. 2005)
 Pojbič Jože, Stop za tovornjake (17. 3. 2005)
 Potočnik Peter, Hepatitis kot afera (19. 3. 2005)
 Potočnik Peter, Karičev maček v žaklju (8. 3. 2005)
 Praprotnik Rok, Karl Erjavec (26. 3. 2005)
 Pudgar Avgust, Napoved postopnega umika sirske vojske (7. 3. 2005)
 Rak Peter, Metež zaradi topov (1. 3. 2005)
 Rak Peter, Razkol med sindikalisti (23. 3. 2005)
 Rajšek Bojan, Ne župan, zakon je kriv (9. 3. 2005)
 Szabo Jozsef, V Sofiji že odštevajo dneve (29. 3. 2005)
 Šav Vlado, Ukana (2. 3. 2005)
 Šlamberger Vlado, (14. 3. 2005)
 The Independent on Sunday, Kako je češki premier prišel do dragega stanovanja? (1. 3. 2005)
 Umek Iztok, Bosta šla Kovačič in Kodrič v zapor? (11. 3. 2005)
 Viršek Damjan, Počasnejša rast, boljši rezultat (24. 3. 2005)
 Viršek Damjan, V krempljih Janusa (15. 3. 2005)

Vukelić Majda, Adolfu Zupanu je uspelo (10. 3. 2005)
Vukelić Majda, Postajajo sodniki pravni tehniki? (18. 3. 2005)
Vukelić Majda, Pred spolzko potjo (24. 3. 2005)
Vukelić Majda, Škandalozna odločitev višjega sodišča (17. 3. 2005)
Vukelić Majda, Zahteva po varstvu zakonitosti v zadevi Zupan (17. 3. 2005)
Žabkar Špela, Sojenje referentki (15. 3. 2005)
Žabkar Špela, Zamenjali načelnika UE Kranj (11. 3. 2005)
Žerjavič Peter, Vdajanje iluzijam ni zaželeno (11. 3. 2005)
Illegalci med hlodi (10. 3. 2005)
Vpogled v zemljiško knjigo za plačilo ali ne (26. 3. 2005)